

ΝΑ

ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003 ΤΕΥΧΟΣ 109

ΕΤΟΣ 23^ο

€ 3,50

ΜΕΓΑΛΙΘΟΙ

μια γέφυρα ανάμεσα στον Ουρανό και τη Γη

**Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ**

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο Εσωτερισμός στον ΜΟΤΣΑΡΤ

Από τον Εκδότη

Mια από τις συνεχείς ανθρώπινες ανησυχίες είναι το πώς να διαλευκάνουμε τα μυστήρια του πνεύματος και του νου. Πώς να γνωρίσουμε αυτό, το οποίο μας κάνει να γνωρίζουμε τα πράγματα, να υπολογίσουμε τις αρχές και τα δράστικα τους, τις προεκτάσεις και τις διασυνδέσεις μεταξύ τους. Δηλαδή με λίγα λόγια, πώς να διαπλατύνουμε τον φοίτοντα εκείνων που ο νους μας είναι δυνατόν να γνωρίσει. Αυτό λέγεται Γνωσιολογία.

HΣύγχρονη Φιλοσοφία, ειδικά με τον Καρτέσιο και τον Σπινόζα, μας προσφέρει απαντήσεις που ακόμα και σήμερα εξακολουθούν να είναι αξιόλογες, ειδικά αν τις λάβουμε υπόψη σε συνδυασμό με την θευμάτια μεταρρύθμιση που, για την εκπαίδευση του ανθρώπινου νου και της φυνταυίας, πρότεινε ο εξαιρετικός φιλόσοφος της ιταλικής αναγέννησης, ο Τζορντάνο Μπρούνο. Δυστυχώς, κάποιες ζωντανός στην πυρά της Καθολικής Εκκλησίας το έτος 1600, οι επαναστατικές, για τότε, ιδέες του φιμώθηκαν και λίγοι μεταγενέστεροι φιλόσοφοι είχαν πρόσβαση σε αυτές.

Πάντως, η ενασχόληση κάθε σοβαρού ερευνητή με τις φιλοσοφικές προτάσεις αυτών που αναφέρθηκαν γίνεται ξανά ένας γόνιμος δρόμος για να βρούμε απαντήσεις σε τόσο σοβαρά ερωτήματα.

Και γιατί αυτό;

Kάποτε, πριν τέσσερις αιώνες, οι λόγιοι του Δυτικού πολιτισμού διακήρυξαν επίσημα το θάνατο του Θεού και εγκαθίδρυσαν τον Ορθό Λόγο στη θέση του. Σήμερα όμως και ο Ορθός Λόγος έχει πεθάνει. Και η θέση του έχει μείνει κενή, βυρά κάθε αριστερικού που θυ βάλει στη θέση του την αδικία, τη συμφεροντολογία, την υποκρισία και το ψέμα.

Hαλαζονεία των ΗΠΑ στον πόλεμο του Ιράκ, η περιφρόνησή τους για τις συμβάσεις του Διεθνούς Δικαίου και του ΟΗΕ, η υποκρισία τους στον χειρισμό των ΜΜΕ, όλα δείχνουν καθαρά ότι ο Λόγος έχει εξοστρακιστεί, και ότι, από ουσιώδης πρωταγωνιστής που ήταν κάποτε, τώρα δεν είναι πλέον παρά ένα διακοσμητικό στοιχείο προς χρήση της δύναμης του ισχυρότερου. Και το πιο κωμικοτραγικό από όλα είναι το γεγονός ότι για το μακελειό του πολέμου επιστρατευόταν συνέχεια το όνομα του Θεού και από τις δύο αντιμαχόμενες μεριές. Φαίνεται λοιπόν ότι όχι μόνο ο Λόγος πέθανε, αλλά και ότι αναστήθηκε ο Θεός του μεσαίωνα... ένας Θεός που είτε πολεμάει με τις δύο πλευρές, είτε εγκαταλείπει και τις δύο στην τραγική τους μοίρα.

Oι αρχαίοι παραδοσιακοί Σοφοί μας θύμιζαν πάντοτε να κάνουμε άσκηση του διαλογισμού, ώστε να αποφύγουμε να παρασυρθούμε από τη χαοτική κίνηση των συγκινήσεων, οι οποίες συνήθως παραμορφώνουν συχνά την ήρεμη φοή των ορθών στοχασμών. Και αυτό είναι όλο και πιο απαραίτητο σήμερα από ποτέ, μια και τα πάθη και οι τυφλοί συναισθηματισμοί κυριαρχούν παντού εις βάρος του Ορθού Λόγου, παραμορφώνοντας επικίνδυνα τις εσωτερικές μας αντιλήψεις για το τι είναι η αληθινή πραγματικότητα και η ουσία των πραγμάτων και των γεγονότων, που ήταν πάντοτε -και εξακολουθεί να είναι- ο στόχος τον οποίο αναζητά η Γνώση.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Εκδίδεται από τις:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΑΓ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ 29,
ΑΘΗΝΑ 11361
Τηλ. 210 8231301, Fax. 210 8810830
e-mail: ena-gx@hol.gr
Πληροφορίες:
www.nea-acropoli.gr

ΕΤΟΣ 22ο, ΤΕΥΧΟΣ 109
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
2003

Εκδότης - Ιδιοκτήτης :

Γ.Α. Πλάνας

Διευθύντρια Σύνταξης &
Υπεύθυνη Ύλης :

Φ. Θεοδωρίδου

Ατελιέ:

Κ. Δαϊκίδου

Δημ. Σχέσεις - Διακίνηση :

Γ. Χρόνης

Μεταφράσεις :

Γ. Πλάνας, I. Μούστρη

Συνεργάτες:

Γ. Χαραλαμπόπουλος, Μ. Χιμένεθ,
I. Μούστρη,
Π. Μούστρης

Στοιχειοθεσία - Διόρθωση:

Διονυσία Κόκλα, T. Αντωνοπούλου

Εκτύπωση :

M. Κατίνας, Γ. Κολιάτσος, H. Μελετιόδης

ΠΕΡΙΕΧÓΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧÓΜΕΝΑ

3 ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΚΛΟΤΗ

5 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

6 Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

**12 ΟΙ ΜΕΓΑΛΙΘΟΙ: ΜΙΑ ΓΕΦΥΡΑ ΑΝΑΜΕΣΑ
ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΙ ΤΗ ΓΗ**

**20 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ & ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΕΘΙΜΩΝ**

22 FRACTALS

24 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

28 Η ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ

**30 Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ
ΝΕΑΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ**

**31 ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
ΡΕΝΕ ΓΚΕΝΟΝ. Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ
Ε. Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ**

**33 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ**

40 Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΘΑΝΑΤΟΥ

**45 Ο ΕΣΩΤΕΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΒΟΛΦΓΚΑΝΤΚ
ΑΜΑΝΤΕΟΥΣ ΜΟΤΣΑΡΤ**

49 ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

51 ΣΠΟΡΟΙ ΣΟΦΙΑΣ

52 ΑΡΧΑΪΚΟ ΒΗΜΑ

54 ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Η εποχή της ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Delia Steinberg Guzman,
Πρόεδρος του Διεθνούς Οργανισμού
Νέα Ακρόπολη,
Σταυρός των Παρισίων του Πανεπιστημίου της
Σορβόνης σε Επιστήμες, Τέχνες και Γράμματα.

Συνηθίζεται, όταν πρόκειται να σηματοδοτήσουμε ορισμένα σημαντικά γεγονότα στην ιστορία, να μιλάμε για "εποχές". Είμαστε εξοικειωμένοι με τη "βιομηχανική εποχή", την "ατομική εποχή", τη "διαστημική εποχή" και τόσες άλλες που υποδηλώνουν τη συγκίνηση που καταφέρνουν να προξενούν αυτά τα γεγονότα. Όμως, αυτήν τη συγκίνηση δεν έχει μεγάλη διάρκεια. Οι πιο σημαντικές ανακαλύψεις, σε οποιοδήποτε πεδίο, προσελκύουν την προσοχή για κάποιο χρονικό διάστημα και φτάνουν να προσδιορίζουν μια εποχή. Αργότερα όμως, τα κύματα των νεοτερισμών που έρχονται σβήνουν από τη μνήμη ένα γεγονός για να το αντικαταστήσουν με κάποιο άλλο που συγκινεί με τη σειρά του, μέχρι να έρθει και το δικό του πεπρωμένο της σκοτεινιάς.

Hμια εποχή κυριαρχεί πάνω στην άλλη και υποπτευόμαστε ότι υπάρχει ένας σαφής ανταγωνισμός για διάκριση και για κατοχή της προσοχής των λαών και των κυβερνήσεων. Έτσι, δε μπορούμε να θέσουμε συγκεκριμένες πνημερομνήσεις γι' αυτές τις ιστορικές περιόδους. Το περισσότερο που μπορούμε να κάνουμε είναι να τις τοποθετήσουμε σ' έναν αιώνα ή σε κάποιες συγκεκριμένες δεκαετίες μέσα σ' έναν αιώνα.

Αν λέγαμε λοιπόν ότι σήμερα βρισκόμαστε στην "εποχή της πληροφόρησης", θα ήταν σωστό, κατά ένα μέρος όμως, γιατί αυτή η "εποχή" μιοράζεται το απόγειό της με άλλες που συνεχίζουν ακόμη να κατέχουν τις πρώτες θέσεις δημοτικότητας. Εξάλλου, δε θα μπορούσαμε να προσδιορίσουμε με λεπτομέρειες τη γέννηση αυτής της μόδας, ούτε τα χαρακτηριστικά που είναι αποκλειστικά δικά της. Είναι παράξενο το γεγονός ότι ο κόσμος μας, που αγαπάει τόσο πολύ τις ακριβείς επιστήμες και τους ορισμούς, είναι υποχρεωμένος να συμμορφώνεται με τάσεις αμφιστημίες, μεταμφιέζοντάς τις σε ακριβείς ορισμούς.

Τι είναι η πληροφόρηση και από πότε διοχετεύονται πληροφορίες

Από τότε που εμφανίστηκε η εποχή της πληροφόρησης αφθονούν οι εξηγήσεις ως προς το τι είναι η πληροφορία. Πέρα από το απλό έργο του να κάνουμε γνωστά τα πράγματα, χιλιάδες θεωρίες υψίστανται επεξεργασία γύρω από το ποια γεγονότα θα πρέπει να γίνουν γνωστά, πώς, πότε, από ποιους, με ποια μέσα... Οπότε, δε θα είναι κατακριτέο το να κάνουμε μια νέα παρουσίαση του ίδιου θέματος, αν και δε θα είναι ούτε εντελώς νέα ούτε εντελώς παλιά.

Είμαστε σύμφωνοι στο ότι το να πληροφορούμε σημαίνει να θέτουμε κάτι στη γνώση κάποιου. Είμαστε σύμφωνοι στο ότι ο τρόπος πληροφόρησης έχει αλλάξει σημαντικά με το πέρασμα του χρόνου, όμως είναι επίσης αλήθεια ότι πάντα υπήρχαν συστήματα πληροφόρησης, αν και τα σημερινά είναι πιο γρήγορα κι έχουν μεγαλύτερη εμβέλεια. Αυτό που μένει να συζητήσουμε είναι το αν είναι πιο τέλεια, ακόμη κι αν έχουν βελτιωθεί πολύ.

Σε παλιές εποχές, όταν δεν υπήρχαν ακόμη τα γραπτά μέσα ή ο προφορικός και οπτικός τρόπος διάδοσης των ειδήσεων μέσα από ειδικές συσκευές, αργύ ή γρήγορα όλα γίνονταν γνωστά, εκτός κι αν κάποιος ζούσε στην τελευταία γωνιά του κόσμου. Το ίδιο συμβαίνει και στις μέρες μας. Υπάρχουν και σήμερα γωνιές αδικημένες, όπου δε γίνεται ακριβώς γνωστό τι συμβαίνει έξω από εκείνα τα στενά όρια.

Σ' εκείνες τις πιαλιές εποχές ταξιδιώτες, πολεμιστές, προσκυνητές, τροβαδούροι, ποιητές, επίσημοι πρεσβευτές ή ανταποκριτές μασκαρεμένοι διακριτικά διέδιδαν τα γεγονότα, καθώς έφταναν σε χωριά και σε πόλεις, σε αυλές και σε ταβέρνες. Έτσι, τότε, όπως και σήμερα, η πληροφορία δεν ήταν καθαρή, γιατί δεν ήταν καθαρές και οι πηγές απ' όπου «έπιναν» οι αναμεταδότες. Ακόμα, η ίδια προσωπικότητά τους δε μπορούσε να

*Oit eslamen iwoill co
menlar~nli uersi
os qui lescouar. Eros
taner men sui entier
es ~neua fil romana
finar. Oea iwoill mo
etian esimegar. Odiam
uas de manas res.
Nisi por lom uila
neiar. Oi ouiesia mol
blastmar. Oe rile fa*

αποφύγει να προσθέσει «αλατοπίπερο» στα πράγματα που ήξεραν, κάποιες φορές εξαιτίας ιδιαίτερων συμφερόντων και όλες απλά και μόνο γιατί ήθελαν να τραβήξουν την προσοχή του κοινού. Πρόκειται για καταστάσεις ανάλογες με τις σημερινές...

Τα σημερινά μέσα έχουν αλλάξει τη μορφή, όχι όμως και το πνεύμα της πληροφόρησης. Από την εμφάνιση της τυπογραφίας μέχρι σήμερα έχουν πολλαπλασιαστεί οι δημοσιεύσεις, έχει εμφανιστεί το ραδιόφωνο, το τηλέοραση, το μαγνητόφωνο, το κασέτα, το βίντεο, το τηλέφωνο, ο υπολογιστής, το φαξ και όλες εφευρέσεις, τόσο θαυμαστές που φαίνονται μαγικές. Είναι γεγονός ότι αυτές προσφέρουν νέες διυπατότητες. Όμως, έχει αλλάξει άραγε ο άνθρωπος που διαθέτει αυτά τα μέσα σε σκέση με εκείνους που κάποτε έτρεχαν στους δρόμους;

Τρέχουσα πραγματικότητα και ελευθερία στην πληροφόρηση

Δεν είναι εύκολο να ορίσουμε κοινούς παρονομαστές, γιατί τα μέσα πληροφόρησης δε λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο σε όλο τον κόσμο. Αν πρόκειται για χώρες όπου κυριαρχούν τυραννικά καθεστώτα ή που χωρίς να υπάρχει φαινομενικά τυραννία υπάρχει ωστόσο έλεγχος στις ειδήσεις, η πληροφόρηση περνάει μέσα από τη χοάνη συγκεκριμένων συμφερόντων και συστηματικών αλλοιώσεων.

Οι δημοκρατίες έχουν δώσει μια ισχυρή ώθηση στη γενικευμένη χρήση των μέσων ενημέρωσης και στη διάδοση των νεοτερισμών. Φαινομενικά υπάρχει περισσότερη ελευθερία από κάθε άλλη φορά

στην παρουσίαση των όσων συμβαίνουν στον κόσμο, στην επιδοκιμασία ή στην κριτική, στην έκφραση της συμφωνίας ή της διαφωνίας, στην απαίτηση για δικαιοσύνη ή στην αίτηση για προστασία.

Είναι εύκολο για τον κόσμο να ευνοήσει ή να εναντιώθει σε καταστάσεις, σε πρόσωπα, σε κυβερνήσεις, σε ενέργειες ή σε λεγόμενα. Η πληροφόρηση έχει μετατραπεί σε μια μορφή ελεύθερης έκφρασης, συγχρόνως όμως έχει πάρει το προφίλ ενός όπλου από τα πιο επικίνδυνα. Η πληροφόρηση μπορεί να κινητοποιήσει τις μάζες, όμως αυτό που κινεί την πληροφόρηση έχει μεγαλύτερη εξουσία από οποιονδήποτε, καθώς μπορεί να προκαλέσει ασταμάτητες αλυσιδωτές αντιδράσεις.

Η ιστορία επαναλαμβάνει πολλά από τα γεγονότα της, με τις αναμφισβήτητες διαφοροποιήσεις στις αποχρώσεις κι ένα στοιχείο που ποτέ δε λείπει, δυστυχώς, γι' αυτούς που τα υφίστανται, είναι ο πόλεμος. Έχει γίνει πολύς λόγος γι' αυτήν την έκρηξη βίας ή πρωισμού, αντιπαράθεσης ή αλληλεγγύης, που έχει γεμίσει τόσες σελίδες από τη ζωή της ανθρωπότητας. Ο πόλεμος συνεχίζει σε πλήρη ακμή και η σημερινή εποχή έχει δημιουργήσει νέα όπλα για μάχη.

Τα μέσα επικοινωνίας αποτελούν ακριβώς ένα από τα πιο δραστικά όπλα με τη λεπτότητα με την οποία ενεργούν, γιατί δε φαίνονται σαν όπλα, αλλά αντίθετα παίρνουν την όψη των ελευθερωτών. Όμως πιλοτροφόρος, όπως χρησιμοποιείται, μπορεί να βλάψει περισσότερο απ' όσο ένας πόλεμος, περισσότερο απ' όσο η χειρότερη επιδημία. Ποτέ δε θα είμαστε σίγουροι ότι δεν υπάρχουν αυτοί που επωφελούνται από την πρόσβασή τους στα μέσα πιλοτροφόρος για να στρέψουν την κοινή γνώμη προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση. Χτες γινόταν λόγος για μια μορφή, σήμερα για άλλη και αύριο ποιος ξέρει... Καθώς δεν υπάρχει μια αληθινή διαμόρφωση πιλοτροφόρου της διάνοιας, η απλή γνώμη μπορεί να ταλαντεύεται σαν ένας χαρταετός στον άνεμο.

Στο πρωτότυπο κείμενο γίνεται ένα λογοπαίγνιο μεταξύ της λέξης **"formacion"** (μόρφωση, διαμόρφωση) και της λέξης **"informacion"** (πιλοτροφορία, πιλοτροφόρος).

Η θαυμαστή πρόοδος των μέσων επικοινωνίας θα μπορούσε να είναι πονάκεια για την ανθρωπότητα. Αν αυτά είχαν αφιερωθεί στη διάδοση της μόρφωσης, στην επέκταση των γνώσεων, αν έκαναν για τους ανθρώπους αυτά που σκέφτονται και δημιουργούν οι πιο διακεκριμένοι σοφοί, αυτά τα μέσα θα εκπλήρωναν μια αποστολή μόρφωσης και όχι απλά πιλοτροφόρους. Το ευρύ φάσμα θεμάτων που κατορθώνουν να καλύψουν και το μεγάλο μέγεθος του κοινού στο οποίο απευθύνονται, αγκαλιάζοντας

όλες τις ιλικίες και όλα τα κοινωνικά στρώματα, θα επέτρεπε τη δημιουργία μιας αληθινής σχολής μόρφωσης που να μπορεί να συνεισφέρει επάξια στην πολιτιστική ανάπτυξη.

Η λειτουργία τους όμως έχει περιοριστεί αυστηρά στο πληροφοριακό (informativo) στοιχείο και, δυστυχώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, στο παραμορφωτικό. (deformativo).

Ας δούμε τι συμβαίνει σε πολλές περιπτώσεις:

Περιορισμένη πληροφόρηση: Αν και πολύ λίγοι τολμούν να αναφέρουν περιπτώσεις κοψίματος ή λογοκρισίας, είναι σίγουρο ότι αυτές υπάρχουν.

Καθώς όμως τέτοιες καταστάσεις είναι εκ των προτέρων αποδεκτές και κανονισμένες, στις μάζες έρχεται αυτό που έχει προσχεδιαστεί να έρθει, μιαζη με ένα σκήμα επιχειρηματολογίας που αποσκοπεί στο να καλυφθούν τα κενά, που αλλιώς θα ήταν καταφανή.

Αντιφατική πληροφόρηση: Καθώς υπάρχουν τόσα μέσα που λειτουργούν συγχρόνως και μάλιστα σε όλο τον κόσμο, δεν είναι παράξενο το γεγονός ότι οι γνώμες που διατυπώνονται για το ίδιο θέμα δε συμφωνούν καθόλου και δημιουργούν σύγχυση στους ανθρώπους. Τελικά, το αποτέλεσμα είναι να υποστηρίζει κανείς

πράγματα χωρίς να ξέρει πολύ καλά το λόγο ή να ξάνει το ενδιαφέρον του για θέματα που, σε κάποιο βαθμό, μας αγγίζουν όλους.

Χειραγωγημένη παραπληροφόρηση: Σε διάφορες περιπτώσεις, αυτό που «προωθείται» στην αγορά είναι αντίθετο της πραγματικότητας. Αυτό που ενδιαφέρει δεν είναι η πολλή ή λίγη πληροφόρηση, αλλά η δημιουργία άλλων ιδεών, πολύ διαφορετικών από αυτά που συμβαίνουν πίσω από το σωρό των παραπετασμάτων που έχουν στηθεί στον κόσμο. Γιατί χειραγωγείται η πληροφόρηση; Γιατί η ελευθερία είναι καλή μέχρι να πάψει να είναι τέτοια, μέχρι να αρχίσει να ενοχλεί ή μέχρι να ανακαλυφθεί ότι ακόμα και η ελευθερία δίνει λαβή για να διαστρεβλωθούν οι αλήθειες σ' αυτόν τον ευρύ χώρο όπου ο καθένας μπορεί να κάνει ό,τι θέλει.

Πληροφόρηση εκτός τόπου: Η μαζικοποίηση της πληροφορίας επιτρέπει να διαδίδονται ειδήσεις οποιουδήποτε είδους, όλες τις ώρες και από οποιοδήποτε μέσο, χωρίς να ενδιαφέρει ποιοι είναι οι δέκτες αυτών των ειδήσεων. Τα παιδιά μας απορροφούν αμέτρητες απρέπειες, σαν όταν το πιο φυσικό πράγμα στον κόσμο. Η ώρα του φαγητού συμπίπτει με δελτία ειδήσεων, όπου εκτίθενται οι μεγαλύτερες φρικαλεότητες με ξερές λέξεις και ανατριχιαστικές εικόνες. Πριν κοιμηθούμε απορροφούμε τη σύνοψη των ημερήσιων καταστροφών και ξυπνάμε με τα προγνωστικά των νέων.

Σκάνδαλο και υπερβολή: Ο ανταγωνισμός απαιτεί να είναι ελκυστικό το πληροφοριακό προϊόν, γι' αυτό θα πρέπει να διογκωθεί από κάθε πλευρά. Τίποτα πιο απόλο από το να τονώσουμε τα νοσηρά αισθήματα που υποβόσκουν στους ανθρώπους και ο στόχος έχει πια επιτευχθεί: Αυτός που διηγείται το μεγαλύτερο σκάνδαλο, αυτός που μπορεί να ξεσκεπάσει την ιδιωτική ζωή του καθενός ή να πάρει την πιο ξεδιάντροπη φωτογραφία ή τα λόγια που ποτέ κανείς δεν τα ξεστόμισε σ' αλήθεια, ένας τέτοιος άνθρωπος θα βρεθεί στην κορυφή. Από μια πέτρα γίνεται ένα βουνό, και επιπλέον εξασφαλίζει κανείς έτσι ότι έχει δει το βουνό και του έχει τοποθετήσει σκαλοπάτια. Από

μια φήμη αποκτάται μια βεβαιότητα και από μια φερόμενη ανάμεικη μια ενοχή.

Ας υπερασπίσουμε τον εαυτό τους όσοι μπορούν, καθώς είναι πάντα πιο εύκολο να συκοφαντήσουμε από το να δείξουμε την αθωότητα κάποιου που έχει πιτσιλιστεί από τις διαβολές. Και παραδόξως, αυτό το στυλ της κακής πληροφόρησης θίγει τους καλούς και έντιμους επαγγελματίες που, χωρίς να το θέλουν, βρίσκονται μπλεγμένοι στο σύνολο αυτών που χειραγωγούν και δυσφημίζουν.

Θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε μ' αυτόν τον κατάλογο, όμως πιστεύουμε ότι αυτά τα παραδείγματα αρκούν για να δείξουν την έλλειψη μόρφωσης, ενώ παράλληλα δείχνουν την παραμόρφωση που προκαλούν τα μέσα επικοινωνίας στον συμερινό κόσμο.

Εμβέλεια της πληροφόρησης

Αν και θα μπορούσε να φανεί ότι επιδοκιμάζουμε τη λογοκρισία, το κίνητρο γι' αυτό που θα ειπωθεί στη συγένεια είναι πολύ διαφορετικό. Το θέμα δεν είναι να στερηθεί ο κόσμος εκείνο που έχει δικαιώματα να μάθει, αλλά να εκπαιδευτεί πιο πριν, για να μπορεί να γνωρίζει και να καταλαβαίνει.

Μ' αυτό θέλουμε να πούμε ότι δε θα έπρεπε να μεταδίδονται όλες οι ειδήσεις αμέσως. Βεβαίως, με το ρυθμό που προκαρούν οι καιροί, χρειοζόμαστε να ξέρουμε τι συμβαίνει κάθε μέρα σε δύο τον κόσμο, καθώς σήμερα, λίγο - πολύ, όλοι σχετιζόμαστε μεταξύ μας και αυτό που αφορά ορισμένους καταλήγει να είναι έγνοια όλων μας. Όμως, από αυτό το σημείο μέχρι να βγάζουμε στον αέρα το κάθε μακάβριο γεγονός που συμβαίνει στον κόσμο υπάρχει μια μεγάλη απόσταση. Κι αυτό γιατί, στην προσπάθεια να κερδίσει έδαφος, π πληροφόρηση χρειάζεται να καταλάβει χώρο και αν υπάρχουν ειδήσεις, έχει καλώς, ενώ αν δεν υπάρχουν, θα πρέπει να αναζητηθούν, να επινοηθούν ή να μετατραπεί σε ειδηση το πιο παράλογο γεγονός, καταφεύγοντας στα πιο φτηνά ψυχολογικά τεχνάσματα.

Σήμερα πουλιέται η βία, το σεξ, το έγκλημα, η διαφθορά, ο φανατισμός...

Ωραία λοιπόν, όσα συμβαίνουν θα πρέπει να μπαίνουν στην προκρούστεια κλίνη των παραμέτρων της μόδας. Ας μη μας παραξενεύει, επομένως, το γεγονός ότι η νεολαία προσπαθεί να μιμηθεί αυτό που είναι ειδοπο ή το ότι τα παιδιά, από πολύ νωρίς, παραμένουν αναίσθητα μπροστά στους μεγαλύτερους βανδαλισμούς και στις πιο επιθετικές πράξεις. Για τα παιδιά - και για πολλούς άλλους που δεν είναι πια παιδιά - ο ήρωας είναι ο κτηνώδης και ο έξυπνος, ενώ οι άλλοι είναι πλίθιοι συναισθηματικοί που δεν είναι πια της μόδας. Μέχρι και τα κινούμενα σχέδια αποπνέουν τρόμο και φρίκη και θα πρέπει να αναζητάμε την αγάπη στους εξωγήινους, λες και έχει εξαντληθεί αυτή η πηγή στη γη ή δεν είναι κάτι το ανθρώπινο...

Είναι αρκετά δυσάρεστο να γίνεται εκμετάλλευση κάποιων γεγονότων με σκοπό την άμετρη προπαγάνδα από τα μέσα επικοινωνίας. Κι εδώ δεν ισχύει το επιχείρημα ότι παρουσιάζονται για να εξυπρετήσουν ως παράδειγμα.

Αντίθετα, σ' έναν κόσμο που η βαθιά ηθική λάμπει με την απουσία της, αυτό που εκλαμβάνεται ως παράδειγμα δεν είναι το αδίκημα που πρέπει να αποφευχθεί, αλλά ο παραβάτης που θα πρέπει να μιμηθούμε. Μας δείχνουν τα εγκλήματα, όχι όμως τις τιμωρίες. Διαδίδονται οι φρικιαστικές πράξεις, όχι όμως ο τρόπος που επιλύονται αυτές. Ξέρουμε δήθεν για το κακό που κτενίταν καλό και για το καλό που πριν κτενίταν κακό, οπότε δεν ξέρουμε ποιος είναι ποιος και, από την άλλη πλευρά, επισημαίνεται η δυνατότητα να είναι κανείς οτιδήποτε, αρκεί να ξεχωρίζει.

Θεωρούμε ότι η πληροφόρηση, όπως όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες, έχει ένα όριο, το οποίο δεν επιβάλλει η λογοκρισία που ασκείται από συγκεκριμένες νοοτροπίες, αλλά η ίδια η ζωή. Όλοι εμείς, κατά τη διάρκεια της ημέρας, έχουμε κάποιες ώρες για να τις μοιραστούμε με τους άλλους και για να δείχνουμε προς τα έξω τι κάνουμε, αλλά και κάποιες ώρες για να μείνουμε μόνοι μας. ώρες ενδοσκόπησης. Αν και η μόδα επιβάλλει τη χυδαιότητα να κάνουμε δημόσιες όλες τις δραστηριότητές μας, ένα δωμάτιο του μπανίου δε είναι ποτέ το ίδιο με μια βιβλιοθήκη και ένα ντους με μια

συναυλία. Ένα βιβλίο, λίγη μουσική είναι για να το μοιραστούμε, ενώ το ντους είναι για υγιεινή, χωρίς να δηλώνουμε ανοιχτά το καθένα από τα σωματίδια της βρωμιάς που βγάζουμε από το σώμα μας.

Στην πραγματικότητα, αυτό που θέλουμε είναι **καλύτερη πληροφόρηση**, αυτό το είδος της καλής, της πολύτιμης πληροφόρησης που οικοδομεί, που μας βοηθάει να ζήσουμε και να ξεπεράσουμε τον εαυτό μας. Θα μας άρεσε να καταλάμβανε η κουλτούρα τόσο χώρο όσο και η κοινωνία, εφόσον δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε όλο το χώρο για την πρώτη. Θα μας άρεσε το καλώς πράττειν και το καλώς λέγειν να είχαν μεγαλύτερο κύρος από την ευτέλεια, τα εκλεπτυσμένα αισθήματα να έπιαναν περισσότερο τόπο από την κτηνωδία και τη σκληρότητα. Ναι. Θα μας άρεσαν όλα αυτά, και το πιο σημαντικό είναι ότι έχουμε τα μέσα για να το κάνουμε...

Βρισκόμαστε στην εποχή της πληροφόρησης, αν και μερικές φορές το ξεκνάμε.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΙΘΟΙ

μα γέφυρα ανάμεσα στον Ουρανό & τη Γη

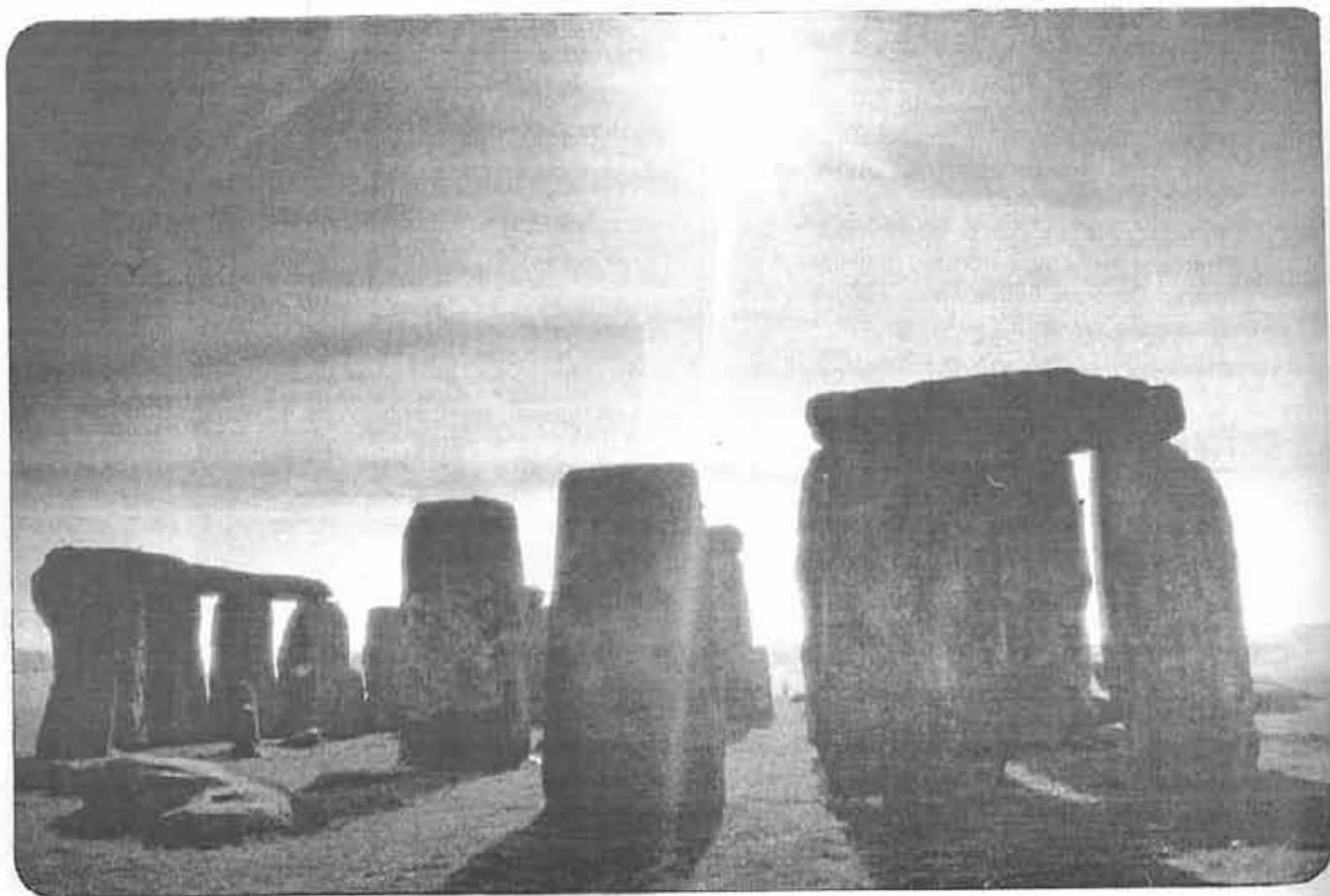
του κ. Γιάργου Α. Πλάνα

Καδ. Φιλοσοφίας, Προέδρου του Διεθνούς
Πολιτιστικού και Φιλοσοφικού Οργανισμού
«Νέα Ακρόπολη» στην Ελλάδα.

Α' μέρος

Οταν μιλάμε για μεγάλιθους, αμέσως έρχεται στο νου μας η εικόνα εκείνων των πελώριων πέτρινων συγκόλιθων, ελάχιστα κατεργασμένων, που

καρφώνονται στο χώμα, σα να ξεφύτρωσαν από τα άδυτα της Γης. Γεννήματα ενός πανάρχαιου πολιτισμού, του οποίου η προέλευση και τα χαρακτηριστικά

παραμένουν ακόμα αινιγματικά, βρίσκονται σκόρπιοι σε όλη την Ευρώπη, σε μεγάλο αριθμό. Ξεκινώντας από την Πορτογαλία, Ισπανία, Βόρεια Αφρική, Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Αγγλία και Σκανδιναβικές χώρες, αλλά φτάνουν και μέχρι την Ισπανία και την Κίνα, περνώντας από τη Ρωσία και την Ινδία, όπου συναντάμε αξέλογα μεγαλιθικά μνημεία.

Η πυκνότητα της εξάπλωσης των μεγαλιθικών κατασκευών ελαττώνεται καθώς απομακρύνομαστε από τη Δύση προς τα βορειοδυτικά, γεγονός που αποτελεί σημαντική ένδειξη ότι εκείνο το πολιτισμικό μεταναστευτικό ρεύμα της προϊστορίας μας ξεκίνησε από τα δυτικά και εξαπλώθηκε προς την Ανατολή και βορειοανατολικά, δια μέσου πολιτιστικών μεταναστεύσεων. Άλλωστε, κάποιες εκδοχές βασισμένες στην εισωτερική παράδοση αναφέρουν τη χαμένη ήπειρο της Ατλαντίδας, στα δυτικά της Ευρώπης, στη μέση του Ατλαντικού ιώκεινού. Για τις μεταναστεύσεις αυτές η Ιστορία σιωπά και μόνο στους αρχαίους μύθους και θρύλους των ιστορικών λαών μπορεί να βρει κανείς τα ίχνη τους. Η αρχαιολογική επιστήμη όμως έχει προσφέρει σημαντικά στοιχεία για την τεκμηρίωση αυτής της θεώρησης. Αντίθετα, η ιστορία έχει καταγράψει τις μετακινήσεις των λαών που, χιλιάδες χρόνια αργότερα, έγιναν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Δηλ. από Ανατολή προς Δύση, με τα λεγόμενα ινδο-ευρωπαϊκά μεταναστευτικά ρεύματα, ένα από τα οποία αποτελούσε ο λαός που είναι γνωστός ιστορικά ως Κέλτες.

Δεν ήταν όμως ο κέλτικος πολιτισμός ο υπεύθυνος για την κατασκευή των μεγαλιθικών μνημείων, τουλάχιστον όσον αφορά μεγάλο μέρος από αυτά. Απλώς έναναρπισμοποίησαν και αναβίωσαν την πανάρχαια παράδοση των προγόνων τους.

Δε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι Κέλτες κατασκεύασαν τους μεγάλιθους στην Ισπανία, στην Ινδία ή ακόμα και στην Ελλάδα, με τα λεγόμενα “Δρακόσπιτα” της λαογραφικής παράδοσης, μερικά από τα οποία είναι αληθινά Ντολμέν.

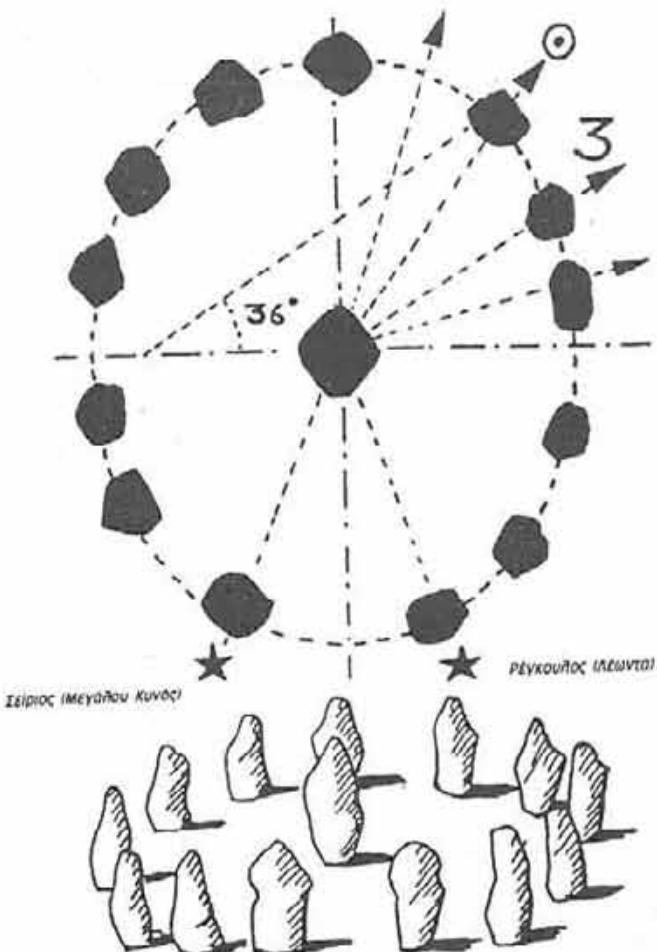
Συγκεκριμένα στη Σαμοθράκη υπάρχουν, μισο-θαμμένοι στο χώμα, μεγάλιθοι παρόμοιας τεχνοτροπίας με

αυτούς που βρίσκονται στην Ισπανία, στη Φινλανδία ή στην Ισπανία. Κάποιος άλλος πολιτισμός, παγκόσμιας επιρροής, πρέπει να τους κατασκεύασε, πριν εμφανιστούν στην πύλη της ιστορίας οι γνωστοί μας πολιτισμοί. Είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα θεωρία, για την οποία, αν και δεν υπάρχουν αποδείξεις, υπάρχουν όμως αρκετές ενδείξεις. Πολλοί ερευνητές βαδίζουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Παρ' όλη τη φαινομενική ομοιογένεια στην τεχνοτροπία και στις δομές των μεγαλιθικών κατασκευών, δεν θα πρέπει να πιστέψει κανείς εκ των προτέρων ότι όλοι έχουν την ίδια αρχαιότητα ή ανήκουν στον ίδιο πολιτισμό, γιατί μερικοί από αυτούς αναγέρθηκαν από τους Κέλτες ή από άλλους λαούς, κλάδους του ίδιου ανθρωπολογικού κορμού, υπεδύν υπεισόρια χρόνους. Αν και είναι δύσκολο αρχικά, οι διαφορές προβάλλουν γρήγορα μπροστά στην έρευνα του ειδικού. **Το μέγεθος, η τοποθεσία, οι αστρονομικές και γεωδαιτικές ευθυγραμμίσεις είναι σημαντικά στοιχεία στη διάκρισή τους.** Οι πιο αρχαίοι προϊστορικοί μεγάλιθοι βρίσκονται συνήθως σε μέρη ενεργειακά φορτισμένα, όπου υπάρχουν τελουρικά ρεύματα, υπόγεια ποτάμια ή πηγές, χθόνιες δυνάμεις, όπως θα μελετήσουμε αργότερα. Είχαν μια αστρονομική χρήση, όπως έχει πια αποδειχθεί, με βάση τους υπολογισμούς για τις φάσεις και εκλείψεις της Σελήνης, τις ισημερίες και τα τροπές του Ήλιου και άλλων ουράνιων σωμάτων, όπως του πλανήτη Αφροδίτη, των άστρων Σείριου, Ρέγουλου, κλπ. όπως θα δούμε παρακάτω.

Συνήθως είναι πιο μεγάλοι και ακατέργαστοι. Μια όμως πιο λεπτομερής ανάλυση μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ίσως πιθελμένα απέφευγαν οι μυθικοί εκείνοι κατασκευαστές να κατεργαστούν πολύ την πέτρα. Γιατί όμως αυτό; Έχει προταθεί η θεωρία ότι έτσι **επιτυγχανόταν η αύξηση της δονητικής ικανότητας της πέτρας και του μνημείου στο σύνολό του.** Πράγματι, σε πολλά Ντολμέν, που είναι μια μεγάλη πέτρινη πλάκα στηριγμένη πάνω σε κάθετους ογκόλιθους, μακρόστενους σαν πασσάλους, ο οριζόντια τράπεζα δεν στηρίζεται άμεσα

πάνω στις κάθετες πέτρες, αλλά ανάμεσα έχουν μπει μικρές στρόγγυλες πέτρες, που βαστούν έτσι όλο το βάρος της πλάκας, το οποίο κυμαίνεται στους 50-60 τόνους, όπως στο ντολμέν της **Μάνε-Ριτουάλ Λοκμαριακέρ στο Μαρβιχάν της Γαλλίας** και τους 300 τόνους, όπως π. τράπεζα του **Γκάστ στο Καλβαδός**. Έτσι, δε χρειαζόταν να λειάνουν τις πέτρες για να εφαρμόσουν. Αυτό θα φαινόταν παράλογο αν δε χρειαζόταν να εφαρμοστεί αυτή π. μέθοδος για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό. Εξ αλλου, αυτό το περίεργο τέχνασμα κράτησε χιλιετίες, διατηρώντας ακέραιο το μνημείο ως σήμερα, ενώ άλλα -ίσως πιο πρόσφατα, κέλτικης καταγωγής- που δεν το εφύρμοσαν καταστράφηκαν από φυσικές συνθήκες, με την πάροδο του χρόνου.

ΚΡΟΜΛΕΤΣ: Σύνολο Μενίρων τοποθετημένων κατά την πορεία του Ηλίου και της Σελήνης με ακόπο να επιτραπεί η παρατήρηση του ουρανού και να καθιερώθει μια αριμανική σχέση ανάμεσα στις γηνίνες και κοινικές δυνάμεις.

Με τον τρόπο αυτό κατάφερναν να δημιουργούν μια μεγάλη ένταση στις πέτρες, οι οποίες, σαν καλοκουρδισμένες χορδές, μπορούσαν να δονήσουν σαν μουσικά όργανα, ανταποκρινόμενα στους ήχους της φύσης, στα μαγικά τραγούδια και τους χορούς των αρχέγονων εκείνων ιερέων στις τελετουργίες τους. Μπορούσαν επίσης έτσι να ρυθμίσουν καλύτερα την εκπομπή των ενέργειών, όπως της θερμοκρασίας, του πλεκτρισμού και του φωτός που συσσωρευαν κατά τη διάρκεια της ημέρας, γιατί λειτουργούσαν ως ενεργειακοί συσσωρευτές (γενικό χαρακτηριστικό των μεγάλων πετρωμάτων). Παρ' όλο που η πέτρα δε θεωρείται καλός πλεκτρικός αγωγός, μπορούμε να υποθέσουμε ότι η ενέργεια της πρωινής δροσιάς πάνω στις πέτρες θα μπορούσε να τους δώσει μεγαλύτερη αγωγιμότητα.

Σημαντικό ρόλο έπαιξε επίσης η γεωλογική σύνθεση της πέτρας, π. κρυσταλλική δομή της, ο τόπος προέλευσής της και το μέρος στο οποίο βρισκόταν τοποθετημένην.

Ακόμα και σήμερα, σε πολλές περιοχές της Ευρώπης, διατηρείται μια αρχαία παράδοση, κατά την οποία μερικές μεγαλιθικές πέτρες, κυρίως οι κάθετες, που λέγονται **Μενίρ**, έχουν γονιμοποιητικές και θεραπευτικές ικανότητες γενικότερα και οι στείρες γυναίκες γήγαιναν και πηγαίνουν ακόμα, κάποιες μέρες του χρόνου, να ακουμπίσουν τα γεννητικά τους όργανα σ' αυτές, για να γίνουν γόνιμες. Το γεγονός ότι η παράδοση διατηρήθηκε ως τις μέρες μας, μιλάει από μόνο του για την αποτελεσματικότητα της "μεθόδου" αυτής.

Οι κύριοι τύποι των μεγαλιθικών κατασκευών είναι τα λεγόμενα **Μενίρ**, κάθετες ακατέργαστες πέτρες, καρφωμένες στο χώμα σαν βελόνες (οι οβελίσκοι της προϊστορίας), τα **Ντολμέν** που ήδη αναφέραμε και τα **Κρόμλετς**, που είναι κυκλικά ή ορθογώνια και αποτελούνται από ενωμένα Ντολμέν. Υπάρχουν ακόμα μεγαλιθικές στοές, σκεπασμένες με χώμα, όπως της Μέγκα στην Ισπανία, θόλοι (κάθετες πλάκες σε κυκλικό σχήμα, η μια πλάι στην άλλη και σκεπασμένες με μια οριζόντια τράπεζα), Τάουλας (μεγαλιθική

κατασκευή σε σχήμα Τ, όπως αυτές στα νησιά Βαλεριάδες της Ισπανίας, κλπ). Επίσης υπάρχουν διάφοροι συνδυασμοί αυτών των μνημείων, που σχηματίζουν ευθυγραμμίσεις, κύκλους, σπείρες και άλλες μορφές, αστρονομικής κυρίως σημασίας. Το καλύτερο δείγμα αυτών των συνδυασμών είναι το περίφημο μεγαλιθικό σύμπλεγμα του **Στόουνχετζ**, στα νότια της Αγγλίας, που αποτελεί το σημαντικότερο μεγαλιθικό κέντρο λατρείας της αρχαιότητας. Είναι πιο πρόσφατο από άλλα μεγαλιθικά μνημεία όπως τα απλά Μενίρ και Ντολμέν και αναγέρθηκε σε διαφορετικές φάσεις. Η πρώτη φάση ανάγεται στην **4η χιλιετία π.Χ.** όπως έδειχναν οι πρόσφατες αρχαιολογικές έρευνες. Είναι πλέον αποδεκτό ότι εκτός από ένα ιερό για τη λατρεία των Θεών των Κελτών από τους Δρυΐδες, ήταν και ένα **πολύπλοκο αστεροσκοπείο** με δυνατότητες αφάνταστες για εκείνη την εποχή μέχρι που ολοκληρώθηκαν οι επιστημονικές έρευνες κατά τις προηγούμενες δεκαετίες. Εκεί μπορούσαν να γίνουν υπολογισμοί σημαντικών αστρονομικών θέσεων του Ήλιου, της Σελήνης και άλλων δάστρων. Άλλα για το Θέμα αυτό έχουν ήδη ειπωθεί πολλά και θα το αφήσουμε παράμερα, συστήνοντας στον αναγνώστη ν' ανατρέξει στη σχετική βιβλιογραφία. Αυτό όμως που θα ήθελα να τονίσω είναι κάποιες λεπτομέρειες που αφορούν την ιερή γεωγραφία, μέσα στην οποία εντάσσεται το σύμπλεγμα του Στόουνχετζ. Για παράδειγμα, το μνημείο σχηματίζει ένα τέλειο ισόπλευρο τρίγωνο με τους αρχαιολογικούς χώρους του **OLD SARUM** και του **GROVELY**, που ήταν αξιόλογα κέντρα λατρείας των Δρυΐδων. Η ιδέα της προβολής των ευθυγραμμίσεων του Στόουνχετζ περνάει από σημαντικές μεγαλιθικές εγκαταστάσεις, των οποίων η προέλευση και χρήση μάς διαφεύγει. **Μια κάθετη γραμμή από το Στόουνχετζ που θα κατευθυνόταν προς την Ανατολή, θα έτεμνε το κέντρο μιας αλυσίδας επτά βουνών.** Ο άξονας του Βορρά διασχίζεται από το δρόμο του **SIBURRY HILL** ή **Λόφος των Τάφων**. Από την άλλη μεριά του άξονα η γραμμή τέμνει το **SHAFTESBURG**. Πιο βόρεια, μια σειρά αρχαιολογικών χώρων φαίνεται ότι

MENHIR...

NTOLMEN...

SKEPASHTH STOA

TYMBOΣ

αντιστοιχεί, σύμφωνα με τις έρευνες του Μ. Μόρω, σε πλανητικές προβολές. Πρόκειται για το **CASTERLY**, που θα ήταν το τετράγωνο του **πλανήτη Δία**, το **MAREDEN**, που παριστάνει τον **'Αρη**, το **HENOP HILL** ή **Λόφος του ταξιδιώτη**, που συνδέεται με τον **Ερμή**, το **RUCHER SILBURY** που αντιστοιχεί στη Γη, το **AVEBURY** σε σχέση με τον **'Ηλιο** και τη **Σελήνη** και τέλος το

WINDERTON, σε σχέση με το θηλυκό κύκλο του πλανήτη **Αφροδίτη**. Το έβδομο κέντρο θα ήταν το ίδιο το **Στόδουνχετζ ή Καρ Γκαούρ**. ο κύκλος του χρόνου, σε σχέση με τον Κρόνο, για τους υπολογισμούς των χρονικών κύκλων του ουρανού.

Όλα αυτά δείχνουν την ύπαρξη μιας **ιερής γεωγραφίας** στον κέλτικο κόσμο με παλαιότερη ακόμα προέλευση, όπως συμβαίνει και στον Ελληνικό χώρο, στην Αίγυπτο και σε άλλες χώρες όπου αναπτύχθηκαν μυστηριακοί πολιτισμοί. Εκεί η τοποθετηση, η εγκατάσταση και οι αποστάσεις των διαφόρων κέντρων λατρείας, υπάγονταν σε ακριβείς κανόνες που λάμβαναν υπόψη γνώσεις αστρονομίας, γεωμετρίας, γεωδαισίας, μουσικής και αριθμητικής, ακόμα και οπτικής.

Επρόκειτο για μια αρχέγονη επιστήμη, κοινή στα ιερατεία των διαφόρων εκείνων πολιτισμών, που επέτρεπε την αναπαραγωγή του Ουράνιου Χάρτη, των αστερισμών και των πλανητών στην επιφάνεια της Γης. Η διατήρηση αυτής της γνώσης σε απόκρυφες αδελφότητες, ακόμα και μέχρι την εποχή του ευρωπαϊκού Μεσαίωνα, φαίνεται βέβαιη. Πράγματι, τον 12ο αιώνα, μέσα στο σκοταδισμό του Μεσαίωνα, που ακολούθησε την κατάρρευση της αυτοκρατορίας του Καρλομάγνου, αναδύεται ξανά με την καθοδήγηση της μυστηριώδους προσωπικότητας του μοναχού -πρών αριστοκράτη- **Βερνάρδου του Κλαιρβώ**, εκείνη π ορχαία γνώση. Έτσι βλέπουμε να κατασκευάζονται χριστιανικοί ναοί στη Γαλλία -αργότερα και σε άλλες χώρες- που οι τοποθεσίες τους στο έδαφος αναπαριστάνουν ορισμένους αστερισμούς του ουρανού, όπως της **Παρθένου** -σχετικά με την λατρεία της **Μεγάλης Μητέρας ή της Παναγίας-** της **Μεγάλης και Μικρής Άρκτου και του Ζωδιακού**. Ο Βερνάρδος, μεταρρυθμιστής του παλαιοχριστιανικού τάγματος των Βενεδίκτινων, ιδρυτής του μοναχικού **τάγματος του Κίστερ**, εμπνευστής του πολεμικού τάγματος των **Ιπποτών του Ναού** και συντονιστής των ταγμάτων των Κατασκευαστών Τεκτόνων -που ανέλαβαν

το έργο της ανέγερσης των ναών εκείνων, καθώς και των μεταγενέστερων Γοτθικών, υψηλής αρχιτεκτονικής τεχνοτροπίας- κατόρθωσε να αξιοποιήσει θαυμάσια την αρχαία παράδοση και αναβίωσε την μυθική γνώση των Δρυίδων, προσαρμόζοντάς την στη νέα θρησκεία. Με τη βοήθεια των ταγμάτων του, **αλπιθινών Ζωντανών Δυνάμεων της Φύσης με ανθρώπινη μορφή**, για μια ακόμα φορά ο Ουρανός κατέβηκε και γονιμοποίησε τη Γη, δημιουργώντας μια νέα πνευματική πνοή σε ολόκληρη την Ευρώπη.

ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΩΝ ΚΕΛΤΩΝ

Αν επιχειρήσουμε να διεισδύσουμε, έστω και λίγο, στο μυστήριο του πολιτισμού που κατασκεύασε τους αρχαίους μεγάλιθους, αναγκαστικά θα χρειαστεί να περάσουμε από τον κέλτικο λαό. Αν και οι ίδιοι δεν κατασκεύασαν τους μεγαλύτερους και παλαιότερους μεγάλιθους, συνέχισαν όμως αυτήν την παράδοση, και μας μετέδωσαν αρκετά στοιχεία για τους άγνωστους προκατόχους τους. Η γνώση για τα έθιμα και τις παραδόσεις τους μας έχει έρθει με έμμεσο τρόπο, γιατί τη γραφή τη χρησιμοποιούσαν μονάχα για τις μεγάλες αποιφάσεις και τη δρυιδική μαθητεία.

Οι πηγές που διαθέτουμε είναι λοιπόν κυρίως 5 ειδών:

- **Τα γραπτά της αρχαιότητας (κυρίως του Ιουλίου Καίσαρα, από το έργο του DE BELLO GALLICO)**

- **Η αρχαιολογία**

- **Η εικονογραφία**

- **Η υπσιώτικη λογοτεχνία, κυρίως της Ιρλανδίας**

- **Η λαογραφία και οι προφορικές παραδόσεις**

Οι ίδιοι οι Δρυίδες, οι ιερείς των Κελτών, ισχυρίζονταν ότι προέρχονταν από τρεις διαφορετικούς τόπους: μερικοί ήταν αυτόχθονες, άλλοι είχαν έρθει πολύ παλιά από τα μεγάλα νησιά (Ατλαντίδα;) και άλλοι από τα

Βορειοανατολικά της Ευρώπης (Ινδοάρια μετανάστευση από την Έρημο Γκόμπι); Παρ' όλες τις υποθέσεις, τα ερωτηματικά δεν έχουν ακόμη λυθεί ικανοποιητικά και ίσως η απάντησή τους θα θέσει μεγαλύτερα αινίγματα.

Σχετικά με τους αυτόχθονες και τους νησιώτες μπορούμε να συμπεράνουμε βάσιμα ότι οι Δρυΐδες ήδη υπήρχαν στην Ευρώπη όταν ήρθαν οι Κέλτες, όπως και οι μεγάλιθοι, που είναι επίσης πολύ προγενέστεροι, αν και ξέρουμε ότι οι Κέλτες συνέχισαν όχι μόνο να χρησιμοποιούν τα παλιά μνημεία, αλλά και να φτιάχνουν τα δικά τους μεγαλιθικά συμπλέγματα, όπως ήδη αναφέραμε.

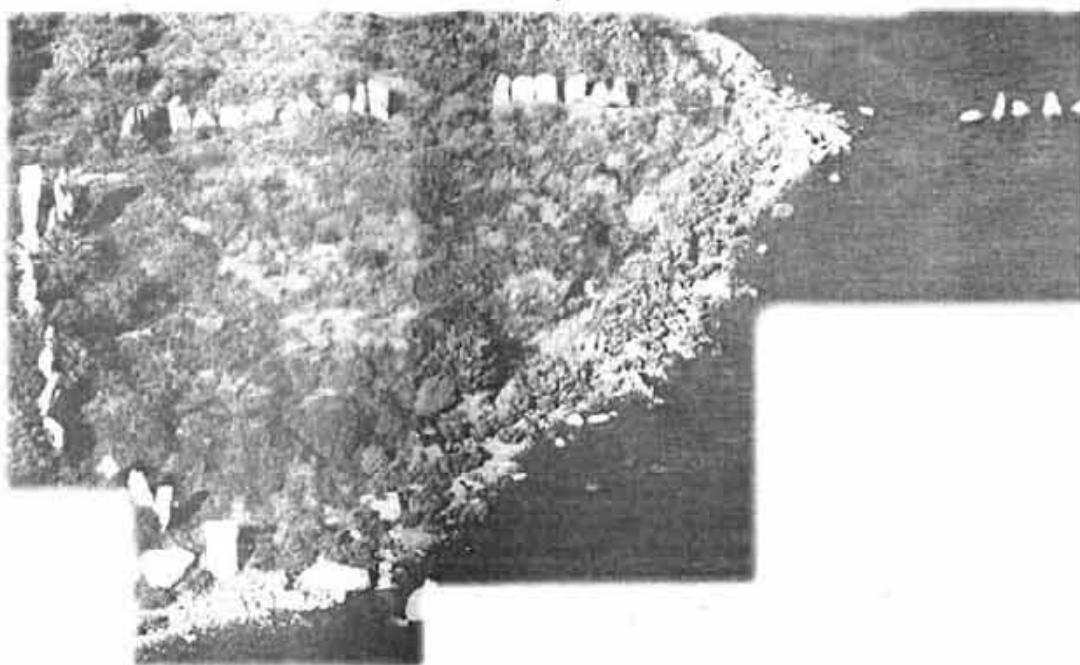
Η προέλευση των κεντροευρωπαίων Κελτών τοποθετείται επίσημα στη Βοημία και τη Μοραβία, γύρω στους οκτώ με εννέα αιώνες π.Χ., αν και από πολύ παλιότερα τους συναντάμε, με άλλες ονομασίες, στην Ανατολική Ευρώπη, καθώς ο κεντρικός τους ανθρωπολογικός κορμός ταιριάζει με τις πρώτες ιστορικές ινδοευρωπαϊκές μεταναστεύσεις από την Κεντρική Ασία.

Είναι υποθέσεις, αν και αρκετά ενδιαφέρουσες και θεμελιωμένες, γιατί τα ιστορικά στοιχεία που διαθέτει ο επιστήμονας σήμερα δεν επαρκούν για κάποιες ακριβέστερες γνώσεις. Ξέρουμε

όμως ότι όταν αναπτύσσεται η στρατιωτική τους δύναμη, προκαλεί την ανάδειξη της κουλτούρας του Δυτικού Χάλστατ, στη λεγόμενη **Εποχή του Χαλκού** και αργότερα μεταλλάσσεται στον πολιτισμό του **Λα Τεν**, εγκαινιάζοντας την **Εποχή του Σιδήρου**.

Η πλειοψηφία των τοποθεσιών όπου βρίσκονται οι μεγάλιθοι είναι κοντά στις ακτές της θάλασσας. Γι' αυτό γίνεται μνεία για λαούς της θάλασσας όταν μιλάμε για τους κατασκευαστές των μεγαλιθικών μνημείων. Είναι αξιοσημείωτο αυτό που συνέβη στο βουνό **Σαιν Μισέλ (Γαλλία)** την εποχή της χριστιανοποίησης της περιοχής, όταν οι χριστιανοί ξερίζωσαν τα Μενίρ -γιατί τα θεωρούσαν σατανικά κατασκευάσματα των παγανιστών- τα νερά της θάλασσας καταπόντισαν όλη την περιοχή, προκαλώντας τεράστιες καταστροφές και κάνοντας άγονη τη γη.

Ο Παραδοσιακός εσωτερισμός αναφέρεται με βεβαιότητα στην ύπαρξη της Ατλαντίδας, στη μέση του Ατλαντικού ωκεανού, όπου αναπτύχθηκε ένας πολιτισμός με μεγάλο πνευματικό ύψος. Αυτή η θεωρία, που μετά τις πρόσφατες ρωσικές έρευνες έχει σχεδόν επαληθευτεί από τη σύγχρονη γεωλογία, μπορεί να εξηγήσει κάποια σημαντικά αινίγματα.

Από την Ατλαντίδα, πριν τον παγκόσμιο Κατακλυσμό για τον οποίο μας μιλούν αναρίθμητες παραδόσεις σε όλο τον κόσμο, και συνεπώς πριν από το τέλος της τελευταίας εποχής των παγετώνων (1) στην Ευρώπη, μπορεί να ξεκίνησαν δυο μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα: το ένα ξεκίνησε από την βορειοανατολική ακτή της Ισπανίας (τη Γαλικία, όπου υπάρχουν μεγάλες συγκεντρώσεις μεγαλιθικών κατασκευών), διέσχισε την παγωμένη Ευρώπη μέχρι την μυθική Χώρα της **Αρυαβάρτα** (και έφτασε στην Ινδία μέσω του Ιράν και του Πακιστάν).

Αυτοί θα ήταν οι μυθικοί Δρυίδες που προέρχονταν από τα μεγάλα Νησιά. Το άλλο, χιλιάδες χρόνια πριν, πέρασε από τη βόρεια Αφρική, την Αίγυπτο και Μικρά Ασία και έφτασε μέχρι την Ινδία, δημιουργώντας την Αρυαβάρτα (χώρα των Αρίων), κέντρο των σανσκριτικών γλωσσών (συγγενικών με τα ελληνικά, τα περσικά, κέλτικα και λατινικά). Αργότερα εξαπλώθηκε προς την Ευρώπη, μετά το λιώσιμο των πάγων, αποτελώντας τις γνωστές ιστορικά ινδοευρωπαϊκές μεταναστεύσεις. Λυτοί θα ήταν οι Δρυίδες που προέρχονταν από τη βόρεια Ευρώπη.

Από την άλλη μεριά, και με δεδομένη τη σχέση των μεγάλιθων με τη θάλασσα, μπορούμε να υποψιαστούμε ότι υπήρξαν αποικίες των Ατλαντών εγκατεστημένες κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών. Αυτοί θα ήταν οι αυτόχθονες Δρυίδες, ιερείς ενός λαού πολύ προγενέστερου των Κελτών, άτλαντης ρίζας, που ίσως ήταν οι πρώτοι πραγματικοί κατασκευαστές των μεγάλιθων.

Έχει προταθεί η θεωρία ότι αυτός ο λαός ήταν οι **μυθικοί Λιγκούριοι**, τους οποίους αναφέρουν, έστω και μέσα στην ομίχλη του θρύλου, μερικοί κλασικοί συγγραφείς, όπως ο Ιούλιος Καίσαρ και ο Αβιένους, καθώς και ο λαογραφική παράδοση που διατηρείται στις τοποθεσίες “Λουγκ” (2). Οι Λιγκούριοι ήταν πιθανά ο αυτόχθων λαός που βρήκαν οι Κέλτες όταν εισέβαλαν στην Ευρώπη και φαίνεται βάσιμη η θεωρία που λέει ότι απορροφήθηκαν αργότερα από τους ίδιους τους Κέλτες, σε ιστορικούς πλέον χρόνους. Ο υποστηρικτής της θεωρίας, ο Καμίλ Τζούλλιαν, απέδειξε το 1971 ότι οι Λιγκούριοι κατοικούσαν στην Ευρώπη, από

τα Πυρηναία ως το Ρήνο, πολύ πριν από την εμφάνιση των Κελτών.

Η εξάπλωση των Κελτών ακολούθησε τρεις διαφορετικούς δρόμους:

1. Ακολούθησαν το Δούναβη, με επιδρομές στις περιοχές των Σκύθων και της Μικράς Ασίας. Κατέστρεψαν το ιερό των Δελφών και οι Αθηναίοι αναγκάστηκαν να καταφύγουν στα τείχη της Ακρόπολης. Αιώνες πριν ήταν οι Πελασγοί ή λαοί της Θάλασσας, οι οποίοι, εκτός από απομονωμένες περιοχές, όπως της Αλβανίας, εξαφανίστηκαν. συγχωνευμένοι με τους Έλληνες. Στη Μακεδονία έμεινε όμως η σημαντική φυλετική τους επίδραση, αλλά με τον Φίλιππο και τον Μεγάλο Αλέξανδρο ολοκληρώθηκε πλήρως η συγχώνευση αυτή.

2. Προς την κοιλάδα του ποταμού Πο, έφθασαν στη Ρώμη και τη λεπλάτησαν. Σχημάτισαν τη Γαλατία της περιοχής των Άλπεων.

3. Πήγαν προς τα βορειοδυτικά, στους Κασσίτερους Νίνους, γεννώντας τη Βρετανία και την Ιρλανδία. Σε αυτές όμως τις περιοχές, όπως είπαμε, από την 3η χιλιετία π.Χ. τουλάχιστον, υπήρξαν ήδη οι Δρυίδες, πνευματικοί και πολιτικοί πήγέτες και εμπνευστές -ή ίσως απλώς συντηρητές μιας αρχαιότερης παράδοσης (ίσως της Ατλαντίδας) των πολιτισμών των μεγάλιθων, καθοδηγώντας τους αρχέγονους Λιγκούριους.

Η εξάπλωση των Κελτών φαίνεται σαν να αναζητούσε ορισμένες περιοχές: Μικρά Ασία, Γαλικία, Ιρλανδία και Βρετανία και πέρασαν μερικούς αιώνες με μεταναστεύσεις. Ψάχνοντας ίσως για κάποιο “χαμένο παράδεισο”, με οδηγούς τους Δρυίδες. Και υπάρχει το ερωτηματικό, μήπως αναζητούσαν τα μέρη των λεγόμενων αυτόχθονων Δρυίδων, δηλ. εκείνων που πιθανόν, σύμφωνα με την υπόθεση που εκθέσαμε πριν, ζούσαν στην Ευρώπη πριν από τον τελευταίο καταποντισμό της Ατλαντικής Ποσειδωνίας σαν απόγονοι Ατλαντών αποικιών;

Η Οδοιπορία του Αγίου Ιακώβου

Ξεκίνησε στην Γαλικία 20 αιώνες πριν από την Καθολική Εκκλησία, η οποία, όπως και σε πολλά άλλα παραδοσιακά στοιχεία της αρχαίας θρησκείας, απλώς αναβίωνε μια παλιά λαογραφική πίστη, με τη να την εκμεταλλεύεται.

Η συνάντηση των Κελτών με τον κόσμο των Δρυΐδων φαίνεται ότι διαμόρφωσε πολύ γρήγορα μια ένωση όπου αναμιγγύονταν παρόμοια στοιχεία της θρησκείας του Φωτός και της Φωτιάς, κοινά εξ άλλου στον Ινδούρειο κόσμο. Αυτό το γεγονός ήταν που βοήθησε σε μεγάλο βαθμό, τη θεμελίωση εκείνης της μεγάλης Κέλτικης Ομοσπονδίας, που αργότερα συγκρούστηκε και καταστράφηκε από τη Ρωμαϊκή εισβολή επί Καίσαρα.

Ανάμεσα σε αυτούς τους "λαούς της Φωτιάς", με πλιακές θρησκείες, των οποίων έναν κλάδο αποτελούσαν οι Κέλτες, συναντάμε και τους Χετταίους, τους Ίωνες, τους Πέρσες, τους Δωριείς, τους Αχαιούς, τους Κιμμέριους του Εύξεινου Πόντου, τους Ινδούριους του Γάγγη, τους Ούμβριους του Λατίου κλπ. Κάποτε προϊήθαν όλοι από έναν κεντρικό κόσμο, σε μια προϊστορική προκατακλυσμαία εποχή, αλλά με την πάροδο του χρόνου και τις διαδοχικές μεταναστεύσεις χωρίστηκαν σε πολλούς κλάδους, οι οποίοι παρά την θρησκευτική ομοιότητα και την κοινή ανθρωπολογική τους ενότητα, βλέπουμε να αλληλοσπαράζονται πολλές φορές στους γνωστούς ιστορικούς χρόνους.

Όμως, οι κοινές μυστηριακές θρησκευτικές ρίζες διατήρησαν στις χιλιετρίδες ένα κάπως ενιαίο μυπτικό ιερατείο, του οποίου αποτελούσαν μέρος οι προ-Κέλτες Δρυΐδες, που είχε διασυνδέσεις με όλο τον ινδοευρωπαϊκό κόσμο. Γι' αυτό δεν πρέπει, για παράδειγμα, να παραξένεψει κανέναν το γεγονός ότι ο Πυθαγόρας, ο Ίωνας μεγάλος φιλόσοφος και Μύστης, διδάχτηκε κάποια στιγμή στη Γαλλία από τους Δρυΐδες. Έτσι το σαναφέρουν οι αρχαίοι ιστορικοί, ανάμεσά τους ο Ωριγένης, ο Αλέξανδρος Πολύστωρ, ο Αμιανός Μαρκελίνος (βιβλίο 15-51), ενώ ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης τους θεωρούσαν Ισους με τους Χαλδαιούς Μάγους, τους Πέρσες και τους Αιγυπτίους Μύστες.

Στο δεύτερο μέρος του άρθρου θα

δούμε μερικά στοιχεία της Δρυιδικής γνώσης, εκείνης της θαυμάσιας μαγικής επιστήμης, που καθρεπτίστηκε στις μεγαλιθικές τους κατασκευές. Αυτές οι αινιγματικές κατασκευές ακόμα και σήμερα εξακολουθούν να είναι εν ενεργείᾳ, προκαλώντας μας τεράστιο σεβασμό, περιέργεια και έκπληξη.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Στη μέση του Ατλαντικού, βρίσκεται βυθισμένη η λεγόμενη Οροσειρά του Δελφίνιου, μεσοωκεάνια ράχη που χωρίζει τον ωκεανό σε δύο τμήματα. Η Γεωλογική επιστήμη απέδειξε ότι τμήματα της βυθίζονταν κατά διαστήματα, μέχρι πριν 12.000 χρόνια περίπου όπου βυθίστηκε εντελώς. Εκεί πιθανολογείται ότι βρισκόταν η Ατλαντίδα των αρχαίων παραδόσεων. Η οροσειρά αυτή ενεργούσε ως φυσικό φράγμα για το ζεστό ρεύμα του Κόλπου ή Γκολφ Στρημ, το οποίο αφού δεν μπορούσε να περάσει προς την βόρεια Ευρώπη, την διατηρούσε σε κατάσταση παγετού. Όταν βυθίστηκε η οροσειρά (η Ατλαντίδα ή Ποσειδωνία του Πλάτωνα που βυθίστηκε επίσης 12.000 χρόνια πριν;) το ρεύμα του κόλπου μπρέσει να βρει ελεύθερο πέρασμα προς τις βόρειες ακτές της Ευρώπης, λιώνοντας τους πάγους, επιτρέποντας έτσι την εγκατάσταση πολιτιστικών μορφών και εγκαινιάζοντας αργότερα την λεγόμενη Νεολιθική Εποχή.

(2) Σπαρμένες σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης, κυρίως στον Βορρά της Πορτογαλίας, Ισπανίας και Γαλλίας, βρίσκονται πολλές πόλεις, ποτάμια και τοποθεσίες που στο όνομά τους περιέχουν το συνθετικό Λουγκ, έστω κάπως παραλλαγμένο. Η λέξη Λουγκ είναι το όνομα ενός αρχαίου Θεού, από τον οποίο πήραν το όνομά τους οι Λιγκούριοι και ο οποίος ενσωματώθηκε στο Κέλτικο Πάνθεο. Ήταν θεός κατασκευαστής, πολυμήχανος, μάγος, θεραπευτής. Σύμβολό του ήταν ο λύκος (καταπληκτική γλωσσική ομοιότητα) και ο μαύρος κόρακας, είχε επίσης ένα μαγικό καζάνι όπου έβραζε όλα τα φάρμακα που θεραπευαν και τα φίλτρα που έδιναν ζωή και θάνατο στους ανθρώπους. Κατά τον Καίσαρα, έμοιαζε με τον ρωμαϊκό Μερκούριο ή τον Ελληνικό Ερμή, αν και είχε χαρακτηριστικά άλλων Θεών.

Προέλευση & συμβολισμοί περιοδικών εθίμων

Β' ΜΕΡΟΣ

ΦΡΙΝΤΑ ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ

Στην σύγχρονη Ελλάδα, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, σήμερα βρίσκουμε ίκνη των εθίμων, που συνδέονται με τις τελετές της αρχαιότητας, μόνο σε κάποιες πολύ απομονωμένες περιοχές. Παλαιότερα όμως αυτά τα λιγοστά έθιμα είκαν το χαρακτήρα μεγάλων γιορτών σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Πολλές φορές τα έθιμα αυτά είναι ανακατεμένα με πλήθος προλήψεων και δεισιδαιμονιών, αφού έχει καθεί π γνώση των αιτιών πολλών εθιμικών πράξεων.

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ – ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ

Η πρωτομαγιά είναι η ημέρα κατά την οποία νικάει η ζωή το θάνατο, η Άνοιξη τον Χειμώνα οριστικά. Γιορτάζεται με υμαδικές εξόδους στους αγρούς, με τελεστικές ενέργειες και τραγούδια. Είναι ημέρα μαγική και αντιβασικού (Μάπεμάγια).

Το στεφάνι της Πρωτομαγιάς γίνεται από λουλούδια, αλλά και αγκαθωτά στάχυα, σκόρδα κι έχει κόκκινη κορδέλα, για ν' αποτραπούν τα κακά. Όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, το στεφάνι καίγεται στις φωτιές του Αϊ-Γιαννιού.

Το Μάν τον τραγουδούν οι «Μάπες», νέοι ντυμένοι με πράσινα φυλλώματα και λουλούδια (όπως ο Πράσινος Γιώργης σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες).

Παρόλο που δε συναντούμε σ' ολόκληρη την Ελλάδα το έθιμο του «Μαγιάτικου δένδρου» της Ευρώπης, σε λίγες περιοχές, όπως στην Κέρκυρα, υπάρχει το έθιμο του «μαγιόξυλου»; περιφέρουν κορμό τρυφερού κυπαρισσιού, που τον στολίζουν με μεταξωτά μαντήλια και κορδέλες και κρεμούν στα κλαδιά του το μαγιάτικο στεφάνι, φρούτα και πρώιμα χορταρικά.

Δε λείπουν και οι μεταμφίεσεις και αναπαραστάσεις, στις οποίες συνήθως υπάρχει και ο θάνατος και η ανάσταση ενός νέου. Τέτοιες μιμικές πράξεις αποβλέπουν και πάλι στην αναγέννηση της Φύσης. Στην Καστανιά της Στυμφαλίας αυτό το έθιμο λέγεται «φουσκοδέντρι» και έχει πολύ μεγάλες ομοιότητες με τα αρχαία «Αδώνια».

Άλλα έθιμα προέρχονται από την αντίληψη ότι ο Μάπης τα κάνει όλα νέα. Γι' αυτό ανανεώνονται όλα μέσα στο σπίτι και ραντίζουν με το νερό της ανθοστολισμένης βρύσης το σπίτι και τα παιδιά.

Τη νύχτα της Πρωτομαγιάς αποκτούν μαγική δύναμη τα νερά και τα βότανα.

Η μεγαλύτερη πανελλήνια Γιορτή του

Μαΐου είναι των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, στις 21 Μαΐου.

Παλιότερα, σε μια μικρή περιοχή κοντά στην **Αγαθούπολη της Θράκης** γινόταν η Τελετή των **Αναστεναρίων**. Αργότερα, αυτή μεταφέρθηκε και στη Μακεδονία. Το έθιμο αυτό είναι ουσιαστικά κατάλοιπο της αρχαίας **Βακχικής λατρείας, αφιερωμένης στο Θεό Διόνυσο**.

Οι αναστενάρηδες χορεύουν πάνω στα κάρβουνα και το χορό τους συνοδεύουν ορισμένα ιερά όργανα, που όλο το χρόνο φυλάγονται μέσα στο κονάκι, μαζί με τις εικόνες.

Τα όργανα αυτά είναι το ιερό και μεγάλο **τύμπανο των Παππούδων, η λύρα, ο αυλός και ο άσκαυλος (γκάιντα)**. Μέσα στο κονάκι φυλάγονται και το **ιερό τσεκούρι, το κρεατοσάνιδο και το μαχαίρι για τη σφαγή του ταύρου**, που γίνεται στην αρχή της τελετής.

Ακολουθούν οι χοροί γύρω από τη φωτιά, οι αγυρμοί των αναστενάρηδων και οι ιερές ολονυκτίες, που διαρκούν οκτώ ημέρες.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Η ημέρα του Θερινού Ηλιοστασίου συνδέθηκε με τη γιορτή του γενεθλίου του **Ιωάννη του Προδρόμου**, στις 24 Ιουνίου.

Τα έθιμα του Αϊ-Γιαννιού προέρχονται από τα αρχαία έθιμα των θερινών τροπών του Ήλιου. Γι' αυτό η γιορτή αυτή ονομάζεται «**του Αϊ-Γιαννιού του Λιτροπού**», ή «**Λιτροπού**» ή «**Αλιτροπού**». Αυτήν την ημέρα πιστεύει ο λαός ότι ο ήλιος «τρέμει και γυρίζει και είναι θαμπερός».

Παλιότερα οι άνθρωποι σπικώνονταν νωρίς για να δουν τον ήλιο που γυρίζει σαν μύλος ή σαν τροχός. Άλλοι μάλιστα περίμεναν την ανατολή του ήλιου κι όλη νύχτα έτρωγαν, έπιναν και χόρευαν.

Την παραμονή ανάβουν μεγάλες φωτιές και πιποδιάν από επάνω τους. Είναι οι «φωτιές του Αϊ-Γιαννιού», ίδιες με τις φωτιές που ανάβουν σ' ολόκληρη την Ευρώπη, τις φωτιές του Μεσοκαλόκαιρου. Οι φωτιές αυτές είναι καθαρτήριες και διαβατήριες, δηλαδή επιτρέπουν στους ανθρώπους να μπουν καθαροί και ακμαίοι στο νέο κύκλο ζωής που ξεκινά. Πιποδώντας τις φωτιές λένε κάποιες φράσεις, μια από τις οποίες είναι: αφήνω τον κακό χρόνο και πάω στον

καλύτερο», φράση ανάλογη με την αρχαία: «**έφυγον κακόν, εύρον ἀμεινον**».

Κοντά στη φωτιά πλησιάζουν και τα ζώα, για να ευλογηθούν. Στις φωτιές του Αϊ-Γιαννιού καίνε το μαγιάτικο στεφάνι. Οι στάχτες επίσης σκορπίζονται στα χωράφια και στους κήπους, επειδή έχουν δύναμη αποτρεπτική, θεραπευτική και γονιμοποιητική.

Ο Αϊ-Γιάννης λέγεται και «**ριζικάρης**», επειδή φανερώνει το ριζικό και «φέρνει τύχες». Στη Σινώπη έπρεπε από την παραμονή να καθαρίσουν πολύ καλά το σπίτι και να περιμένουν τις τύχες.

Η πιο γνωστή μαντική μέθοδος με την οποία ο Αϊ-Γιάννης φανερώνει το ριζικό είναι ο «**Κλήδονας**». Η λέξη είναι η ίδια με την αρχαία «**κληδόνα**», αλλά ενώ αυτή δήλωνε τη μαντεία που έβγαινε από κάποια φωνή που ακουγόταν τυχαία, ο σημερινός κλήδονας είναι περισσότερο

κληρομαντεία. Άλλοι τρόποι μαντικής είναι η ονειρομαντεία, η τεφρομαντεία (από τις στάχτες της φωτιάς του Αϊ-Γιάννη), η κατοπτρομαντεία, η υδατομαντεία, η σκιομαντεία.

Τέλος, υπάρχει η λαϊκή πίστη ότι η ημέρα του Ηλιοτροπίου αυσκεί εξαιρετική επιδραστή, ώστε ότι μαζεύεται αυτή την ημέρα, και μάλιστα πριν από την ανατολή του ήλιου και μεταφέρεται στο σπίτι, ασκεί μαγική επίδραση στην υγεία των ανθρώπων και των ζώων και στην καρποφορία της γης.

Λείζει ν' αναφέρουμε ακόμα και μια άλλη σημαντική γιορτή του Ιουλίου, τη γιορτή του Προφήτη Ήλια. Στις 20 Ιουλίου λοιπόν ανάβουν φωτιές στις κορυφές και θυσιάζονται πετεινοί, έθιμα που δείχνουν ότι αυτός ο άγιος και η λατρεία του προέρχονται από την αρχαία λατρεία του Θεού Ήλιου.

Επίσης φωτιές ανάβουν και στις 31 Αυγούστου, την **«Κλειδοχρονιά»**.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

F r a c t a l s

ΚΛΕΤΑΣ ΦΡΑΝΤΖΙΚΙΝΑΚΗΣ

Sχεδόν όλοι έχουμε θαυμάσει κάποιες εικόνες fractals από αυτές που κυκλοφορούν σε πηρολόγια, περιοδικά, τρισδιάστατα σχέδια κλπ. Η χρήση των επεκτάθηκε από τη στιγμή που μπήκαν εδώ και είκοσι χρόνια στα computers αφού είναι σύνθετα σχέδια που δημιουργούνται με τη βοήθεια πολύπλοκων υπολογισμών. Άλλα, ενώ οι εικόνες είναι πολύπλοκες, το πρόγραμμα (software) που απαιτείται δεν είναι, αφού η σχεδίαση των εικόνων βασίζεται στην επανάληψη ενός μοτίβου, που σχεδιάζεται με τη βοήθεια μιας συνάρτησης. Πολλοί άνθρωποι τα βλέπουν δίχως να γνωρίζουν τι είναι αυτές οι φανταστικές έγχρωμες εικόνες και πως δημιουργούνται. Μερικοί έχουν ακούσει πως υπάρχει κάποια σύνδεσή τους με ορισμένα φυσικά αντικείμενα δίχως να πολυκαταλαβαίνουν ποια σύνδεση εννοείται.

Οι περισσότεροι από μας όταν ακούμε σχέδια ή σχήματα έχουμε στο μυαλό μας κάποια ευκλείδεια γεωμετρικά σχήματα. Άλλα τα fractals διαφέρουν από αυτά σε δύο παράγοντες:

1. Οι εικόνες αυτές είναι όμοιες προς εαυτόν. Έτσι αν κοιτάζουμε ένα μικρό τμήμα ενός fractal θα δούμε πως είναι όμοιο με

ένα μεγαλύτερο τμήμα. Αν μεγεθύνουμε το μικρό, θα δούμε πως αυτό περιέχει και πάλι όμοια μέρη κ.ο.κ.

2. Οι fractal εικόνες είναι ανεξάρτητες από κλίμακα. Αντίθετα με τα ευκλείδεια σχήματα, δεν έχουν ένα χαρακτηριστικό μέγεθος μέτρησης.

Τα Fractals είναι μία τάξη πολύπλοκων γεωμετρικών μορφών που έχουν την ιδιότητα της αυτοομοιότητας. Τα Fractals διαφέρουν από τα απλά σχήματα της κλασικής ή ευκλείδειας γεωμετρίας - το τετράγωνο, τον κύκλο, τη σφαίρα κ.λπ. Μπορεί να περιγράψουν πολλά αντικείμενα με ακανόνιστη μορφή ή χωρικά ανόμοια φαινόμενα στην φύση, τα οποία δεν είναι δυνατόν να περιγραφούν με την ευκλείδεια γεωμετρία.

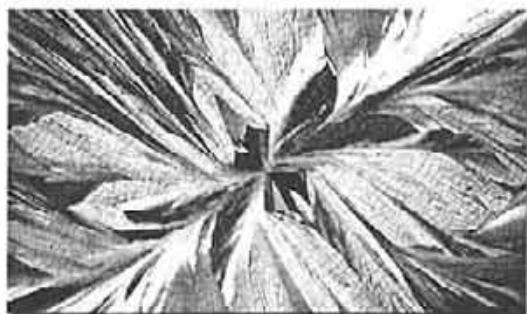
Ο όρος fractal πλάσθηκε από τον πολωνικής καταγωγής μαθηματικό Benoit B. Mandelbrot από την λατινική λέξη fractus (θρυμματισμένος ή σπασμένος), για να εκφράσει την ιδέα ενός σχήματος του οποίου οι διαστάσεις δεν περιγράφονται με ακέραιο αριθμό. Στα Ελληνικά αποδόθηκε με τον όρο Μορφοκλασματική Καμπύλη.

"Η προς εαυτόν ομοιότητα" και η "χαμηλή περιεκτικότητα

πληροφοριών" είναι δύο βασικά χαρακτηριστικά των fractals.

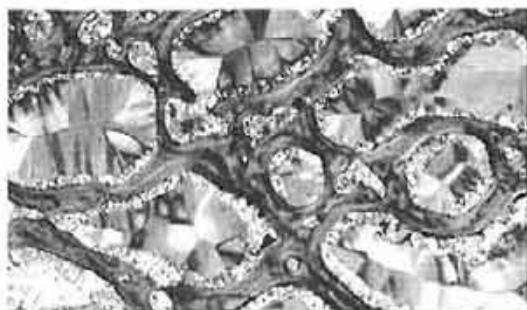
Μολονότι όλα τα Fractals δεν έχουν την ιδιότητα της αυτοομοιότητας ή δεν την έχουν ακριβώς, τα περισσότερα την επιδεικνύουν.

Αυτοόμοιο είναι ένα αντικείμενο του οποίου τα μέρη από τα οποία αποτελείται μοιάζουν με το σύνολο. Λατή η επανάληψη των ακανόνιστων λεπτομερειών ή

σχηματισμών συμβαίνει προοδευτικά σε μικρότερες κλίμακες και, στην περίπτωση καθαρά αφρορυμένων οντοτήτων, είναι δυνατόν να συνεχίσουν απεριόριστα έτσι ώστε κάθε τμήμα ενός τμήματος, όταν μεγεθυνθεί, να μοιάζει βασικά με το συνολικό αντικείμενο.

Ουσιαστικά ένα αυτοόμοιο αντικείμενο παραμένει αναλλοίωτο σε αλλαγές κλίμακας, έχει δηλαδή συμμετρία

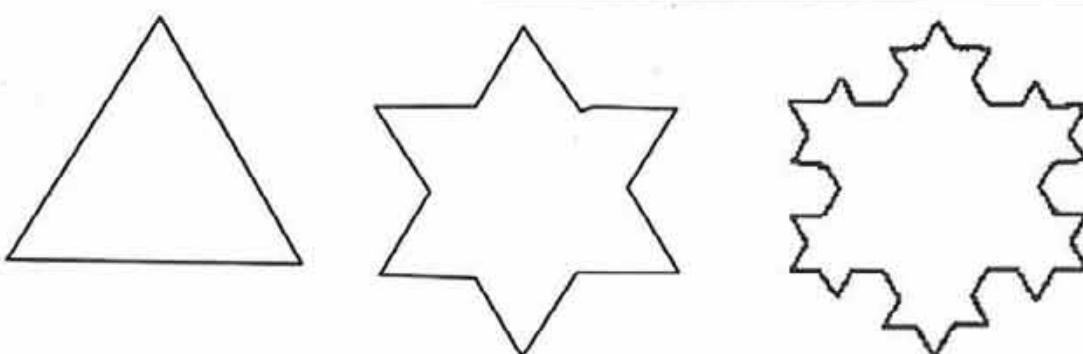

κλίμακας. Αυτό το φαινόμενο μπορεί εύκολα να παρατηρηθεί, στις νιφάδες του χιόνιού ή στον φλοιό των δένδρων.

Εφαρμογές fractals

Η γεωμετρία fractal με τις έννοιες της αυτοομοιότητας και της μη ακέραιης διάστασης έχει εφαρμοστεί με αυξανόμενη συχνότητα στην στατιστική μηχανική, σε φυσικά συστήματα που δείχνουν φαινομενικά τυχαία χαρακτηριστικά.

Για παράδειγμα έχουν γίνει προσομοιώσεις fractal για να σχεδιαστεί η κατανομή σμινών γαλαξιών στο Σύμπαν και για να μελετηθούν προβλήματα που σχετίζονται με την διαταραχή ενός ρευστού. Η γεωμετρία fractal επίσης συνέβαλε πολύ στα γραφικά με πλεκτρονικό υπολογιστή, όπου με αλγορίθμους fractal έχουν σχεδιαστεί σχήματα πολύπλοκων, εξαιρετικά ακανόνιστων φυσικών αντικειμένων, όπως είναι μορφολογικά ανώμαλα όρη και περίπλοκα συστήματα κλάδων δέντρων.

Η νιφάδα του Koch έχει διάσταση fractal μη ακέραιη. Η τελική εικόνα που προκύπτει έχει άπειρο μήκος, αλλά περικλείει ένα πεπερασμένο εμβαδόν μικρότερο από αυτό του περιγεγραμμένου κύκλου στο αρχικό τρίγωνο.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αν ανατρέξουμε στην ετυμολογία του όρου, θα δούμε ότι πλέξη δημοκρατία προέρχεται από τις λέξεις δῆμος και κράτω. Δημοκρατία επομένως είναι εκείνο το πολίτευμα που η εξουσία βρίσκεται στα χέρια του δήμου.

Κική Κόρνια

Μπέρα της Δημοκρατίας θεωρείται η Ελλάδα, και γι' αυτό το λόγο θα ανατρέξουμε στην αρχαία Ελλάδα, για να δούμε πώς εννοούσαν οι πρόγονοί μας το δημοκρατικό πολίτευμα. Φυσικά, η δημοκρατία και στην αρχαία Ελλάδα πέρασε από διάφορα στάδια. Εμείς όμως θα πάμε στην εποχή εκείνη που η δημοκρατία φτάνει στην ακμή της, σ' εκείνη την εποχή που πολλοί ύμνησαν, και που ακόμη και σήμερα αποτελεί πρότυπο για τα δημοκρατικά κράτη, στο **χρυσό αιώνα του Περικλή**.

Είναι πραγματικά πολλοί εκείνοι που έγραψαν για το δημοκρατικό πολίτευμα της εποχής του Περικλή, αλλά ίσως ο πιο χαρακτηριστικός από όλους, εκείνος που πραγματικά υπήρξε ένας εραστής της δημοκρατίας και θαυμαστής της προσωπικότητας του Περικλή, είναι ο **Θουκυδίδης**. Ο **Επιτάφιός του**, είναι φαινομενικά αφιερωμένος στους νεκρούς του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου, στην πραγματικότητα όμως είναι ένας ύμνος στη δημοκρατία της Αθήνας. Ο ίδιος βέβαια ο ιστορικός, σκιαγραφώντας το πορτρέτο του Περικλή, λέει ότι δημοκρατία λεγόταν βέβαια το πολίτευμα, αλλά στην πραγματικότητα ήταν η εξουσία του πρώτου άντρα της πόλης, του Περικλή. Εκείνου που αγαπούσε πολύ την Αθήνα και που φρόντιζε να την οδηγεί πάντα στο σωστό δρόμο, ακόμη κι αν χρειαζόταν γι'

αυτό να πει στους συμπολίτες του πράγματα που δεν τους άρεσαν και που δεν ήθελαν να ακούσουν. Γιατί τον Περικλή, όπως θα έπρεπε να συμβαίνει με κάθε καλό πολιτικό, δεν τον ενδιέφερε, όπως λέει ο ιστορικός, να κολακεύει το πλήθος, αλλά να υπηρετείσει όσο πιο σωστά μπορούσε την πατρίδα του. Ήταν πραγματικά ένας χαρισματικός πήγέπς, που ήξερε το σωστό και μπορούσε να πείσει το λαό της Αθήνας γι' αυτό.

«Ο Περικλής, διαθέτοντας την επιβολή που αντλούσε από το κύρος του και την πνευματική του υπεροχή και επειδή είχε αποδειχτεί αναμφισβήτητα εντελώς αδωροδόκητος, κρατούσε χωρίς καταναγκασμό το λαό στην εξουσία του» δεν ήταν το πλήθος που του επέβαλε τις αποφάσεις, αλλά περισσότερο αυτός το καθοδηγούσε. Και αυτό, γιατί η πολιτική του δύναμη δεν προερχόταν από άπρεπες πηγές, ώστε να νιώθει την ανάγκη να τους μιλά κολακευτικά, αλλά το κύρος του τού έδινε τη δυνατότητα να λέει σε ορισμένα θέματα τα αντίθετα, ώστε να προκαλεί την οργή τους. Έτσι, όποτε αντιλαμβανόταν ότι από υπερβολική αλαζονεία που δεν ταίριαζε στην περίπτωση έδεικναν θρασύτητα, με τις δημηγορίες του τους τιθάσειε ώστε να φοβηθούν. Κι όταν πάλι τους έπιανε παράλογος φόβος, αναστήλωνε ξανά το θηικό τους. **Λοιπόν, το όνομα του πολιτεύματος ήταν βέβαια**

δημοκρατία, όμως την εξουσία στην πραγματικότητα ασκούσε ο πιο άξιος πολίτης.

Βασικές αρχές του δημοκρατικού πολιτεύματος της αρχαίας Ελλάδας ήταν η ισονομία, η αξιοκρατία, η ελευθερία λόγου. Και πάνω από όλα σ' εκείνο το δημοκρατικό πολίτευμα έμπαινε το κοινό καλό. Γνήσιο δημοκρατικό πολίτευμα είναι εκείνο που βάζει πάνω από το ατομικό το κοινό καλό και συγχρόνως δίνει τη δυνατότητα στο άτομο να αναπτυχθεί και να ευημερήσει.

'Όλοι οι πολίτες ήταν ίσοι απέναντι στους νόμους.' Όλοι είχαν τα ίδια δικαιώματα, αλλά και όλοι είχαν την ύψιστη υποχρέωση να τιμούν και να σέβονται τους νόμους. Γιατί μέλημα του νόμου είναι η διασφάλιση του κοινού συμφέροντος. Οι νόμοι είναι δίκαιοι και γι' αυτό οι πολίτες τηρούν αυτούς τους νόμους, όχι από το φόβο της ποινής, αλλά από σεβασμό και απέναντι σ' αυτούς που κάθε φορά βρίσκονται στην εξουσία και απέναντι στους νόμους, τόσο τους γραπτούς όσο και τους άγραφους, και κυρίως, όπως λέει ο Θουκυδίδης απέναντι σ' εκείνους τους νόμους που έχουν θεσπιστεί για την προστασία των αδικημένων. Πρώτος υπηρέτης των νόμων οφείλει να είναι ο κυβερνήτης της πόλης.

Ο Αριστοτέλης, στα Πολιτικά του, αναφερόμενος στα είδη της δημοκρατίας, λέει ότι υπάρχει μια μορφή δημοκρατίας, στην οποία υπέρτατη αρχή είναι ο νόμος, ενώ σε άλλο είδος, υπέρτατη αρχή είναι ο λαός. Σχετικά με αυτό το δεύτερο είδος αναφέρει: «*είναι η περίπτωση κατά την οποία τα ψηφίσματα έχουν μεγαλύτερη ισχύ από το νόμο. Αυτό συμβαίνει στην πόλη όταν υπάρχουν και δρουν δημαγωγοί. Στις δημοκρατικές πόλεις που κυβερνιούνται κατά το νόμο, δεν κάνει ποτέ την εμφάνισή του ο δημαγωγός, αλλ' είναι οι άριστοι πολίτες που έχουν την πρωτοκαθεδρία. Οι δημαγωγοί κάνουν την εμφάνισή τους εκεί όπου οι νόμοι δεν αποτελούν την υπέρτατη αρχή.*

Όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα να αναλάβουν αξιώματα, χωρίς να παιζει ρόλο η κοινωνική τους καταγωγή ή η οικονομική τους κατάσταση. Αυτή η αρχή βέβαια συνδέεται πολύ στενά με την αρχή της **αξιοκρατίας**. Ο καθένας πολίτης έχει τη θέση εκείνη που του αρμόζει μέσα σε μια δημοκρατική πολιτεία. Ολόκληρη η πολιτεία μπορεί να λειτουργεί σωστά, αν βρίσκεται ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση.

Άλλη βασική αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι η **ελευθερία λόγου**. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν για τα δηλώσουν αυτή την έννοια τις λέξεις ισηγορία και παρροσία. Ο **Ισοκράτης** στο λόγο του «*Περί Ειρήνης*», που είναι γραμμένος σε μια εποχή που το δημοκρατικό πολίτευμα μαστίζεται από τους δημαγωγούς και βρίσκεται στην παρακμή του, κατηγορεί τους Αθηναίους γιατί έχουν μεν ισηγορία αλλά δεν υπάρχει παρροσία. Ισηγορία είναι το δικαίωμα που έχουν όλοι οι πολίτες να αγορεύσουν, να μιλήσουν στην Εκκλησία του Δήμου. Η παρροσία όμως είναι κάτι παραπάνω από την ισηγορία. **Παρροσία είναι το δικαίωμα του πολίτη να μπορεί όχι απλώς να έχει το λόγο, αλλά να εκφράσει τη γνώμη του ελεύθερα, ακόμη και αν αυτή δεν είναι σύμφωνη με τη γνώμη των άλλων.** Γιατί δεν έχει πραγματικά κανένα νόημα να πει κανείς τη γνώμη του, αν δεν μπορεί να εκφράσει ελεύθερα αυτό που πραγματικά πιστεύει χωρίς να αποδοκιμάζεται από τους άλλους γι' αυτό. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει μια ευρύτητα πνεύματος τέτοια, που να μπορεί να δεχτεί το διαφορετικό, το αντίθετο.

Κι εδώ αξίζει να θυμηθούμε εκείνα τα πολύ γνωστά λόγια του **Βολταίρου** «*Δεν πιστεύω ούτε μια λέξη απ' όσα λες αλλά θα υπερασπίζω ακόμη και με τη ζωή μου το δικαίωμά σου ελεύθερα να λες όσα πρεσβεύεις*». Δεν υπάρχει δημοκρατία χωρίς την ελεύθερη διακίνηση ιδεών, χωρίς το αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου να λέει αυτό που πραγματικά πιστεύει, χωρίς να κινδυνεύει να κατηγορηθεί γι' αυτό ή να του βάλουν μια

ταμπέλα που τον δυσφημεί. Η πραγματική ελευθερία είναι η πνευματική. Το σώμα μπορεί να σκλαβώνεται αλλά το πνεύμα όχι. Και δυστυχώς, πολλούς αιώνες μετά από εκείνη τη χρυσή εποχή του Περικλή, η ιστορία της ανθρωπότητας γράφεται με μαύρο μελάνι, όταν το πνεύμα φυλακίζεται στο πρόσωπο κάποιων ανθρώπων που μπορούν να χαρακτηρίστούν μάρτυρες της ελεύθερης σκέψης, όπως είναι ο Τζορντάνο Μπρούνο, ο φιλόσοφος της Αναγέννησης που κάπκε στην πυρά, επειδή είχε το θάρρος να πει ελεύθερα αυτά που πίστευε και τα οποία η επιστήμη επιβεβαίωσε αργότερα. Άλλα μήπως παρόμοιο τέλος δεν είχε και ο Σωκράτης; Καταδικάστηκε να πιει το κώνιο, για να αναγνωριστεί αργότερα ως ένας από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους όλων των εποχών. Και θα μπορούσε να το έχει αποφύγει. Άλλα θέλησε να μείνει πιστός στους νόμους της πατρίδας του και στη διδασκαλία του, δίνοντας έτσι το παράδειγμα και την απόδειξη ότι η διδασκαλία του δεν ήταν μια σκέπτη θεωρία αλλά ένας τρύπιος ζωής.

Στην εποχή μας, που πλέον τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναγνωρισμένα σε όλες τις δημοκρατικές χώρες του κόσμου, περισσότερο από θεωρία χρειαζόμαστε την πρακτική εφαρμογή, που είναι θέμα όλων μας.

Ένα σωστό δημοκρατικό πολίτευμα πρέπει να φροντίζει για το κοινό καλό, αναγνωρίζοντας και προστατεύοντας

συγχρόνως τα δικαιώματα του ανθρώπου – πολίτη του. Αν π. Αθήνα κατάφερε να φτάσει σε τέτοιο σημείο ακμής την εποχή του Περικλή ήταν γιατί η σχέση πόλης-πολίτη ήταν αλληλένδετες. Ένας

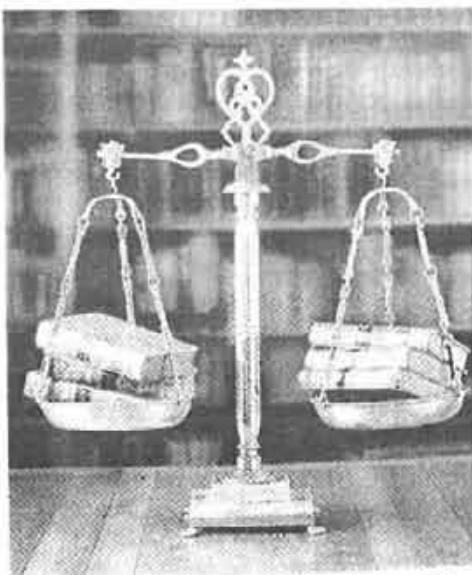
υπεύθυνος και σωστά διαμορφωμένος πολίτης τοποθετεί το καλό του συνόλου πάνω από το δικό του συμφέρον, επειδή καταλαβαίνει ότι αν το σύνολο δεν ευημερεί, μακροπρόθεσμα ούτε ο ίδιος θα ευημερεί. Και πάνω από όλα καταλαβαίνει ότι η δική του συμβολή είναι σημαντικότατη.

Η δημοκρατία χρειάζεται υπεύθυνους πολίτες. Πολίτες που να αναλαμβάνουν το μερίδιο της ευθύνης τους για όσα γίνονται. Πολίτες που καταλαβαίνουν ότι δεν έχουν μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρέωσεις και που κατανοούν σωστά το πνεύμα του εθελοντισμού σαν μια ανιδιοτελή προσφορά προς την κοινωνία. Πολίτες με ευρύτητα πνεύματος, απαλλαγμένους από φανατισμό, που ξέρουν να σέβονται την προσωπικότητα του διπλανού τους και να του αναγνωρίζουν το δικαίωμα να είναι διαφορετικός από αυτούς. Και αγώνη την άλλη μεριά, ο πολίτης οφείλει να σέβεται τους πολίτες της και να φροντίζει για το καλό όλων. Να δίνει σε όλους χωρίς διάκριση το δικαίωμα να μορφωθούν και να αναπτυχθούν ως προσωπικότητες. Να παρέχει ευκαιρίες για όλους και να στηρίζεται στην αξιοκρατία. Καθένας έχει μια θέση, ανεξάρτητα από το ποια είναι αυτή, στην οποία μπορεί να αποδώσει καλύτερα και να προσφέρει στη κοινωνικό σύνολο.

Η ανθρωπότητα έχει κάνει μεγάλα βήματα. Πολλές φορές βέβαια η ιστορία της μας δείχνει ότι έχει κάνει και βήματα που την οδηγούν προς τα πίσω αντί να την πάνε μπροστά. **Το πού βαδίζουμε είναι υπόθεση όλων μας.** Είναι υπόθεση όλων των υπεύθυνων ανθρώπων που ξέρουν πού βρίσκονται, ξέρουν τι θέλουν και έχουν τα θεμιτά μέσα για να το καταφέρουν. **Είναι υπόθεση όλων εκείνων που ξέρουν να πατούν σταθερά στη γη και να απενίζουν το ίδιο σταθερά τον ουρανό που βρίσκεται πάνω τους.** Όλων εκείνων που είναι πραγματικά Άνθρωποι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Θουκυδίδη Ιστορία, Βιβλίο Β.
- Αριστοτέλη Πολιτικά, Βιβλίο Δ.

ΙΚΕΜΠΑΝΑ

Στις 15 / 12 / 02 μέσα από ένα σύντομο σεμινάριο της παραδοσιακής Ιανωνικής Ανθοδετικής τέχνης, ΙΚΕΜΠΑΝΑ στη Ν.Α. Θεσ/νίκης αγγίζαμε την αρμονία των χρωμάτων, δημιουργώντας μια ψυχική ανάταση και καταφέρνοντας να βιώσουμε μέσα από το εφήμερο τη δύναμη της ομορφιάς.

Κοινωνική, Οικολογική Δράση Ελλάδας"**K.O.D.E.**

Στις 10/1/2003 η "Κοινωνική, Οικολογική Δράση Ελλάδας" (ΚΟΔΕ) της Θεσ/νίκης σηματοδότησε την αρχή της χρονιάς με την απονομή μεταλλίων και αναμνηστικών διπλωμάτων σε όσους, σε συνεργασία με την πυροσβεστική και το Δήμο Θεσσαλονίκης, συμμετείχαν ενεργά στη προστασία του δάσους Σέικ Σου με καθημερινές βάρδιες πυρασφάλειας το καλοκαίρι που μας πέρασε. Στην ίδια βραδιά είχαμε επίσης την ευκαιρία να δούμε δραστηριότητες της ΚΟΔΕ προηγουμένων ετών.

ΕΚΔΡΟΜΗ

Η επαφή με τη φύση είναι ένας μοναδικός τρόπος για αναζωογόνηση. Στις 19/1/2003 λοιπόν, εθελοντές και φίλοι της Ν.Α. Θεσσαλονίκης πραγματοποιήσαμε μέσα στους ήχους της βροχής και τα χρώματα του Χειμώνα μια εκδρομή στο δάσος του Σέικ Σου, κατά την οποία, μέσα από μια σειρά ασκήσεων και παιχνιδιών, είχαμε τη δυνατότητα να διασκεδάσουμε και να συνεργαστούμε ως ομάδα. Στο τέλος ουδείς έμεινε ασυγκίνητος...

ΗΡΑΚΕΙΟ

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Για άλλη μια χρονιά αφήσαμε τη ζωντάνια και την "τρέλα" του Καρναβαλιού να αγγίξει τις καρδιές μας! Για άλλη μια φορά, αγγελιοφόροι των Απόκρεων, υποδεχτήκαμε την Άνοιξη με τον καλύτερο τρόπο! Μικροί και μεγάλοι με ενθουσιασμό και ενέργεια ετοιμαστήκαμε να προσφέρουμε θέαμα στον κόσμο και να περάσουμε υπέροχα! Ντυμένοι "Μάγοι και Μάγισσες του Χάγκουαρτς" η ομάδα των Βάκχων, με τον ξεχωριστό τρόπο που έχει, μετέφερε πολλά από την ομορφιά και τη μαγεία των παραμυθιών! Καλή Άνοιξη!

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η ψυχαγωγία και ο διαπαιδαγώγηση των παιδιών στην Ομορφιά και την Τέχνη είναι τα κίνητρα της ερασιτεχνικής θεατρικής μας ομάδας, που κάθε χρόνο ετοιμάζει και ανεβάζει μια ξεχωριστή θεατρική παράσταση για παιδιά. Η ανταπόκριση των μικρών μας φίλων είναι κάτι παραπάνω από ενθουσιώδης! Τα παιδιά έχουν ανάγκη από μπνύματα περασμένα με έξυπνο, διασκεδαστικό και όμορφο τρόπο. Μαζί τους διασκεδάζουμε και μαθαίνουμε κι εμείς!

Το Πολιτιστικό και Φιλοσοφικό Σωματείο «Νέα Ακρόπολη» στις 23 Μαρτίου 2003 ύστερα από Γενική Συνέλευση πραγματοποίησε τις αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου. Μετά από πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα, στην οποία πολλά μέλη του Σωματείου ανταποκρίθηκαν, αναδείχθηκε το νέο Δ.Σ. του οποίου η θητεία θα λήξει το Μάρτιο του 2005.

Το νέο Δ.Σ. αποτελείται από 5 εκλεγμένα μέλη τα οποία ύστερα από την τακτική συνέλευση ορίστηκαν ως εξής: **Πρόεδρος Jorge Alvarado Planas, Αντιπρόεδρος Παναγιώτης Αβρονιδάκης, Γενικός Γραμματέας Φανή Γκούφα, Ταμίας Maria Jimenez Planas, και μέλος Γιώργος Αναστασιάδης.**

Τα αποτελέσματα των εκλογών ανακοινώθηκαν στη Γενική Συνέλευση και το Δ.Σ. ανέλαβε καθήκοντα από τον Απρίλιο του 2003, όπως άλλωστε ορίζει το καταστατικό του Σωματείου. Ευχόμαστε στο νέο Δ.Σ. καλή επιτυχία στο έργο του!

ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ από το ΘΑΝΑΤΟ του ΡΕΝΕ ΓΚΕΝΟΝ

Η αποκατάσταση της Έλενας Μπλαβάτσκυ

Tης Marie-Françoise Touret

Ποιος ήταν ο Ρενέ Γκενόν;

Αναφερόμενος άμεσα σε θέματα εσωτερισμού και πνευματικότητας, η σκέψη του παραμένει εντούτοις περιορισμένη σε στενούς κύκλους, ακόμη και παραμερισμένη από τους νοσταλγικούς εξτρεμιστές. Αν είναι αυτός που άνοιξε διάπλατα τις πόρτες της Ανατολής στη Δύση, είτε πρόκειται για την Ινδουιστική σκέψη είτε για την πνευματική εμπειρία του Ισλάμ, αν υπήρξε επίσης ένας μεγάλος κωδικοποιητής του εσωτερισμού που επηρέασε έντονα ένα τμήμα του μασονισμού, ήταν επίσης αυτός που αποτήθηκε σοβαρά όσον αφορά την Έλενα Μπλαβάτσκυ, χωρίς να διστάσει να χρησιμοποιήσει τις πιο σκληρές λέξεις για να εκθέσει τη μεγάλη εσωτερίστρια του 19^{ου} αιώνα, ιδρύτρια της Θεοσοφικής Εταιρείας. Πάνω σ' αυτό, η ιστορία του δίνει άδικο, καθώς δεν αρμόζει να εκθέτει κανείς αυτή τη μεγάλη ερευνήτρια της αλήθειας, αλλά να τη μνημονεύει.

Ο Νοέλ Ρίτσαρντ Ναφάρ, στο βιβλίο του «Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ, ή η απάντηση της Σφίγγας» (εκδ. Francois de Villac, 1991), αφιερώνει ειδικά ένα κεφάλαιο σ' αυτό το θέμα.(1)

Είναι γνωστό ότι ο Ρενέ Γκενόν ασχολήθηκε για να εκθέσει συνολικά τόσο το πρόσωπο όσο και το έργο της Ε.Π.Μπλαβάτσκυ. Όπως αποδεικνύει ο

Νοέλ Ρίτσαρντ Ναφάρ, ο δυσφήμιστο που κάνει ο Γκενόν στο πρόσωπό της βασίζεται στην πλήρη αποδοχή των συμπερασμάτων του ρεπορτάζ του Hodgson και στην κρίση της Εταιρείας Φυσικών Ερευνών.

Γύρω στα τέλη Δεκέμβρη του 1885, σαν συνέχεια του ρεπορτάζ Hodgson, η Έλενα Μπλαβάτσκυ ανακρύχθηκε απατεώνας από την Εταιρεία Φυσικών Ερευνών του Λονδίνου. Αυτή η αναφορά αρνείτο, από τη μία, τις φυσικές της ικανότητες, κατηγορώντας την για εξαπάτηση και από την άλλη την αυθεντικότητα των «Γραμμάτων του Μαχάτμα», στοιχεία που προέκυψαν από τις σχέσεις της με τους δασκάλους της.

Άλλα, έναν αιώνα αργότερα, τον Απρίλη του 1986,

μια πρώτη αναίρεση αυτής της δυσφημιστικής διακήρυξης δημοσιεύτηκε από την ίδια την Εταιρεία Φυσικών Ερευνών, που σκοπεύει, σύμφωνα με τα λόγια του συγγραφέα, «να δείξει ότι

η ενοχοποίηση της Μαντάμ Μπλαβάτσκυ, σύμφωνα με το ρεπορτάζ Hodgson δεν είναι αποδεδειγμένη. Ο τρόπος με τον οποίο εξετάστηκαν οι αποδείξεις ενοχής της Μπλαβάτσκυ εδώ κι έναν αιώνα είναι η ένδειξη δυσκολιών που προέκυψαν από την προσέγγιση ξεκάθαρων θεμάτων και αρχών του εσωτερισμού. Η ερευνητική διαδικασία που χρησιμοποιήθηκε είναι λάθος σε όλα τα σημεία. Είναι τόσο υποκειμενική, σε σημείο να αγνοεί συστηματικά τα στοιχεία που αντιτίθενται στο *a priori* με το οποίο μελετήθηκαν τα προβλήματα.

Το βάρος αυτών των προκαταλήψεων ήταν τέτοιο, που μια αφομοίωση σοβαρών λαθών και ανατρεπτικών παραδοχών μπορεί, διαρκώντας έναν αιώνα, να ληφθεί ως σοβαρή από τους συγγραφείς που δεν κάνουν καν τον κόπο να επαληθεύσουν την πιστότητα των πηγών).(2)

Η δυσφήμιση που έκανε ο Γκενόν πάνω στη «**Μυστική Δοξασία**», μεγάλο έργο της Ε.Π.Μπλαβάτσκυ, είναι βασισμένη σε πλάνες, βλέπε «**Οι Παρεκβάσεις**», που οφείλονται σε άγνοια για την ανατολίτικη παράδοση. Ο **Κουμαρασσούάμι** ο ίδιος έγραψε στον Ρενέ Γκενόν για να τονίσει την άγνοια του τελευταίου όσον αφορά το βουδισμό και για να του στείλει κείμενα που ο τελευταίος δε μπόρεσε να χρησιμοποιήσει αφού πέθανε λίγο μετά. Ξέρουμε έξαλλου ότι η Θεοσοφία συνεισέφερε σημαντικά στην ανανέωση του βουδισμού στην Ινδία, την Κεϋλάνη και την Ιαπωνία, όπου ο **στρατηγός Όλκοττ** (συνιδρυτής με την Ε.Π.Μπλαβάτσκυ της Θεοσοφικής Εταιρείας), πήγε να μιλήσει για τον εσωτερισμό του αρχικού βουδισμού.

Έχει σημασία να ξέρουμε ότι οι διάσημοι της Ανατολής έτρεφαν για κείνη την πιο μεγάλο σεβασμό. Επίσης ο **Λάμα Κάσι Σάρβα Σάμντουπ**, που έχει γράψει ένα μεγάλο μέρος της εισαγωγής στην πρώτη μετάφραση για τη Δύση του Μπάρντι Τόντολ (Θιβετανική Βίβλος των Νεκρών), θεωρούσε ότι «τη Ε.Π.Μπλαβάτσκυ πρέπει να είχε λάβει αναμφισβήτητα μια λαμαϊκή εκπαίδευση πολύ ανώτερη απ' αυτήν που η ίδια παρουσίαζε». Εξάλλου, σύμφωνα με τον **Ντ. Τ. Σουζούκι**, διακεκριμένο αντιπρόσωπο του Βουδισμού Ζεν, «η μαντάμ Μπλαβάτσκυ είχε μυηθεί, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στις πιο βαθιές αρχές της

εκπαίδευσης του Μαχαγιάνα και κατόπιν αποκάλυψε ό,τι έκρινε εκείνη σοφό να δώσει στο δυτικό κόσμο κάτω από το όνομα της Θεοσοφίας».

Τέλος η εισβολή της Κίνας στο Θιβέτ επέτρεψε να βρεθούν τα βιβλία του Κουτέ που θεωρούνταν απάτη από την πλειοψηφία των δυσφημιστών της, για τα οποία η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ μιλά στη Μυστική Δοξασία.

«Έναν αιώνα μετά», μας λέει ο Νοέλ Ρίτσαρντ Ναφάρ, «η Μαντάμ Μπλαβάτσκυ τελείωσε την καριέρα της στα μπουντρούμια της Ιεράς Εξέτασης... Μόνο που έπρεπε να ανεχθεί τις συκοφαντίες της εταιρείας φυσικών ερευνών, ενός Παπύ ή ένος Γκενόν, πρωτού γνωρίσει την πίρεμη αποκατάσταση με την επανατοποθέτηση του θέματος από τον Βάλτερ Α. Κάριθερς (αλλιώς Α.Ε. Γουότερμαν) και το Β. Χάρισον».

'Έπρεπε να ειπωθεί κι αυτό...

Υποσημειώσεις

1. Κεφάλαιο 1. «Ο Ρενέ Γκενόν και η δυσφήμιση της Μαντάμ Μπλαβάτσκυ». Βλ. επίσης κεφ. 2, «Η αποκήρυξη της αναφοράς Hodgson».

2. Έτοι ίδιο έργο.

Στα μονοπάτια του Μύθου

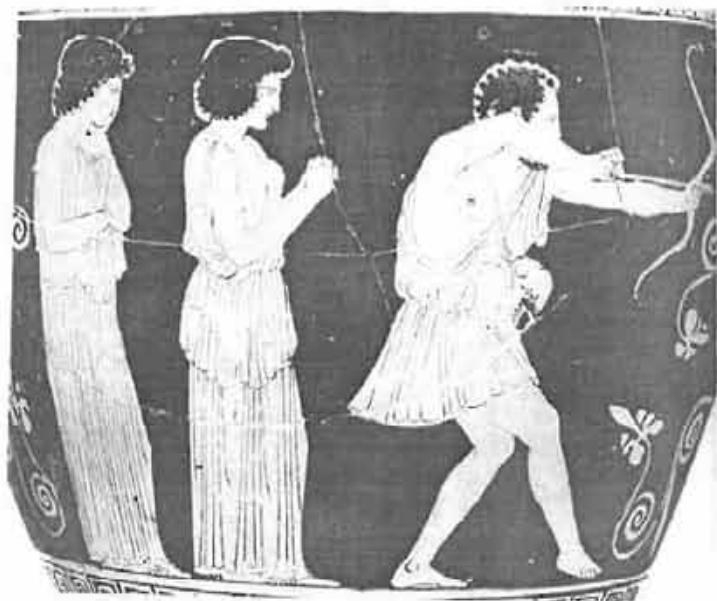
Στοιχεία Εσωτερισμού στην ΟΔΥΣΣΕΙΑ του Ο ΜΗΡΟΥ

Ένας ιδιαίτερα σημαντικός συμβολισμός στην Οδύσσεια είναι π. Πηνελόπη, το σύμβολο της ψυχής.

Μπορούμε να πούμε ότι η αθάνατη ψυχή του ανθρώπου, αυτή που δε χρειάζεται να εξελιχθεί γιατί είναι τέλεια, αυτή που μένει σταθερή στο κέντρο της είναι π. Πηνελόπη.

Και ο άνθρωπος - Οδυσσέας, που ήδη είναι παντρεμένος μαζί της, μετά από μακροχρόνιο αποχωρισμό, τείνει να ταυτιστεί μ' αυτήν. Επιστρέφει μετά από πολλές μετενσαρκώσεις, δοκιμασίες κι εμπειρίες στην πηγή προέλευσής του, στην αθάνατη ψυχή του, στην Πηνελόπη.

www.esoterica.gr

Ια μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι και η Ιλιάδα και η Οδύσσεια συμβολίζουν τον εσωτερικό πόλεμο, με κάποιες διαφοροποιήσεις όμως. Στη Ιλιάδα ο άνθρωπος μάχεται για τον έλεγχο και την κατάκτηση της προσωπικότητάς του, για τον έλεγχο του ψυχισμού του (Ελένη) και τελικά το καταφέρνει. Ας θυμηθούμε εδώ ότι οι Λακαίοι παίρνουν την Τροία χάρη στο σχέδιο του πολυμήχανου Οδυσσέα. Αυτό που κυριαρχεί λοιπόν είναι ο νους, ο βασιλιάς της προσωπικότητας. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα στην εξελικτική πορεία του ανθρώπου, αλλά δεν είναι το τέρμα.

Η συνέχεια δίνεται στην Οδύσσεια. Εδώ ο άνθρωπος Οδυσσέας μάχεται πλέον για να ταυτιστεί με το Εγώ του, για να κατακτήσει την ατομικότητά του, για να ταυτιστεί με την αθάνατη ψυχή του (Πληνελόπη). Και το όπλο του ανθρώπου σ' αυτή την περίπτωση είναι η **Σοφία**. Γι' αυτό βλέπουμε την Αθηνά να παιζεί κυρίαρχο ρόλο στην Οδύσσεια. Όταν ο Οδυσσέας φτάνει στην Ιθάκη, στον τόπο προέλευσής του, μιλάει με την Αθηνά έκοντας πλέον την επίγνωση ότι μιλάει με την ίδια τη θεά. Εκεί, στο λιμάνι της Ιθάκης (ραψ. v), η Αθηνά αποκαλύπτει την ταυτότητά της.

Ο Οδυσσέας είναι εκείνος ο άνθρωπος που καταφέρνει να σωθεί από την ύλη (θάλασσα, Ποσειδώνας) και να κατευθυνθεί προς το βραχώδες νησί της Ιθάκης (Αθηνά-

Σοφία). Αντίθετα, οι σύντροφοί του, τα κατώτερα στοιχεία του, οι κατώτερες επιθυμίες του πεθαίνουν, για να φτάσει ο ίδιος χωρίς περιπτά βάρη στον τόπο προέλευσής του. Είναι σημαντικό να προσέξουμε και τους χαρακτηρισμούς που υπάρχουν μέσα στο έργο για τον Οδυσσέα: κανείς άλλος δε φτάνει τον Οδυσσέα στη γηώστη, λέει ο Δίας (ραψ. a 67-68), είναι πολυμήχανος, σοφός, θεϊκός, πολύπαθος, πολύπειρος, πολύσοφος.

Ο Οδυσσέας, πριν φτάσει στην πατρίδα του, περνάει 12 δοκιμασίες, μοτίβο που βρίσκουμε και σε άλλους ήρωες που ξεπερνούν το ανθρώπινο επίπεδο εξέλιξης.

Θα δούμε πολύ σύντομα παρακάτω τους **σταθμούς-δοκιμασίες** που πέρασε ο Οδυσσέας στο ταξίδι του προς την Ιθάκη και το βασικό συμβολισμό του καθενάς. Ο Οδυσσέας είναι ένας **Ηλιακός ήρωας**, όπως ο Θουσέας ή ο Ηρακλής. Καθένα από τα εμπόδια που βρίσκει στο δρόμο του (**θάλασσα-δοκιμασίες ζωής**) συμβολίζει ένα σημείο του ζωδιακού με τα χαρακτηριστικά του. Κι αφού ο ήρωας έχει περάσει απ' όλα τα σημεία του ζωδιακού κι έχει ολοκληρώσει το συμβολικό αριθμό **12**, ταυτίζεται με τον ήλιο.

Θα δούμε παρακάτω πώς φαίνονται όλα αυτά στην Οδύσσεια.

Πρώτος σταθμός του Οδυσσέα φεύγοντας από την Τροία είναι **η χώρα**

των Κικόνων, σε σχέση με το ζώδιο του Κριού. Εκεί ο Οδυσσέας μάχεται με τους κατοίκους και λεπλατεί τη χώρα, επιπρεασμένος από τον Άρη, τον πλανήτη που κυβερνά το ζώδιο του Κριού. Άλλα και πολλοί σύντροφοι του Οδυσσέα, πολλά στοιχεία της προσωπικότητάς του πεθαίνουν εκεί.

Δεύτερος σταθμός είναι **η χώρα των Λωτοφάγων**. Όποιος έτρωγε λωτό σ' αυτή τη χώρα, έπεφτε στη λήθη, στη λησμονία. συμβολικά στη λησμονία της

αθάνατης ψυχής του και του στόχου του ανθρώπου, που στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι η επιστροφή στην Ιθάκη. Μαγεύεται και πλανάται από τις απολαύσεις της γήινης ζωής. Τα χαρακτηριστικά της χώρας των Λωτοφάγων σχετίζονται με το ζώδιο του Ταύρου.

Τρίτος σταθμός του Οδυσσέα είναι η χώρα των Κυκλώπων, που σχετίζεται με το ζώδιο των Διδύμων και τα χαρακτηριστικά του πλανήτη Ερμή που διοικεί το ζώδιο αυτό. Ο Οδυσσέας χρησιμοποιεί δύο ονόματα (Κανένας Οδυσσέας), δεν πάει με όλους τους συντρόφους του στη σπολιά του Πολύφημου, αλλά χωρίζονται, κάποιοι μένουν στο λιμάνι και κάποιοι άλλοι πάνε μαζί του (χαρακτηριστικά των Διδύμων). Καταφέρνει να νικήσει τον Κύκλωπα Πολύφημο με την πολυμηχανία του, που είναι στοιχείο ερμητικό. Μ' αυτήν την πράξη βέβαια θα κινήσει την οργή του Ποσειδώνα που θα τον καταδίώκει σε ολόκληρο το ταξίδι του. Ο Οδυσσέας εκεί αντιμετωπίζει και νικάει, παροδικά όμως, τα πάθη του Ψυχισμού που εκφράζονται μέσα από το γιο του Ποσειδώνα, αλλά δεν τα σκοτώνει, γι' αυτό και θα τον κυνηγούν στη συνέχεια.

Τέταρτος σταθμός του Οδυσσέα είναι το νησί του Αιόλου, που σχετίζεται με τον Καρκίνο και τη Σελήνη που κυβερνά αυτό το ζώδιο. Ο Αιόλος βοηθάει τον Οδυσσέα. Άλλα πεποιλαίστητα και περιέργεια των συντρόφων του θα ανοίξουν τους ασκούς του Αιόλου και θα τους κάνουν να επιστρέψουν εκεί από όπου ξεκίνησαν. Εξάλλου, εκεί, στο νησί του Αιόλου, ο Αιόλος χαρακτηρίζει τον Οδυσσέα μισητό στους

θεούς. Αυτό σημαίνει και το ίδιο το όνομα του ήρωα, ο οποίος όμως μέσα από τον αγώνα του θα κερδίσει ξανά την εύνοια των θεών. Άλλωστε, σε ολόκληρη την Οδύσσεια γίνεται λόγος για το πόσο

πολύ βασανίστηκε ο Οδυσσέας από τους θεούς.

Πέμπτος σταθμός η γη των Λαιστρυγόνων, που σχετίζεται με το ζώδιο του Λέοντα. Σ' αυτήν τη γη κυριαρχεί το πάθος και η βιαιότητα των Λαιστρυγόνων που καταστρέφουν τους συντρόφους του Οδυσσέα. Τώρα πια σώζεται μόνο το καράβι του Οδυσσέα με τους λίγους συντρόφους του και συνεχίζει την πορεία.

Έκτος σταθμός το νησί της Κίρκης, που σχετίζεται με το ζώδιο της Παρθένου και τα χαρακτηριστικά του πλανήτη Ερμή. Η Κίρκη μεταμορφώνει τους συντρόφους του Οδυσσέα σε χοίρους. Ο Θεός Ερμής (πολυμηχανία) τον βοηθάει να ξεπεράσει αυτή τη δοκιμασία, δίνοντάς του ένα μαγικό βοτάνι που είχε μαύρη ρίζα και λευκό ανθό (σύνθετη αντιθέτων, επίσης ερμητικό στοιχείο). Η μεταμόρφωση των συντρόφων του Οδυσσέα σε χοίρους φανερώνει την επίδραση των γήινων απολαύσεων στον άνθρωπο, όπως είχαμε δει και στη χώρα των Λωτοφάγων. Παρατηρούμε εξάλλου ότι οι σύντροφοι του Οδυσσέα, αφού ξαναπαίρνουν την ανθρώπινη μορφή τους, μένουν στο νησί της Κίρκης απολαμβάνοντας τη ζωή εκεί.

Έβδομος σταθμός είναι η χώρα των Κιμμερίων, ο Άδης, που σχετίζεται με το ζώδιο του Ζυγού. Η κάθοδος στον Άδη είναι ένα συνθισμένο μοτίβο στις περιπέτειες των πλιακών πρώων και συμβολίζει τη νίκη του θανάτου, τη μύπονη. Εκεί ο Οδυσσέας μαθαίνει τα περασμένα και τα μέλλοντα, «ζυγίζει» το παρελθόν και το μέλλον κι έρχεται σε επαφή με τις σκιές των νεκρών του κάτω κόσμου.

Όγδοος σταθμός οι Σειρίνες, που σχετίζονται με το Σκορπιό, αυτές που με το μαγευτικό τους τραγούδι παραπλανούν τους ταξιδιώτες. Γι' αυτό ο Οδυσσέας δένεται στο κατάρτι και κλείνει τα αυτιά των συντρόφων του. Οι Σειρίνες συμβολίζουν την κριτική, την κολακεία αλλά και τη δυσμενή κριτική των άλλων, που ο

άνθρωπος πρέπει να ξεπεράσει, για να φτάσει στην αλήθεια. Αυτό μας θυμίζει τη Φωνή της Σιγής που, για να ακουστεί, πρέπει ο άνθρωπος να σταματήσει να επιπρεάζεται από τις κολακείες και τις απειλές.

'Ενατος σταθμός η Σκύλα και η

Χάρυβδην, που σχετίζονται με το ζώδιο του Τοξότη. Ο Οδυσσέας και οι σύντροφοί του για να σωθούν, θα πρέπει να περάσουν σαν τόξο ανάμεσα στη Σκύλα και τη Χάρυβδην.

Δέκατος σταθμός το νησί του

Ηλίου, που σχετίζεται με το ζώδιο του Αιγόκερω και την υλική ζωή. Οι σύντροφοι του Οδυσσέα για τρίτη φορά παρασύρονται από τους πειρασμούς της υλικής ζωής και πεθαίνουν δόλοι. Ο Οδυσσέας μένει μόνος του, χωρίς συντρόφους, και ταξιδεύει.

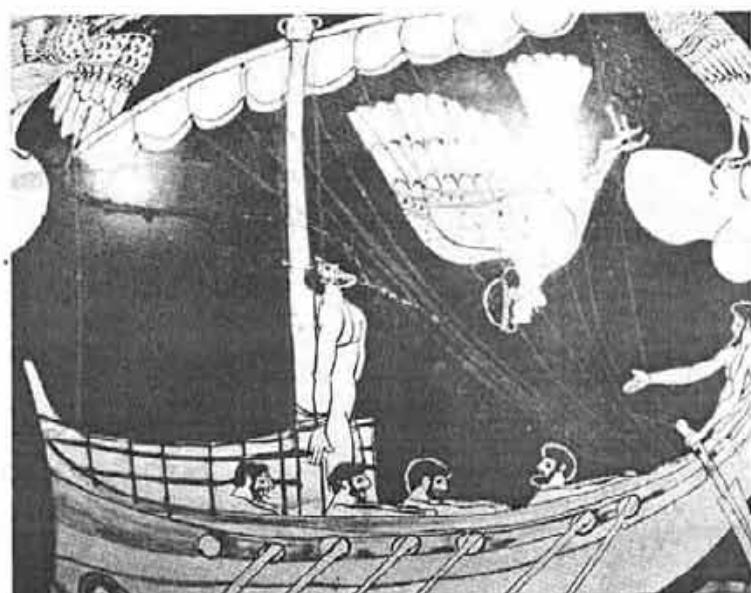
Ενδέκατος σταθμός το νησί της

Καλυψώς, στο οποίο πια ο ήρωας φτάνει μόνος του. Σχετίζεται με το ζώδιο του Υδροχόου. Ο ήρωας, εξαγνισμένος από το υγρό στοιχείο, φτάνει στη σπηλιά της Καλυψώς, η οποία σχετίζεται με το αστρικό. Παρόλο που ο ήρωας θα μπορούσε να παραμείνει εκεί και να γίνει αθάνατος, όπως του είχε υποσχεθεί η Καλυψώ, ο ίδιος θέλει να συνεχίσει το ταξίδι του και να φτάσει στον προορισμό του. Ξεπερνάει και αυτόν την πειρασμό για να φτάσει στην χώρα των Φαιάκων.

Δωδέκατος, λοιπόν, σταθμός είναι η χώρα των Φαιάκων, που σχετίζεται με τους Ιχθείς. Οι Φαιάκες είναι ένας ναυτικός, ειρηνικός και φιλόξενος λαός και είναι απόγονοι του Ποσειδώνα.

Αν προσέξουμε τα ονόματά τους, θα δούμε ότι σχετίζονται με τη θάλασσα. Πριν φτάσει στην χώρα των Φαιάκων, τον συναντάει ο Ποσειδώνας μέσα στη θάλασσα και τον ρτυνάει για τελευταία φορά. Οι Φαιάκες φροντίζουν για την επιστροφή του Οδυσσέα στην Ιθάκη.

Ο Οδυσσέας φτάνει στην Ιθάκη. Στο λιμάνι συναντάται με την Αθηνά-Σοφία κάτω από μια ελιά που υπήρχε εκεί, στη ρίζα της οποίας είχαν αφήσει

και οι φαιάκες τα δώρα που είχαν δώσει στον Οδυσσέα. Η Αθηνά συμβούλεύει τον Οδυσσέα να πάει μεταμφιεσμένος στην καλύβα του Εύμαιου. Αυτό το θέμα της μεταμφίεσης συναντάται συχνά στην Οδύσσεια. Εκεί, στην καλύβα του Εύμαιου, και αφού γίνεται η αναγγώριση Οδυσσέα-Τηλέμαχου, ο ήρωας προχωράει στον 13^ο θα λέγαμε άθλο του, που είναι η μνηστηροφονία.

Κάποια στοιχεία που πρέπει να προσέξουμε εδώ είναι τα παρακάτω:

Οι μνηστήρες προέρχονται από 4 περιοχές. Από το Δουλίχι, τη Σάμη, τη Ζάκυνθο και την Ιθάκη. Ο ρόλος που παίζουν μέσα στην Οδύσσεια και ο αριθμός των περιοχών από τις οποίες προέρχονται (4) συμβολίζει τους 4 φορείς της προσωπικότητας και ο καθένας διεκδικεί για λογαριασμό του τη ζωτικότητα της ψυχής (Πηνελόπη). Εδώ μπορούμε να δούμε τον ίδιο συμβολισμό που υπάρχει στους Παντάβας και Κουράβας στη Μαχαμπάρατα, το μεγάλο ινδικό έπος. Επίσης, συμβολικό είναι και το όνομα ενός από τους μνηστήρες που είχε ιδιαίτερη θέση μεταξύ τους και ήταν ο πιο θρασύς, ο Αντίνοος.

Πριν φτάσει στη μνηστηροφονία ο Οδυσσέας, παρουσιάζεται ο αγώνας τόξου, τον οποίο προκηρύσσει η Πηνελόπη. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πελέκεις μέσα από τους οποίους πρέπει να περάσει το βέλος είναι 12 και φυσικά δεν είναι τυχαίο ότι μόνο ο Οδυσσέας μπορεί να καταφέρει κάτι τέτοιο, αφού αυτός κατάφερε να περάσει σαν βέλος μέσα από τις δοκιμασίες.

Ένα άλλο συμβολικό στοιχείο είναι το υφαντό της Πηνελόπης, το οποίο ύφαινε την ημέρα και ξήλωνε τη νύχτα για 3 συνεχόμενα χρόνια. Εκτός από την Πηνελόπη, βλέπουμε ότι υφαίνει η Αρήτη στη χώρα των Φαιάκων, αλλά και η Καλυψώ και η Κίρκη. Είναι γνωστό ότι όλες οι θεές της Μοίρας και του Χρόνου είναι κλώστριες και υφάντριες. Και βέβαια δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η Αθηνά, η οποία παίζει τόσο σημαντικό ρόλο στην Οδύσσεια, είναι η θεά που έδωσε αυτή την τέχνη στους ανθρώπους.

Στην Οδύσσεια, όπως και στην Ιλιάδα, παίζει σημαντικό ρόλο η Μοίρα (Κάρμα)

αλλά και η Ελεύθερη Βούληση, η οποία εδώ φαίνεται πολύ πιο έντονα. Επίσης, παρουσιάζεται η επιδραση που έχουν οι θεοί στα ανθρώπινα. Σημεία στα οποία φαίνεται η δύναμη της Μοίρας, απ' την οποία δεν μπορεί να γλιτώσει κανείς, είναι τα παρακάτω: γ 174, 251-253 και 286, δ 110, ε 43, ζ 11, π 202, θ 531, κ 27-28 (συνδυασμός Μοίρας και Ελεύθερης Βούλησης) και 178, π 448, σ 256, τ 128 και 558.

Στην Οδύσσεια βλέπουμε ότι η επιστροφή του Οδυσσέα είναι θέμα που απασχολεί το συμβούλιο των θεών, οι οποίοι, με πρωτοβυτιλία της Αθηνάς και τη συγκαταθέση του Δία μεριμνούν για την επιστροφή του. Είναι πολλά τα σημεία στα οποία φαίνονται αυτές οι επεμβάσεις των θεών στα ανθρώπινα, που στην ουσία πρόκειται για ανώτερες δυνάμεις μέσα στον άνθρωπο που των αθυύνται στη δράση. Όταν ο άνθρωπος ακολουθεί το Δάρμα του, υπάρχει και η ανάλογη βοήθεια από αυτές τις ανώτερες δυνάμεις. Βέβαια, υπάρχουν και οι αντίδοξες δυνάμεις. Αυτό το ρόλο παίζει εδώ ο Ποσειδώνας. Άλλα, πώς θα γινόταν **ένας πλιακός ήρωας ο Οδυσσέας** αν δεν είχε στο δρόμο του εμπόδια να ξεπεράσει, εμπόδια που ουσιαστικά βρίσκοταν μέσα στον ίδιο, όπως βρίσκονται μέσα σε κάθε άνθρωπο. Ιδιαίτερα αισθητή στην Οδύσσεια είναι η επέμβαση της Αθηνάς για λόγους που εξηγήσαμε παραπάνω. Σημεία στα οποία φαίνονται αυτές οι θεϊκές επεμβάσεις είναι τα παρακάτω:

α 17, 19, 45, 241-251, 274-275, 358-359 και 410-411, β 153, γ 26-28, 168-169, 296 και 305, δ 211-212, 238-239 και 291, ε 399 και 444, ζ 114, 141-142, 190-192, 231 και 242, π 15 και 136, θ 7-10, 86-87, 175-183 και 203-207, κ 279-305, ν 195-200, ο 1-3, π 175 και εξής και 214-215, ρ 63 και 365, σ 69-70, 159 και 187-191, υ 30 και 100-120, χ 215, ω 95, 465-485 και 520-540.

Επίσης, υπάρχουν σημεία στα οποία φαίνεται η δύναμη της ανθρώπινης βούλησης. Στη ραψωδία α στ. 7, όπως και στη ραψ. μ στ. 343-344 βλέπουμε ότι οι αύτροφοι του Οδυσσέα χάθηκαν από δικό τους κρίμα που έφαγαν τα βόδια του Ήλιου. Επίσης, στη ραψ. α στ. 336 λέγεται ότι οι

Αχαιοί είχαν κάνει άνομες πράξεις στην Τροία, οι οποίες κίνησαν την οργή των θεών. Στη ραψ. γ στ. 135-142 βλέπουμε να συνδυάζεται η ανθρώπινη βούληση με τη θεϊκή επέμβαση. Σε ολόκληρο το έργο βέβαια φαίνεται η δύναμη της ανθρώπινης βούλησης, αφού ο Οδυσσέας, παρά τα τόσα βάσανα που συναντάει στο δρόμο του, μένει πιστός στο στόχο του που είναι να επιστρέψει στην Ιθάκη.

Ακόμα είναι γνωστή η συμβολική αξία των αριθμών. Γι αυτόν το λόγο, παραθέτουμε κάποιους συμβολικούς αριθμούς που απαντώνται στην Οδύσσεια:

Αριθμός 3:

Σε 3 γενιές ανθρώπων βασίλεψε ο Νέστορας.

Δύσ 3ημέρες πολεύει ο Οδυσσέας με τα κύματα και την 3^η φτάνει στην χώρα των Φαιάκων.

3 φορές συνήθιζαν να φωνάζουν τα ονόματα των νεκρών για να τους φέρουν μ' αυτό τον τρόπο στην πατρίδα.

Κάτω από 3 κριάρια έδεσε ο Οδυσσέας κάθε σύντροφό του για να βγουν από τη σπολιά του Πολύφρομου.

3 φορές ήπιε κρασί ο Πολύφρομος.

3 μέρες μένει ο Οδυσσέας στην χώρα των Φαιάκων.

3 χρόνια μένουν οι μνηστήρες στο σπίτι του Οδυσσέα.

3 χρόνια η Πνελόπη υφαίνει και ξηλώνει το υφαντό της.

3 μέρες και 3 νύχτες μένει ο Οδυσσέας στο καλύβι του Εύμαιου.

Αριθμός 4:

4 βρύσες υπήρχαν στο νησί της Καλυψώς.

4 μέρες κάνει ο Οδυσσέας για να φτιάχει τη σκεδία του.

4 στρέμματα ήταν ο κήπος του παλατιού του βασιλιά Αλκίνου.

4 υπορρέτριες είχε η Κίρκη.

Από 4 μέρη

προέρχονταν οι μνηστήρες.

Στη μνηστηροφορία λαμβάνουν μέρος, εκτός από τον Οδυσσέα, ο Τηλέμαχος και δύο υπορρέτες, συνολικά 4.

Αριθμός 7:

7 χρόνια βασίλεψε ο Αίγιοσθος στις Μικήνες.

7 γιους είχε ο Νέστορας.

7 χρόνια έμεινε ο Οδυσσέας στο νησί της Καλυψώς.

Την 7^η ημέρα φτάνει στους Λαιστρυγόνες, αφού έφυγε από το νησί του Αιόλου.

Αριθμός 10:

Τη 10η ημέρα φτάνει ο Οδυσσέας στο νησί της Καλυψώς.

10 χρόνια πολεμάει στην Τροία.

10 χρόνια περιπλανιέται.

Αριθμός 12:

Οι ραιψώδεις είναι 12x2.

12 είναι οι δοκιμασίες του Οδυσσέα.

Μέσα από 12 πελέκεις περνάει το βέλος.

Μετά από 12 ημέρες θα μπορούσε η Ευρύκλεια να πει στην Πνελόπη για την αναχώρηση του Τηλέμαχου.

12 συντρόφους πήρε ο Οδυσσέας από το καράβι του για να πάει στη σπολιά του Πολύφρομου.

12 ταύρους θυσιάζουν οι Φαιάκες στον Ποσειδώνα.

12 από τις δούλες του Οδυσσέα δε σεβάστηκαν ούτε τον ίδιο ούτε την Πνελόπη όσο καιρό αυτός έλειπε.

Αριθμός 20:

20 χρόνια συνολικά απουσιάζει ο Οδυσσέας από την Ιθάκη.

20 μέρες κάνει ο Οδυσσέας για να φτάσει από το νησί της Καλυψώς στην χώρα των Φαιάκων.

Αυτά και πολλά άλλα στοιχεία εσωτερισμού μπορεί να βρει κανείς μέσα σ' αυτό το έργο του Ομήρου, αν προσπαθεί να βρει τι κρύβεται πίσω από τα φαινόμενα και κυρίως αν συνειδητοποιεί ότι ο Οδυσσέας είναι ένα σύμβολο που βρίσκεται μέσα στον ίδιο τον εαυτό του.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΩΣ ΜΕΛΕΤΗ ΘΑΝΑΤΟΥ

Θ. ΜΑΡΤΖΟΥΚΟΥ

Η Πολιτεία του Πλάτωνα τελειώνει με την περιγραφή ενός τοπίου του Κάτω Κόσμου: «στο τέλος του ταξιδιού στον άλλο κόσμο -όπως αναφέρεται στον μύθο του Ηρός του Αρμενίου- υπάρχει μια πεδιάδα, όπου μέσα σε φοβερή και αποπνικτική ζέστη, σπαματούν οι ψυχές για τελευταία φορά πριν ξανασταλούν πάνω στην γη για νέα ενσάρκωση. Όταν βραδιάζει κατασκηνώνουν στις όχθες του ποταμού **Αμέλπτα**, που το νερό του κανένα δοχείο δεν μπορεί να το κρατήσει. Κάθε ψυχή είναι υποχρεωμένη να πιει ορισμένη ποσότητα από αυτό το νερό, μερικοί όμως δεν έχουν αρκετή φρόνηση, δεν συγκρατούνται και πίνουν περισσότερο και τότε χάνουν κάθε ανάμνηση των προηγούμενων».

Η εικόνα αυτή συμφωνεί με μια μακριά παράδοση από όπου εμπνέεται ο Πλάτωνας. Το όνομα **Αμέλπτας** που έδωσε ο φιλόσοφος στον υπόγειο ποταμό, δεν το ξαναβρίσκουμε πριν από την Πολιτεία σε καμία περιγραφή του κόσμου των νεκρών. Έτσι, ας αναζητήσουμε τη σημασία αυτής της λέξης, τον λόγο για τον οποίο εμφανίζεται μέσα στην Πλατωνική διήγηση, καθώς και τη σκέση που έχει με **την πηγή της Λήθης**, πηγή που συναντάμε στη μυστική λογοτεχνία και την οποία η ψυχή πρέπει να ξέρει να την αποφύγει, για να αντλήσει από **την λίμνη της Μνημοσύνης** το νερό που της χαρίζει την αθανασία και τη συντροφιά των πρώων και των θεών, λευτερώνοντάς την από τον τροχό των γεννήσεων.

Ο **Leon Robin**, μεταφράζοντας το όνομα **Αμέλπτας** = **Ξέγνοιαστος**, δέχεται μια σκέση ανάμεσα στην **αμέλεια** και στην **λήθη**. Η λήθη πλημμυρίζει τις ψυχές που ήπιαν χωρίς μέτρο από τον ποταμό **Αμέλπτα**, γιατί κάθε «ανησυχία» έχει χαθεί

πια από μέσα τους. Οι ψυχές ευχαριστημένες από την επίγεια ζωή τους, βολεμένες στην φυλακή του σώματος, δεν επιθυμούν παρά να ικανοποιούνται με μια άγνοια που ούτε καν συνειδητοποιούν.

Μπορούμε να πούμε ότι η αμέλεια είναι το αντίθετο της πνευματικής ανησυχίας, αυτής της ψυχικής ταραχής, αυτής της εντύπωσης ανεπάρκειας που ο φιλόσοφος έχει σαν αποστολή του να προκαλέσει.

Η Φιλοσοφία ως μελέτη

Ο Παυσανίας μας λέει ότι κατά την αρχαιότερη παράδοση οι Ελικωνίδες Μούσες ήταν μόνο τρεις: **Η Μελέτη** (Ασκηση), **η Μνήμη και η Αοιδή** (Τραγούδι). **Η Μνημοσύνη** η μπτέρα των Μουσών προστάτευε την ποίηση και ξέρουμε επίσης ότι οι μνημονικές ασκήσεις έχουν και είχαν μεγάλη σημασία στις συντεχνίες των αοιδών, επειδή προετοίμαζαν την έμπνευση και βοηθούσαν στο να γεννηθούν οι ιδέες με τη μορφή των ποιημάτων. Βλέπουμε λοιπόν ότι η ποιητική τέχνη χρειάζεται και τις τρεις αυτές Μούσες, χρειάζεται τον συνδυασμό **του τραγουδιού, της μνήμης και της μελέτης**, μιας ειδικής δηλ. αγωγής. Με το τραγούδι διασώζεται η γνώση μέσα στις γενεές. Άλλα για να τραγουδήσεις χρειάζεται μνήμη, η οποία ενισχύεται μέσα από τη μελέτη (άσκηση).

Η Μελέτη ως δρόμος προς την Αρετή

Τη μελέτη αυτή τη συναντάμε πάντοτε δεμένη με την λατρεία των Μουσών και έχει μια πλατιά αξία επειδή δεν περιορίζεται απλώς στην κατάκτηση μιας ιδιαίτερης γνώσης, αλλά και στην διαμόρφωση του

χαρακτήρα, στη μετάλλαξη του ανθρώπου και στην καλλιέργεια της Αρετής.

Η μελέτη έχει ένα διπλό χαρακτήρα: στο ατομικό επίπεδο είναι μια άσκηση, που φέρνει σωτηρία και κάθαρση της ψυχής, ενώ στο επίπεδο της πόλης είναι μια παιδεία που διαπαιδαγωγεί τους νέους στην αρετή και προετοιμάζει τους πιο άξιους για την άσκηση της εξουσίας σύμφωνα με την δικαιοσύνη. Έτσι βλέπουμε ότι η **εξάσκηση της μελέτης** έχει ένα διπλό προσανατολισμό: προς τα μέσα και προς τα έξω, στον άνθρωπο και στην πόλη. Ένα πλήρες μοντέλο εφαρμογής της μελέτης με τον διπλό της αυτό προσανατολισμό είναι η **Πολιτεία του Πλάτωνα**.

Η φιλοσοφική μελέτη μπορεί να συνδυάζει τον θρησκευτικό τρόπο ζωής, τον οποίο συναντάμε στις μυστικές εταιρίες οι οποίες αγνοώντας την κοινωνικοπολιτική διάσταση του ατόμου δίδασκαν κυρίως την ατομική σωτηρία, με την ρύθμιση της τάξης μέσα στην πόλη αλλά και την εκπαίδευση των πολεμιστών και των αρχόντων για την σωστή διοίκηση της πόλης. Για να εναρμονιστούν οι δύο αυτοί δρόμοι, χρειάζεται μια διανοητική εκγύμναση που πρωταρχικό βάρος δίνει σε μια μνημονική αιγαγή. Η φιλοσοφική μελέτη όπως, και η πολεμική μελέτη απαιτεί **έντονη ενεργυπτικότητα, σταθερή προσοχή (επιμέλεια) και σκληρή προσπάθεια (πόνος)**.

Στο Μύθο του Ήρακλή στο **σταυροδρόμι της Αρετής** και της **Κακίας**, η αρετή αντιτάσσεται στο χαλάρωμα, στην έλλειψη εκγύμνασης (αμέλεια και αμελετησία), στην τεμπελιά (αργία), στην

μαλθακότητα (μαλακία) και στην πδογή.

Ο **Εμπεδοκλής** στο έργο του «**Περί Φύσεως**» βάζει τον μαθητή του **Παυσανία** στο σταυροδρόμι δύο δρόμων και του λέει να διαλέξει. Αν αναζητήσει τα μύρια τόσα τιποτένια πράγματα που εμπιστεύονται συνήθως οι άνθρωποι, τότε πολύ γρήγορα με το πέρασμα του χρόνου αυτά τα πράγματα θα τον εγκαταλείψουν, γιατί επιθυμούν (ποθέοντα) να ξανανταμώσουν το είδος τους. Αντίθετα αν με καλοσφιγμένες τις παραπίδες συγκρατήσει σταθερά τα διδάγματα που πήρε με αγνές ασκήσεις (καθαρίσει μελέτησιν), τότε αυτά τα αγαθά δεν θα τον αφήσουν ποτέ και μάλιστα ξεκινώντας από αυτά θα μπορέσει ν' αποκτήσει και πολλά άλλα.

Ο **Πλούταρχος** στο **Περί παιδιών αγωγής** αναφέρει ότι έχει μεγάλη σπουδαιότητα, στα πλαίσια της παιδείας, η μελέτη συνδυασμένη με τον πόνο. Το χωρίο αυτό έχει χαρακτήρα πολεμικής. Ο Πλούταρχος χτυπά εκείνους που στον τομέα της αρετής θεωρούν πιο σημαντική τη φύση από τη μάθηση και την άσκηση και που φαντάζονται ότι ένας κακός χαρακτήρας δεν μπορεί να διορθωθεί με μια μελέτη ορθή προς την αρετή. Κάνουν όμως λάθος, «**Η αμέλεια καταστρέφει και την καλύτερη γη και το πιο ρωμαλέο σώμα, αλλά η επιμέλεια και ο πόνος (σκληρή προσπάθεια)** είναι πράγματα γόνιμα και παραγωγικά... Αυτό που είναι αντίθετο στη φύση, καταλήγει να νικήσει αυτό που ήταν σύμφωνο με τη φύση. Επίσης ακόμα και τα εύκολα πράγματα εγκαταλείπουν αυτούς που δεν ασκούνται και τα δύσκολα κατακτούνται με επιμελείς φροντίδες».

Ο **Ιεροκλής** στα **Χρυσά Έπιν** αναφέρει ότι η άσκηση της αρετής των Πυθαγορείων βασίζεται σε τρεις δυνάμεις της ψυχής, **στον πόνο, στη μελέτη και στον έρωτα** και η μελέτη ορίζεται σαν μια αγωγή που επιβάλλεται στο λογικό μέρος της ψυχής που έχει σαν λειτουργία το νοείν.

Ο Ιεροκλής μας προτρέπει να εξετάζουμε όλες τις πράξεις της ημέρας και τις πιο ασήμαντες προχωρώντας με τάξη από τις πρώτες ως τις τελευταίες, χωρίς να παραλείπουμε καμία ενδιάμεση. Αυτή η **ανάμνηση** των γεγονότων της καθημερινής ζωής, αποτελεί μια άσκηση που μπορεί να ξαναφέρει στη μνήμη τις

Ε τ υ μ ο λ ο γ ι κ ἄ

ΜΟΥΣΑ : Αιολικά Μοίσα, Δωρικά Μώσα.

Συγγενικό με το παλαιογερμανικό

Mendi= χαρά, προερχόμενο από την Ιαπετική ρίζα Monthi, εξ ου και Μανθάνω, Ιαπετική ρίζα Men= σκέπτομαι,

σανσκριτικά Manas=νους,

αρβανίτικα Mend=νούς

προηγούμενες ζωές μας (μελέτη των προβεβιωμένων αναπολίσεων). Και αναφέρει: (Πρέπει να την αγαπάς, αυτή θα σε οδηγήσει στα ίκνη της θεϊκής αρετής ... μην ελπίζεις το ανέλπιστο και τίποτα δεν θα σου ξεφύγει «μήτε τι λόγθειν»). Και αναφέρει ότι το έκαναν οι Πυθαγόρειοι, πράγμα που το ξέρουμε και από τον Ιάμβλιχο που λέει ότι είχαν την υποχρέωση να θυμούνται τα πάντα και να μην ξενούν τίποτε από όσα είχαν μάθει. Δεί π' ακούσει.

Η Φιλοσοφία ως μελέτη θανάτου

Ο Πλούταρχος επίσης παρουσιάζει τη Μνήμη σαν το ταμείο της παιδείας, λέγοντας πως η Μνημοσύνη θεωρείται μπτέρα των Μουσών γιατί δεν υπάρχει τίποτα στον κόσμο που να μπορεί σαν και αυτήν «γεννάν και τρέφειν». Είναι λοιπόν η Μνήμη π οποθήκη της σοφίας όπου η ψυχή αντλεί την τροφή της αθανασίας της και νικά το χρόνο. Η παιδεία για αυτόν αποτελεί ένα οριστικό απόκτημα που παραμένει μέσα μας αθάνατο και θεϊκό, γιατί μονάχα το πνεύμα δυναμώνει γερνώντας, ενώ πολλά άλλα αγαθά είναι αβέβαια και ευμετάβλητα. Το ίδιο υποστηρίζει ο Πυθαγόρας, όπως βλέπουμε στον Ιάμβλιχο, λέγοντας ότι οι καρποί της παιδείας διαρκούν ως τον θάνατο και σε μερικούς φέρονται επίσης αιώνια δόξα πέρα από τον θάνατο.

Η φιλοσοφία είναι μια πνευματική εκγύμναση. Αυτή την εκγύμναση επικαλείται και ο Πλάτωνας στον Φαίδωνα όταν ορίζει την φιλοσοφία, σύμφωνα με μια πολύ παλιά παράδοση, ως μια **Μελέτη Θανάτου**. Μια μελέτη που ενώνει την αναμνηστική προσπάθεια (σπρωγμένη όσο γίνεται πιο βαθιά σε προηγούμενες ζωές), όπως γινόταν στους Πυθαγόρειους, με την κάθαρση της ψυχής και τον χωρισμό της από το σώμα, το ξεπέρασμα του χρόνου και το πλοσίασμα

στην απόλυτη αλήθεια. Ο **Σωκράτης** μάς λέει στον **Φαίδωνα**: «... για μένα είναι φυσικό ένας άνθρωπος που αφιέρωσε τη ζωή του στη φιλοσοφία να μη λιποψυχεί τηνώρα που πρόκειται να πεθάνει και να ευελπιστεί πως όταν πεθάνει θα έχει εκεί μεγαλύτερα συγάθια.

Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι ξένοι προς τη φιλοσοφία να μην αντιληφθούν ότι το μόνο πράγμα στο οποίο επιδίδονται όσοι καταπιάνονται σωστά με τη φιλοσοφία είναι ο θάνατος και το να πεθάνουν. Αν αυτό είναι αλήθεια τότε θα ήταν παράδοξο σε όλη τους τη ζωή να μην ποθούν τίποτε άλλο. Οι ασχολούμενοι με τη φιλοσοφία επιζητούν μετά μανίας τον θάνατο (τα όντι οι φιλοσοφούντες θανατώσι). Δηλ. την απαλλαγή της ψυχής από το σώμα.

Ο πραγματικός φιλόσοφος δεν έχει σε υπόληψη πδονές όπως το φραγκό και το ποτό, τις φροντίδες του σώματος, την απόκτηση εκλεκτών φορεμάτων και υποδημάτων, τους καλλωπισμούς σχετικά με το σώμα, καθώς και τις πδονές του έρωτα, παρά μόνο στο μέτρο που πραγματικά είναι αναγκασμένος να συμμετέχει σ' αυτά. Γιατί κάθε πδονή και θίλψη, σα να κρατάει ένα καρφί, καρφώνει την ψυχή στο σώμα, τη στερεώνει, την κάνει σωματική και την κάνει να θεωρεί ότι αληθινά είναι ότι το σώμα λέει ότι είναι. Ο σωστός φιλόσοφος δεν φοβάται την απώλεια της περιουσίας και την φτώχεια, ούτε φοβάται να ξάσει αξιώματα και δόξες. Δεν ασχολείται με το σώμα και στον βαθμό που μπορεί, έχει απομακρυνθεί από αυτό και έχει στραφεί προς την ψυχή,

προσπαθώντας να την αποδεσμεύσει όσο γίνεται περισσότερο από την επικοινωνία με το σώμα.

Στο μυαλό των γνήσιων φιλοσόφων γεννιέται π σκέψη ότι όσο έχουμε το σώμα

και η ψυχή μας είναι ζυμωμένη και δεμένη με ένα τέτοιο κακό, ποτέ δεν θα μπορέσουμε να οικειοποιηθούμε σε ικανοποιητικό βαθμό αυτό που επιθυμούμε, αυτό που ονομάζουμε αληθινό, επειδή μας απασχολούν χιλιάδες ενοχλητικές ασχολίες μας δημιουργεί το σώμα με τις ανάγκες του.

Έτσι, **Κάθαρση** είναι αυτό που λέει ποι αρκαία παράδοση, το να αποχωρίζει κανείς την ψυχή όσο γίνεται από το σώμα και να τη συνηθίζει στο να ξεσκιώνεται από όλα τα μέρη του σώματος, να συγκεντρώνεται και να ζει όσο μπορεί, και στις παρούσες συνθήκες και στις μέλλουσες, μόνη με τον εαυτό της, αφού λιμεί από τα δεσμά του σώματος. Αυτό ονομάζεται κυρίως θάνατος, το λύσιμο ή ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα. Στην Πολιτεία οι Φύλακες προετοιμάζονται για το υψηλό τους αξίωμα με ένα ειδικό τρόπο πειθαρχίας, που είναι έτσι σκεδιασμένος ώστε να επιφέρει αλλαγές σε όλη την ψυχική δομή τους.

Επομένως, το αντικείμενο της μελέτης των φιλοσόφων είναι ακριβώς αυτό: το λύσιμο και ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα και για να πετύχουν το λύσιμο αυτό προθυμοποιούνται πάντοτε και αποκλειστικά στο να φιλοσοφούν με το σωστό τρόπο, όσοι δε φιλοσοφούν σωστά, ασκούνται πράγματι στο να πεθάνουν και είναι αυτοί απ' όλους τους ανθρώπους που φοβούνται λιγότερο τον θάνατο.

Έτσι λοιπόν η ψυχή, που καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής δεν διατηρούσε με τη θέλησή της καθόλου σχέσεις με το σώμα αλλά αντίθετα το απέφευγε και ήταν πάντα συγκεντρωμένη στον εαυτό της, η ψυχή δηλαδή που πάντα φιλοσοφούσε με τον σωστό τρόπο και ασκούνταν συνεχώς στο πώς θα πεθάνει αδιαμαρτύρητα, αυτή η ψυχή, κάνοντας αυτή τη μελέτη και άσκηση θανάτου, φεύγει κατά τον θάνατο καθαρή, αμιγής και καθεαυτή και πηγαίνει στον κόσμο των θεών.

Έτσι αν δούμε άνθρωπο που δυσανασχετεί επειδή πρόκειται να πεθάνει, ξέρουμε ότι δεν υπήρξε φιλόσοφος, αλλά φίλος του σώματος, φίλος των χρημάτων και φίλος των τιμών. Αυτό που ονομάζουμε ανδρεία είναι χαρακτηριστικό των φιλοσόφων. Επίσης η σωφροσύνη, το να

μην παρασύρεται κάποιος από τις επιθυμίες, αλλά να τις περιφρονεί και να είναι απέναντι τους συγκρατημένος, ταιριάζει μόνο στους αληθινούς φιλόσοφους. «Πολλοί οι ναρθηκοφόροι και σπάνιοι οι Βάκχοι» αναφέρει ο Σωκράτης, θεωρώντας ότι στους τελευταίους συμπεριλαμβάνονται όσοι φιλοσοφούν με σωστό τρόπο.

Είναι δηλ. η φιλοσοφία μια αγωγή, μια άσκηση θανάτου, που έχει σαν σκοπό την κάθαρση της ψυχής, συγκεντρώνοντάς την από όλα τα σημεία του σώματος και εστιάζοντάς την στον εαυτό της, έτσι ώστε να μπορεί, συγκεντρωμένη πλέον, να αποδεσμευτεί από το σώμα και να ξεφύγει από αυτό.

*Tην ίδια αυτή
άσκηση
συγκέντρωσης, με
την κύριο
σημασία της
λέξης, την
ξαναβρίσκουμε
στον
Πορφύριο :
«...αν ασκείσαι
στο να
ξυναμπείς
στον εαυτό
σου,
μαζεύοντας
μακριά από το
σώμα σου
όλα τα
σκορπισμένα
πνευματικά
σου μέλη, τα
καπακέμασμένα
σε πλήθος
κομμάτια,
ξεκομμένα
από την
ενότητα που
ίσαμε τότε
χαιρόταν όλο
το μέγεθος
της δύναμής
της....» (Προς
Μάρκελλον,
10).*

Για τον
Πλάτωνα όλοι
αυτοί οι όροι :

κάθαρση, συγκέντρωση, χωρισμός της ψυχής σημαίνουν ανάμνηση. Η Μελέτη θανάτου είναι μια μελέτη μνήμης. Ο Πλάτωνας το τεκμηριώνει αυτό με το παράδειγμα της γραφής, π. οποία, αντικαθιστώντας την προσπάθεια ανάμνησης με σημάδια. Θα επιτρέψει στη λήθη να μπει μέσα στην ψυχή, λόγω έλλειψης άσκησης της μνήμης. Ο Σωκράτης στο Φαιδωνα λέει ότι η μάθηση δεν είναι παρά μια ανάμνηση που επαναφέρουμε στην μνήμη μας, αφού ξανανικήσουμε την λήθη με την γνώση. Μια ανάμνηση ενός κόσμου, του κόσμου των Ιδεών, που κάποτε είδε η ψυχή και που τώρα πρέπει να ξαναθυμθεί.

Ο Πρόκλος αναφέρει ότι : Η ψυχή ήπιε χωρίς μέτρο από τον Αμέληπτα ποταμό και ξενά όλες τις προπογούμενες ζωές της, επειδή ερωτευμένη όπως είναι με το γίγνεσθαι, πιάνει να ανακαλεί τις αναλλοίωτες αρχές και τις ξενά «δι αμελεπτίσιν και αργίαν» και λέει ότι έχουμε ανάγκη από μια άσκηση που να μας ανανεώνει συνεχώς την μνήμη όσων έχουμε γνωρίσει (δει γαρ της μελέτης ανανεούσης πιών αεί την μνήμην ανέγνωμεν). «Είναι φυνέρο πως η πεδιάδα της Λήθης σημαίνει τη γέννηση και ο ποταμός της Λήθης. δόλη τη ροή των υλικών και το γεμάτιο ρόχθο σώμα μας, που κάνουν ασταμάτητα τις ψυχές μας να ξεκειλίζουν από λήθη, σ' ό.τι αφορά τις πάντοτε αμετάβλητες πραγματικότητες» (Πρόκλος, Εἰς Πλάτωνα Πολιτεία).

Στην προοπτική του Πλάτωνα η φιλοσοφία, αυτή η άσκηση θανάτου, είναι μια αγωγή αθανασίας. Η ψυχή αφού ελευθερωθεί από το σώμα αναδύεται από τον ποταμό του χρόνου για να κατακτήσει την αθανασία. Ο ποταμός Αμέληπτας βρίσκεται στην πεδιάδα της Λήθης και συμβολίζει το χαλάρωμα της ψυχής που αφήνεται στην πόδονή, αντί να υποβάλλει το εαυτό της σε μια σκληρή μνημονική αγωγή, ώστε να κατακτήσει την Αλήθεια. Συμβολίζει επίσης την παλίρροια του γίγνεσθαι, που κανένα δοχείο και κανένα όν δεν μπορεί να συγκρατήσει την τρομερή ροή του. Επίσης αυτό το νερό, που κανένα δοχείο δε μπορεί να συγκρατήσει, θυμίζει τους αμύπτους στον Γοργία, όπου τα τρύπια δοχεία τους δε μπορούν να συγκρατήσουν το νερό που χύνεται, καθώς προσπαθούν να το αντλήσουν. Αυτά τα τρύπια δοχεία είναι οι

ανθρώπινες ψυχές, που, εξαιτίας της λήθης και επειδή τους λείπει η πίστη, δε μπορούν να συγκρατήσουν τίποτα.

Θα μπορούσαμε να ταυτίσουμε τον Αμέληπτα ποταμό με τα νερά της Στύγας, επειδή οι ψυχές μόλις πιουν από τα νερά του αποκοιμιούνται, πέφτοντας σε κώμα, ανάλογο με το κώμα που τυλίγει τους θεούς που επιόρκησαν και τίπιαν από το νερό της Στύγους.

Στον Πλάτωνα αυτή η πεδιάδα της Λήθης αντιτάσσεται με την πεδιάδα της Αλήθειας. Η λήθη μαζί με την Άττα ήταν θυγατέρες της νύκτας και έχουν συγγένεια με το σκοτόδημο, αφού εκφράζουν εκείνο το σκοτεινό σύννεφο που πέφτει πάνω στον ανθρώπινο νου, τον τυλίγει με τα υκυτιάδια, του κρύβει τον σωστό δρόμο της Αλήθειας και της Δικαιοσύνης και τον παρασέρνει στον χαρό του. Λήθη σημαίνει επιστροφή στη γέννηση, η μιαρή ζωή είναι η ζωή του γίγνεσθαι». Η φιλοσοφία είναι μια μελέτη μνήμης, είναι η μνημονική άσκηση, που νικά τον χρόνο.

Ας ξεκαθαρίσουμε λοιπόν ότι η φιλοσοφία είναι δρόμος αποκόλλησης της ψυχής από το σώμα και δεν χρειάζεται να φοβόμαστε το θάνατο. Να διδαχθούμε . όπως μας λέει ο Σωκράτης, από τους Κύκνους, που είναι τα πουλιά του Απόλλωνα και έχουν το χάρισμα της Μαντικής, όπου τη μέρα που θα πεθάνουν τραγουδούν και καίρονται ξεχωριστά όσο καμία άλλη στην προπογούμενη ζωή τους. επειδή είναι χαρούμενοι που θα φύγουν για να πάνε κοντά στον Απόλλωνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Φαιδωνας, Πλάτωνας εκδ. Κάκτος
- Μύθος και σκέψη στην Αρχαία Ελλάδα
- Οι Έλληνες και το παράλογο. E. Dodds, εκδ. Καρδαμίτσα
- Πλούταρχος, Περί παιδῶν αγωγῆς, εκδ. Ζαχαρόπουλος
- Ιάμβλιχος, Πιθαγορικός Βίος, εκδ. Πύρινος κόσμος
- Η γλώσσα των Θεών, Αρ. Κόλλια.
- Ελληνική Μυθολογία , P. Decharme, εκδ. Μέρμυγκας.

Ο Εσωτερισμός στον ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΑΜΑΝΤΕΟΥΣ ΜΟΤΣΑΡΤ

I. ΜΟΥΣΤΡΗ

Η ζωή του

Στις 27 Ιανουαρίου 1756 γεννήθηκε στο Σάλτσμπουργκ το έβδομο και τελευταίο παιδί του Λεοπόλδου και της Άννας Μότσαρτ, ο Βόλφγκανγκ Αμαντέους, το όνομα του οποίου συνδέθηκε περισσότερο από κάθε άλλο με την έννοια παιδί – θαύμα. Μαζί με τον Χάντιν και τον Μπετόβεν συγκαταλέγεται στους κορυφαίους δημιουργούς του βιεννέζικου κλασικού στυλ.

Από τα επτά παιδιά του Λεοπόλδου Μότσαρτ, Βαναρού συνθέτη, βιολιστή, μουσικού της Αυλής του πρίγκιπα – αρχιεπισκόπου Σιγισμούνδου Γ' φον Σράττενμπαχ του Σάλτσμπουργκ, επέζησαν μόνο η Μαρία Άννα ή Ναννέρλ, όπως την έλεγαν οι δικοί της και ο Βόλφγκανγκ.

Και τα δύο παιδιά επέδειξαν από την αρχή θαυμάσιες μουσικές ικανότητες αλλά και μεγάλη θέληση για μελέτη. Μια ειλικρινής φιλία xωρίς σκιά ζήλειας ένωσε τα δύο αδέλφια από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ζωής τους και διατηρήθηκε ως το τέλος.

Τη μουσική τους εκπαιδεύεστη ανέλαβε ο ίδιος ο πατέρας τους, ο οποίος αναγνώρισε αμέσως στο γιο του την πρώιμη μουσική μεγαλοφυΐα του. Δίδαξε στον Βόλφγκανγκ εκκλησιαστικό όργανο και βιολί και στη Ναννέρλ τσέμπαλο και τραγούδι. Στα τρία του χρόνια ο μικρός τραγουδούσε τις μελωδίες που άκουγε από τον πατέρα του και στα τέσσερα τις επαναλάμβανε στο πιάνο. Στα πέντε του χρόνια έμαθε να

αυτοσχεδιάζει στο πιάνο και να παίζει βιολί. Στα έξι του συνθέτει το πρώτο μινουέττο και στα δώδεκα την πρώτη όπερα.

Η αδελφή του, μεγαλύτερη του κατά πέντε χρόνια, ήταν επίσης περίφημη πιανίστα και έγραψε γι' αυτόν: «Μόλις άρχισε να αφοσιώνεται στη μουσική, όλες του οι αισθήσεις σαν να νεκρώθηκαν για κάθε άλλη δραστηριότητα. Ακόμα και τα παιχνίδια, για να του τραβήξουν το ενδιαφέρον, έπρεπε να συνοδεύονται με μουσική. Όταν οι δύο μας, για να διασκεδάσουμε, μεταφέραμε τα παιχνίδια μας από το ένα δωμάτιο στο άλλο, εκείνος που πήγαινε με άδεια χέρια, έπρεπε να τραγουδήσει ή να παίξει ένα εμβατήριο στο βιολί».

Ο πατέρας τους αποφάσισε να εκμεταλλευτεί τις μεγάλες μουσικές ικανότητες των παιδιών του και διοργάνωνε μεγάλες περιοδείες στις σημαντικότερες πρωτεύουσες και Αυλές της Ευρώπης, όπου τα δύο αδέλφια γίνονταν δεκτά με θαυμασμό. Ήταν άρχισε μια σειρά από περιοδείες που υπενχίστηκε σ' όλη τη σύντομη ζωή του με διαλείμματα παραμονής στη γενέτειρά του και τη Βιέννη.

Τα περισσότερα από αυτά τα ταξίδια πραγματοποιήθηκαν χάρη στη γενναιοδωρία τού πρίγκιπα – αρχιεπισκόπου Σράττενμπαχ του Σάλτσμπουργκ, ο οποίος αναγνώρισε την μεγαλοφυΐα του Μότσαρτ και διευκόλυνε τα σχέδιά του. Δεν είχε όμως την ίδια αντιμετώπιση από τον επόμενο πρίγκιπα – αρχιεπίσκοπο, τον Ιερώνυμο φον Κολλορντέο, έναν άκαμπτο, αυστηρό και υπεροπτικό άνθρωπο με τον οποίο είχε πολλές προστριβές.

Όταν ξεκίνησε η πρώτη περιοδεία, ο Βόλφγκανγκ ήταν έξι ετών και η αδελφή του έντεκα. Πήγαν πρώτα στο Μόναχο και μετά στη Βιέννη, όπου έπαιξαν μπροστά στην αυτοκράτειρα Μαρία Θηρεσία με μεγάλη επιτυχία.

Κατόπιν εμφανίστηκαν διαδοκικά στο Μόναχο, το Άουγκαστμπουργκ, τη Χαϊδελβέργη, τη Φραγκφούρτη και σε άλλες πόλεις για να καταλήξουν στο Παρίσι, όπου

παίζουν στις Βερσαλλίες, αλλά και σε συναυλίες ελεύθερες για το κοινό, αποσπώντας το γενικό θαυμασμό.

Συνεχίζουν τις γεμάτες επιτυχία εμφανίσεις στο Λονδίνο παίζοντας μπροστά στο βασιλιά Γεώργιο Γ. Ο Λεοπόλδος γράφει για τα παιδιά του σ' ένα γράμμα: «Σε όλες τις Αυλές έγιναν δεκτοί με εξαιρετική ευγένεια. Άλλα π υποδοχή στο παλάτι του Λονδίνου ξεπερνά κάθε προηγούμενο». Στο Λονδίνο

ο Μότσαρτ συνέθεσε τις πρώτες μικρές συμφωνίες του και έξι σονάτες για βιολί.

Στο Λονδίνο γνωρίζεται με το μικρότερο γιο του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ, τον Γιόχαν Κρίστιαν Μπαχ και γίνονται φίλοι παρά τη μεγάλη διαφορά πλικίας. Σημαντική επίδραση αυτή την εποχή ασκούν στο έργο του οι ακροαύσεις στο Λονδίνο των εκτελέσεων των ορατόριων του Χαίντελ και των έργων του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ.

Στα τέλη του 1769 πραγματοποιεί το πρώτο από τα τέσσερα ταξίδια του στην Ιταλία. Κατά τη δεκαπεντάμηνη περιοδεία του στα κυριότερα μουσικά κέντρα της χώρας συναντήθηκε με διάσημους συνθέτες και τραγουδιστές της εποχής και γνώρισε την ιταλική παράδοση σε μια περίοδο αποφασιστική για την παραπέρα εξέλιξή του. Καρόρδις αυτού του ταξιδιού ήταν το πρώτο του κουαρτέτο για έγχορδα, π. όπερα «Μιθριδάτης, βασιλιάς του Πόντου» και άλλα έργα.

Στα εικοσιένα του χρόνια – στο Μανχάιμ - γνώρισε και ερωτεύθηκε την Αλόισια Βέμπερ, μια νεαρή τραγουδίστρια για την οποία ήταν έτοιμος να εγκαταλείψει κάθε άλλο σχέδιο και να την ακολουθήσει. Η αποφασιστική επέμβαση του πατέρα του τον ανάγκασε να συνεχίσει το προγραμματισμένο ταξίδι του για το Παρίσι.

Μετά από την οριστική ρήξη με τον Κολλορντέο φεύγει από το Σάλτσμπουργκ και εγκαθίσταται στην Βιέννη. Εικοσιπέντε ετών παντρεύεται την αδελφή της Αλόισια, Κονστάντα. Έλεγε ότι η γυναίκα του δεν ήταν έξυπνη, αλλά είχε κοινή λογική και την ευγενικότερη καρδιά του κόσμου. Απέκτησαν έξι παιδιά, από τα οποία έζησαν τα δύο.

Στην Βιέννη γνωρίστηκε και απέκτησε προσωπική σχέση με τον Χάντντ. Ο Μότσαρτ ήταν είκοσι τέσσερα χρόνια νεότερος από τον Χάντντ και έτρεφε γι' αυτόν βαθύ σεβασμό. Τον αποκαλούσε «πατέρα της συμφωνίας και του κουαρτέτου» και του αφιέρωσε έξι δικά του κουαρτέτα. Η φιλία τους και ο θαυμασμός του ενός για τον άλλο, είχαν σαν αποτέλεσμα μια αλληλεπίδραση, κυρίως σε ό,τι αφορά τα κουαρτέτα εγχόρδων, τόσο δημιουργική, ώστε να χαρακτηρίζεται από τις πιο εντυπωτικές στην ιστορία της μουσικής. Ο Χάντντ σ' ένα γράμμα στο Λεοπόλδο Μότσαρτ γράφει: «Σαν έντιμος ανθρωπος μπορώ να σας διαβεβαιώσω ενώπιον του Θεού, πως ο γιος σας, απ' ό,τι ξέρω, είναι ο μεγαλύτερος συνθέτης της εποχής μας».

Τόσο ο Μότσαρτ όσο και ο Χάντντ ανήκαν σε Τεκτονικές Στοές. Το ίδιο και ο διάσημος γιατρός Φραντς Άντον Μέσμερ, στον οποίο αποδίδεται η ανακάλυψη του ενεργειακού ρευστού και στο σπίτι του οποίου παρουσίασε ο Βόλφγκανγκ σε πλικία 13 ετών για πρώτη φορά την όπερα *Bastien und Bastienne*, έργο με εσωτερικά στοιχεία, προδύγγελο του «Μαγικού Αυλού».

Ήταν τριάντα πέντε ετών όταν δέχτηκε από έναν άγνωστο την παραγγελία για το Ρέκβιερ. Ήταν ήδη άρρωστος και όταν το έγραψε κατεχόταν από την ιδέα ότι επρόκειτο για τη δική του νεκρώσιμη

ακολουθία.

Πέθανε στις 5 Δεκεμβρίου 1791 στη Βιέννη και θάφτηκε σ' έναν από τους ομαδικούς τάφους για τους φτωχούς.

Το έργο του

Στη διάρκεια της σύντομης ζωής του ο Μότσαρτ δημιούργησε ένα τεράστιο σε δύγκο έργο που περιλαμβάνει 15 λειτουργίες, 41 συμφωνίες, 23 κοντσέρτα για πιάνο, 130 κοντσέρτα για άλλα όργανα, 23 όπερες, λίντιερ (τραγούδια) και κάπου 500 άλλα μουσικά κομμάτια.

Συνέθεσε με όλα τα γνωστά μουσικά μέσα και σε όλα τα είδη της εποχής του. Γνώρισε συνθέτες, άκουσε και μελέτησε τη μουσική τους και το πνεύμα του ζυμώθηκε με το πνεύμα της γερμανικής, της γαλλικής, της αυστριακής και της γαλλικής μουσικής παράδοσης. Αφομοίωσε και ενέταξε τα διάφορα ένα στοιχεία και μπύρεσε με τη μεγαλοφυΐα του να δημιουργήσει ένα αυθεντικό και πολύ προσωπικό ύφος.

Μότσαρτ και Τεκτονισμός

Την εποχή κατά την οποία ο Μότσαρτ πήγε στην Βιέννη ανθύσε στο Τεκτονισμό και πολλοί συγγενεῖς και μεγαλοαστοί ήταν μέλη σε διάφορες Στοές. Τότε ήταν πιο έντονος ο εσωτερικός του χαρακτήρας και όχι ο κοινωνικοπολιτικός.

Η αυτοκράτειρα Μαρία Θηρεσία ήταν αντίθετη στον Τεκτονισμό, ενώ ο γιος της Ιωσήφ 2^ο έδειξε ενδιαφέρον γι' αυτόν και συνετέλεσε στην εξάπλωσή του. Αργότερα δημιώς, υπό την πίεση της εκκλησίας, πήρε αυστηρά μέτρα για τις στοές και τις

περιόρισε – στη Βιέννη - από οκτώ σε τρεις. Ο Μότσαρτ έγινε μέλος της Τεκτονικής Στοάς **zur Wohltdigkeit** (της Ευσπλαχνίας) στη **Βιέννη το 1784** και ένα χρόνο αργότερα απέκτησε τον βαθμό του **Δασκάλου Τέκτονα**. Παρέμεινε στον Τεκτονισμό μέχρι το τέλος της ζωής του.

Οι μυστικιστικές του όμως τάσεις και το ενδιαφέρον του για τα εσωτερικά θέματα ξεκίνησαν από τα παιδικά του χρόνια. Όταν ήταν έντεκα ετών έγραψε τη μουσική για το τεκτονικό ποίημα *An die Freude* και το έστειλε σαν δώρο στο Δρ. Joseph Wolf, που τον έκανε καλά από μια αρρώστια. Στα δέκα έξι συνέθεσε μια άρια βασισμένη στον τελετουργικό ύμνο *O heilige Band* και στα δέκα επτά επελέγη από τον Gebler για να συνθέσει τη μουσική για το μασονικό δράμα *Θάμος*, βασιλιάς της Αιγύπτου.

Τέκτονας ήταν και ο πατέρας του Λεοπόλδος. Ένα από τα πιο ωραία τεκτονικά έργα του Βόλφγκανγκ, το **Gesellenreise** (το Ταξίδι του Συντρόφου) γράφτηκε για τη μύση του πατέρα του στον 2^ο βαθμό του Συντρόφου.

Η μουσική που συνέθεσε για τον Τεκτονισμό χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες. Μουσική που έγραψε ειδικά για τη Στοά, μουσική που προορίζόταν για το κοινό και αποκούσε τεκτονικές ιδέες και μουσική για κοντσέρτα που έδιναν οι Στοές για φιλάνθρωπικούς σκοπούς.

Σ αυτές τις κατηγορίες ανήκουν πολλές καντάτες, συμφωνίες, κοντσέρτα, τραγούδια, κλπ., όπως η Μικρή Μασονική Καντάτα, η Μασονική Επικήδεια Μουσική και οι τελευταίες τρεις μεγάλες συμφωνίες του, η 39 σε μι ύφεση μείζονα, η 40 σε σολ ελάσσονα και η 41 σε ντο μείζονα του Διός. Οι τονικότητες αυτές στις οποίες είναι γραμμένες θεωρούνται μεγάλης συμβολικής σημασίας για τον Τεκτονισμό. Αυτές τις συμφωνίες τις συνέθεσε το 1788 σε διάστημα οκτώ μόνο εβδομάδων.

Ο Μαγικός αυλός

Ο Μαγικός Αυλός είναι ένα από τα πιο

διάστημα με εσωτερικό περιεχόμενο έργα του. Το λιμπρέτο της όπερας γράφτηκε από τον Εμμάνουελ Σικανέντερ, διευθυντή Θεάτρου και μέλος της Στοάς των Τεκτόνων.

Είναι γεμάτο εσωτερικούς συμβολισμούς και περιγράφει τη μυητική διαδικασία. Για τον Μότσαρτ το ανθρώπινο πεπρωμένο αποτελεί μια αδιάκοπη, αν και αργή, ανάβαση προς το φως και αυτήν θέλουσε να μας παρουσιάσει με το έργο του.

Στην όπερα περιγράφονται οι δοκιμασίες που πρέπει να αντιμετωπίσει και να ξεπεράσει ο Παμίνος σ' αυτήν την αναβατική πορεία. Δοκιμασίες που συνδέονται με τη νύχτα, το σκοτάδι, το κακό, τα τέσσερα στοιχεία. Άλλα σ' αυτή την πορεία συναντά και τον έρωτα. Και όταν τελικά ανοίγουν

οι πύλες του ναού, περνάει μέσα μαζί με τη σύντροφό του.

Υπάρχουν μελετητές που δεν καταλαβαίνουν καθόλου το έργο και το θεωρούν ένα παράξενο μίγμα από τραγικά, κωμικά και φιλοσοφικά στοιχεία. Ο ίδιος ο Μότσαρτ έλεγε ότι δεν επρόκειτο να εξηγήσει στους αδείς το συμβολικό του περιεχόμενο.

Ο Γκαίτε, που είχε ασκοληθεί και αυτός με τον εσωτερισμό, έγραψε για το Μαγικό Αυλό: «Αρκεί να ικανοποιηθεί το κοινό με το θέμα του έργου. Από τους μυημένους δεν θα διαφύγει το υψηλό του νόημα».

Βιβλιογραφία

- 1) Οι Μεγάλοι όλων των εποχών. Μότσαρτ, Οργανισμός Ευρωπαϊκών Εκδόσεων Ε.Ε.
- 2) Mozart: His Life in his Music, I. Keys
- 3) Mozart and Masonry, Paul Nettl
- 4) Μότσαρτ. Πλαγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Εκδοτική Αθηνών
- 5) Ομιλία της D.S. Guzman με θέμα «Ο Εσωτερισμός στον Μότσαρτ».

ΒΙΒΛΙΟ παρονοίαση

ΤΟΥΤΑΓΧΑΜΩΝ - Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΑΤΗ ΤΖΕΡΑΛΝΤ Ο' ΦΑΡΕΛ

Εκδ. ΚΕΔΡΟΣ

Η ανακάλυψη του τάφου του Τουταγχαμών από τον Howard Carter και τον λόρδο Carnarvon το 1922 υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες αρχαιολογικές ανασκαφές. Ο Τζέραλντ Ο' Φάρελ υποστηρίζει ότι στην πραγματικότητα οι Carter και Carnarvon έχουν ανακαλύψει τον τάφο του Τουταγχαμών αρκετά χρόνια πριν το ανακοινώσουν επισήμως. Αφού τον λεπλάτποσαν, καταστρέφοντας μάλιστα κάποια αντικείμενα για να δώσουν την εντύπωση πως ο τάφος είχε συληθεί κατά την αρχαιότητα, τον σφράγισαν ξανά και κάλεσαν τα ΜΜΕ να έρθουν στον τάφο και να τους χαρίσουν έτσι μια θέση στην ιστορία. Πού κρύβεται η αλήθεια και πού η απάτη;

ΜΙΡΑ, ΤΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΛΑΚΗΣ ΦΟΥΡΟΥΚΛΑΣ

Εκδ. ΔΙΟΠΤΡΑ

Το μυθιστόρημα αυτό είναι μια πρωτότυπη και ενδιαφέρουσα σύγχρονη ιστορία αγάπης, που καταφέρνει να καταγγείλει το παρόλογο του πολέμου. Ο Δημήτρης γνώρισε τη Μίρα, μια νεαρή Σερβοβόσνια που ο πόλεμος είχε καταστρέψει τη νεανική αισιοδοξία της και είχε σπηλαδέψει τη ζωή της. Ο ίδιος μέσα από τον πόνο της Μίρα, ανακάλυψε την αξία και το πραγματικό νόμα της ζωής. Όταν ο πόλεμος ξέσπασε πάλι στην πατρίδα της και τα ίχνη της κόρης της κάθηκαν, η Μίρα καλείται να αντιμετωπίσει αυτό που θεωρεί πεπρωμένο της και ο Δημήτρης να ξεφύγει από τον ιστό που έπλεξε γύρω τους η μοίρα της Μίρας.

Η ΕΞΧΑΣΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΞΑΝΑΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΦΩΣ PHILIP VANDENBERG

Εκδ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Το βιβλίο αυτό μας παρέχει ουσιώδεις γνώσεις σχετικά με την αναζήτηση των απτών αποδείξεων του ένδοξου ελληνικού παρελθόντος. Από τη χώρα μας πέρασαν αρκετοί αρχαιολόγοι με σκοπό να ξαναφέρουν στο φως τους για πολλούς αιώνες χαμένους ιστορικούς τόπους, την Τροία, τις Μυκήνες, την Ολυμπία και άλλους, που ως τότε αναφέρονταν μόνο στην αρχαιοελληνική γραμματεία. Ποια δύναμη έδωσε άθηση; Η πίστη και τα οράματα ξένων ονειροπόλων, τα συμφέροντα ή οι φιλοδοξίες των αρχαιολόγων;

**ΕΙΜΑΙ ΚΙ ΕΓΩ ΣΑΝ ΚΙ ΕΣΕΝΑ
ΕΛΕΝΗ ΠΕΡΙΝΟΥ**

Εκδ. ΔΙΟΠΤΡΑ

Συνθισμένος από μικρός να ακούει τον «ψίθυρο του σύμπαντος», ο Αντώνης ξέρει ότι η ζωή στην οποία αφέθηκε, δεν είναι το πεπρωμένο του. Όσο δυνατή κι αν είναι η έλξη για τη Φαίδρα, κάτι μέσα του τον φοβιζεί... Επιστρατεύει λοιπόν τον εγωισμό του, τις υποχρεώσεις του αλλά και το χιούμορ του για να αντισταθεί στο κάλεσμα της μοίρας του. Θα καταφέρουν οι δυο τους να ξεπεράσουν όχι μόνο τα λάθη του παρόντος αλλά και του παρελθόντος.

GREECE'S SECRET "ENERGY - GATES"

G. ODESSA

KEDROS PUBLISHERS

Πού και πώς μπορείτε να ενεργοποιηθείτε από τις κοσμικές και γεωμαγνητικές δυνάμεις στην Ελλάδα. Στο πολύ ενδιαφέρον βιβλίο της η συγγραφέας περιλαμβάνει πολλούς χάρτες, διαγράμματα, στοιχεία κοσμολογίας, αριθμολογίας και ιερίς γεωγραφίας που αφορούν την Ελλάδα και δίνει μια σειρά ασκήσεων για την αφύπνιση του Ανώτερου Εγώ.

Θέτει επίσης κάποια βασικά ερωτήματα όπως: Ο πραγματικός σκοπός των αρχαίων Ελλήνων καλλιτεχνών ήταν να προκαλέσουν, με την τέχνη τους, εξυψωμένες καταστάσεις συνείδησης; Αν ναι, ποια ήταν η μεθοδολογία τους;

**Ο ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΣΙΩΠΗΛΟΣ
ΣΚΟΤ ΣΟ**

Εκδ. ΚΕΔΡΟΣ

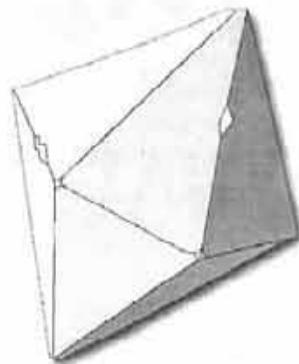
Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει τα πνευματικά θεμέλια της άσκησης των πολεμικών τεχνών στην Ανατολή και τη στενή σύνδεσή τους με την τελειοποίηση της ίδιας της τέχνης. Η απόκτηση ανώτερης μαχητικής ικανότητας δεν είναι ο μοναδικός σκοπός της εξάσκησης στις πολεμικές τέχνες. Αυτό που προέρχεται είναι η συγχώνευση της ατομικής με τη συμπαντική ενέργεια. Τα στάδια της εκπαίδευσης που απαιτούνται για την πραγμάτωση αυτού του στόχου είναι επίσημα άλλα αναγκαία, προκειμένου το άτομο να γίνει μια φωτισμένη ύπαρξη και όχι απλώς ένας ικανός πολεμιστής.

**ΔΩΣΤΕ ΑΞΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΣΑΣ
-Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΖΕΝ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ
ΤΑΪΖΑΝ ΜΑΕΖΟΥΜΙ ΡΟΣΙ**

Εκδ. ΚΕΔΡΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

Με γλώσσα απλή, κατανοητή και συγχρόνως εμπνευσμένη και δυνατή, ο Ρόσι μεταδίδει όλη την ουσία της πρακτικής Ζεν: Τι είναι η ζωή; Τι είναι ο θάνατος; Πώς μπορούμε να ξεπεράσουμε την αντίθετη ανάμεσα σε αυτό που νομίζουμε ότι είναι η ζωή μας και στην πραγματική μας ζωή; Μόνο αν ξεφύγουμε από τη δυϊκή σκέψη, τη διάκριση ανάμεσα στο καλό και στο κακό, στο σωστό και στο λάθος, και δούμε τα πράγματα σφαιρικά. Θα δώσουμε αξία στη ζωή μας έτσι όπως τη βιώνουμε.

Σπόροι Σοφίας

Η θρησκεία δεν είναι το «όπιο των λαών» αλλά η πανάκεια, το καλύτερο φάρμακο για όλα τα κακά. Έχει διδάξει τους πεινασμένους να τραγουδάνε, τους κουρασμένους να γελάνε και έχει φωτίσει το πρόσωπο των ετοιμοθάνατων.

Η θρησκεία είναι το θεμελιώδες στοιχείο που ξεχωρίζει τον άνθρωπο από το ζώο. Λεν είναι η εξυπνάδα, γιατί υπάρχουν πολλά έξυπνα ζώα. Ούτε η καλοσύνη, γιατί πολλοί σκύλοι είναι πιο καλωσυνάτοι από πολλούς ανθρώπους που ξέρουμε. Αυτό που ξεχωρίζει τον άνθρωπο από το ζώο είναι η ικανότητα του να προσεύχεται.

Υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ του βασιλιά που γίνεται ζητιάνος και του ζητιάνου που δε μπορεί να πάψει να είναι τέτοιος. Ο ένας απαρνιέται, ο δεύτερος βολεύεται. Στον πρώτο πρόκειται για μια πράξη βούλησης, στον δεύτερο για μια πράξη ήπτας.

J.A. Livraga Rizzi

Παγκόσμιος Ιδρυτής

του Φιλοσοφικού και Πολιτιστικού Οργανισμού

"Νέα Ακρόπολη"

ΔΡΧΑΪΚΟ ΒΗΜΑ

ΤΟ ΒΟΤΑΝΟ ΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ

Γ. Χαραλαμπόπουλος

**Ο Πολύειδος και ο μυστικός Γλαύκος, ο «Λειμών της Ήρας» και
το «άνθος του Δία», η απόκρυφη μύπον του θείου δράματος,
ο «Υπερουράνιος Λειμών» του Πλάτωνα και η τροφός
των ψυχών.**

Η αθανασία απασχόλησε ιδιαίτερα τους αρχαίους Έλληνες. Σε σκετικά εδάφια που υποκρύπτουν στοιχεία για τη γνώση της εσωτερικής φυτολογίας, αναφέρεται ότι ο μάντης Πολύειδος χρησιμοποίησε κάποιο μαγικό βότανο για να αναστήσει το νεκρό γιο του Μίνωα Γλαύκο (Υγίνος «Μύθοι» 136-Απολλόδωρος «Βιβλιοθήκη» Γ.3 και Σέρβιος στην «Αινειάδα» του Βιργίλιου 6,14 και 7,796).

Σύμφωνα με τη διήγηση του Απολλόδωρου, ο μικρός Γλαύκος, καθώς κυνηγούσε ένα ποντίκι (ή μια μύγα κατά διαφορετική εκδοχή των χειρογράφων) έπεισε μέσα σε ένα πιθάρι γεμάτο μέλι και πνίγηκε. Ο πατέρας του, αναζητώντας και μπρίσκοντας το παιδί του, ζήτησε από τους μάντεις να τον συμβουλέψουν πώς θα μπορούσε να το ανακαλύψει. Οι Κουρῆτες τότε του είπαν ότι στα κοπάδια του έχει μια «τρίχρωματον βουνό» και ότι αυτός που θα μπορούσε να βρει με τι μοιάζει περισσότερο η τρίχρωμη αγελάδα, εκείνος θα του ξανάδινε πίσω ζωντανό το παιδί του. Από όλους τους μάντεις που προσκαλέστηκαν να τον βοηθήσουν, ο Αργείος Πολύειδος, ο γιος του Κοιρανού, βρήκε πως η τρίχρωμη αγελάδα μοιάζει με το βατόμουρο, κι αμέσως μετά ανακάλυψε τον πνιγμένο Γλαύκο, με τη βοήθεια βέβαια της μαντικής του τέχνης.

Ο Μίνωας δύως, που ζητούσε από τον Πολύειδο να του αναστήσει κιόλας το πεθαμένο του παιδί, τον φυλάκισε μαζί με το νεκρό Γλαύκο. Κατά τον Απολλόδωρο, κλεισμένος στον τάφο ο Πολύειδος και «ευρισκόμενος σε αμπλανία, είδε ένα τεράστιο φίδι να σέρνεται προς το νεκρό. Το

χτύπησε με μια πέτρα και το σκότωσε, γιατί φοβήθηκε μην πάθει κάτι το πτώμα και τον σκοτώσουν κι εκείνον (θεωρώντας τον υπεύθυνο). Σε λίγο ήρθε ένα δεύτερο και μόλις είδε το πρώτο φίδι νεκρό, έφυγε. Σε λίγο επέστρεψε φέρνοντας ένα βότανο («πόα» στο αρχαίο κείμενο) το οποίο έριξε σε όλο το σώμα του άλλου και το νεκρό φίδι αναστήθηκε. Βλέποντας αυτή τη σκηνή ο Πολύειδος και αιφανύ την θαύμασε, έβαλε το ίδιο χόρτο πάνω στο πτώμα του Γλαύκου και τον ανάστησε».

Στους «Μύθους» του Υγίνου υπάρχουν μερικές ενδιαφέρουσες παραλλαγές. Λντεί των Κουρπτών παρουσιάζεται ο Απόλλωνας και λέει στους γονείς του Γλαύκου ότι εκείνος που θα μπορούσε να εξηγήσει τη γέννηση ενός τέρατος, που παρουσιάστηκε στη χώρα του βασιλιά, αυτός θα ανάσταινε και το νεκρό παιδί. Τότε ο Μίνωας έμαθε ότι ανάμεσα στα κοπάδια του γεννήθηκε ένα μοσχάρι που άλλαζε χρώμα κάθε τέσσερις ώρες. Από άσπρο που ήταν στην αρχή, γινόταν κόκκινο και μετά μαύρο. Ο Πολύειδος έδωσε την σωστή ερμηνεία παρομοιάζοντας το ζώο με το βατόμουρο, που άγουρο στην αρχή είναι άσπρο, μετά κόκκινο και όταν ωριμάσει μαύρο. Έτσι επιλέχθηκε να ψάξει για το χαμένο παιδί, Αναζητώντας το παρατήρησε, για μια στιγμή, μια κουκουβάγια (γλαύκα), να διώχνει μέσα από το βασιλικό κελάρι τις μέλισσες. Οδηγήθηκε εκεί και βρήκε τον Γλαύκο. Στη συνέχεια ακολουθείται η διήγηση του Απολλόδωρου για τα συμβάντα στον τάφο.

Οι ανάλυτές συνδέουν τα γεγονότα του μύθου με τον θνήσκοντα παιδικό θεό, που ο

θάνατός του συμβολίζει το μαρασμό της βλαστικής ζωής και η ανάστασή του την αναγέννησή της. Ο θνήσκων αυτός θεός και η μεγάλη θεά της γονιμότητας κυριαρχούσαν στη θρησκεία των πρώτων πολιτισμών του Αιγαίου (Persson A. «The Religion of Greece in Prehistoric Times» σελ. 11 και μετά). Πράγματι, στο θείο δράμα της μινωικής Κρήτης, ο θάνατος και η ανάσταση του μικρού Γλαύκου αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του θνήσκοντα θεού που πεθαίνει, αναζητείται με θρήνους και ανασταίνεται.

Αν σταθούμε πιο ουσιαστικά στα κυριότερα στοιχεία του μύθου, θα αισθανθούμε την «κλειδωμένη» γνώση και τις απόμακρες μορφές ζωής που περικλείει. Στις παραδόσεις πολλών λαών το φίδι σχετίζεται με κάποιο φυτό, που στην ουσία είναι ελιξίριο νεότητας και βότανο της αθανασίας. Έτσι, το δέντρο ή το φυτό γίνεται σύμβολο και ιρορέας της ίδιας της ζωής, διδασκία που ξεκινά από το ότι ο φυτικός κόσμος αποτελούσε μια από τις πρώτες τροφές του ανθρώπου κι από το ότι ο κόσμος αυτός αναγεννιέται με τον ερχομό της άνοιξης. Έτσι, η εμφάνιση του φιδιού και του μαγικού βοτάνου υποδηλώνει την ανάσταση που ακολουθεί έναν μυπτικό ή πραγματικό θάνατο.

Ο πνιγμός του μικρού Γλαύκου φανερώνει τη χρήση του μελιού κατά τη μινωική εποχή, όπου το χρησιμοποιούσαν στο βαλσάμωμα των νεκρών. Το μέλι ήταν μια από τις αρχαιότερες και πολυτιμότερες τροφές του ανθρώπου και αποτελούσε μαζί με το γάλα τη βασική τροφή του νεογέννητου. Πολλοί αρχαίοι λαοί, (Ινδοί, Πέρσες, Γερμανοί, Σλάβοι) έδιναν μέλι στα βρέφη πριν ακόμα από τον πρώτο θηλασμό. Γι αυτό συνδέεται και με την ίδια της αναγέννησης του ανθρώπου, πράγμα που βεβαιώνεται και από την εκκλησιαστική παράδοση των παλαιοχριστιανικών χρόνων, όπου έδιναν στον βαπτιζόμενο μέλι και γάλα. Επομένως το πνίγμα του Γλαύκου μέσα στο μέλι δεν δείχνει απλά έναν θάνατο, αλλά προμηνύει και την ανάσταση.

Το «αίνιγμα» που έλυσε ο Πολύειδος, παρουσιάζοντας τα εναλλασσόμενα χρώματα της αγελάδας με τους

χρωματισμούς του βατόμουρου, αποκαλύπτει κι άλλα, εσχατολογικά, στοιχεία του μύθου.

Εχοντας υπόψη μας τα λεγόμενα του Σουίδα, κατά τα οποία η ίω μεταμορφώνεται σε αγελάδα που αλλάζει τρεις φορές χρώμα, μπορούμε να παραπρέσουμε ότι η σύνθεση των χρωμάτων (άσπρο, κόκκινο και μαύρο) μας παραπέμπει σε σεληνιακές παραστάσεις, υποδηλώνοντας την Άρτεμη-Εκάτη και τα μυστήρια του Άστρου του Τόξου (Σείριου).

Λατού θα το αντιληφθούμε καλύτερα στη «χρωματική πορεία» του Σείριου Β, η ουσιαστική ταυτότητα του οποίου (κατά τους Ντόγκον) είναι «ιριρεύς ζωής». Βέβαια, δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά, γιατί το βότανο της αθανασίας (που αναφέρεται στο Δένδρο της Ζωής της εσωτερικής εβραϊκής παράδοσης), δεν είναι παρά μια συγκεκριμένη «πόσα» που ευδοκιμούσε στα λειμώνα (παράδεισο) της Ήρας. Αυτήν υποδηλώνει ο Θεσσαλονίκης Ευστάθιος όταν γράφει ότι ο εξ Ανθηδόνος Γλαύκος «φαγών οπωρώς ή και αθάνατος ελέχθη γενέσθαι».

Χαρακτηριστικό είναι ότι ο μύθος αναλυμόμενος αιτοδιασπάται και αποκαλύπτει το «άνθος του Διά», έκφραση των αρχαίων μυθογράφων, στην οποία υποκρύπτεται ο Κυνόδους ο Δάκτυλος (Kynodon Dactylon) του Θεόφραστου, αυτός που ευδοκιμεί στον «θάλλοντα κήπο» της Ήρας, εκεί όπου κατά το Σχολιαστή του Απολλώνιου του Ρόδιου «ώκει Γηρυονεύς, έκων κύνα Όρθρον, αδελφόν Κερβέρου...».

Τα στοιχεία αυτά, στα οποία διαφαίνεται η σχέση μεταξύ του λειμώνα της Ήρας και του φυτού της αθανασίας, μας αναγκάζουν να επανατοποθετήσουμε το θέμα και σε άλλους χώρους, όπως, για παράδειγμα, στην Αιτωλία, όπου αναφέρεται κι εκεί ο Γλαύκος και η πόσα της αθανασίας. Στον ίδιο χώρο καταγράφονται δυο λατρευτικά τοτέμ, η γλαύκα και ο κύνας. Ο τελευταίος, που υποδηλώνει το Άστρο του Κυνός, τον Σείριο, σχετίζεται κι αυτός με το βότανο της αθανασίας (βλέπε αναλυτικά «Ο Θέρμιος Απόλλων» και «Οι Κυνίδες» στα τεύχη 66 και 67). Η σχέση αυτή υποκρύπτεται σε μυστικές λατρευτικές ιεροπραξίες των αρχαίων Ελλήνων, για τις οποίες αναφέρουν αποσπασματικά ο Θεόφραστος, ο Αιλιανός, ο Απουλήιος, ο Σουίδας, ο Βώλος Δημοκρίτου κι άλλοι.

Οι ίδιες πληροφορίες καταγράφονται και σε χώρους υπερβατικούς, όπως ο υπερουράνιος τόπος της πλατωνικής θεολογίας, εκεί όπου ο «θείος λειμών» τρέφει τις ψυχές των θνητών ανθρώπων.

ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

“Rupert Sheldrake-Μορφογενετικά πεδία”

Απόσπασμα από συνέντευξη του μεγάλου Βιολόγου R. Sheldrake, ο οποίος ανέπτυξε την ιδέα των μορφογενετικών πεδίων.

“Θοσέας”

Παρουσίαση και αποσυμβολισμός της πορείας αυτής της μεγάλης μορφής της μυθολογίας μας.

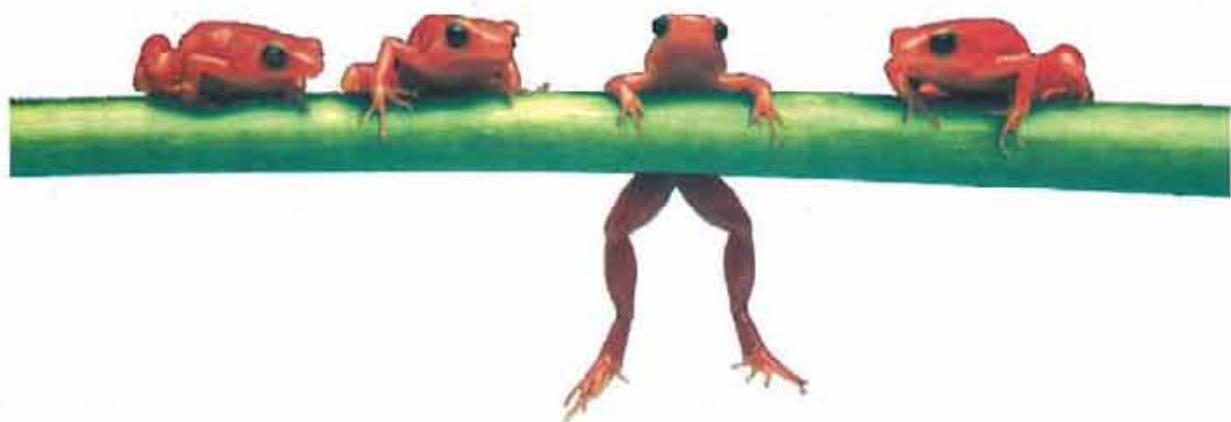
“Οι μεταμορφώσεις της ψυχής κατά τον Μποττιτσέλλι”

Περιγραφή και αποσυμβολισμός τριών γνωστών έργων του μεγάλου ζωγράφου της Αναγέννησης.

... και άλλα θέρατα εσωτερισμού και φιλοσοφίας.

Σεμινάριο αυτογνωσίας

Το Κλειδί στη Ζωή είναι η ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ!

- Πίστη ή Αμφιβολία;
Πώς σκέφτομαι;
- Λογική ή Συναίσθημα;
Πώς λειτουργῶ;

- Θεωρία ή Πράξη;
Πώς δρῶ;
- Ποσότητα ή Ποιότητα;
Τι θέλω;

Σεμινάρια εισαγωγής στην εσωτερική φιλοσοφία

Μια συνάντηση των επιστημών, των θρησκειών, των τεχνών και των φιλοσοφικών συστημάτων. Παραδοσιακές και σύγχρονες διδασκαλίες για τον Άνθρωπο, τον Θεό και το Σύμπαν

Ενάρξεις κάθε μήνα

Info: www.nea-acropoli.gr donahe@nea-acropoli.gr

Στηρίζουμε την Οικουμενική Διακήρυξη των Ηνωμ. Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

